

“ET GODT LIV I DANMARK”

2010

EVALUERINGSRAPPORT 2010

VERSION 2.0

| 8. FEBRUAR 2011

INDHOLD

1. INDLEDNING	4
1.1 Om det samlede evalueringskoncept	4
1.2 Fokusområder i 2010-evalueringen	4
1.3 Om projekt ”Et godt liv i Danmark”	5
2. PROCES-EVALUERING	8
2.1 Input og fremdrift	8
2.1.1 Projektets deltagere	8
2.1.2 Projektets organisering og personalesituation	15
2.1.3 Projektets fremdrift.....	20
2.1.4 Samlet vurdering af projektets input og fremdrift	24
2.2 Indhold, indsats og konceptintegritet.....	25
2.2.1 Overordnet tilgang	26
2.2.2 Projektets konkrete, deltagerrettede indsatser	30
2.2.3 Projektets konkrete, personalerettede aktiviteter	33
2.2.4 Samlet vurdering af projektets indhold, indsats og konceptintegritet.....	35
3. RESULTATEVALUERING	37
3.1 Output – resultater på kort, mellemlang og lang sigt.....	37
3.1.1 Første udviklingstrin: Kendskab og deltagelse	38
3.1.2 Andet udviklingstrin: at finde styrker og ressourcer blandt deltagerne.....	41
3.1.3 Tredje udviklingstrin: Udvikling af deltagernes verbale og refleksive kompetencer	42
3.1.4 Fjerde udviklingstrin: Muligheder i nærmiljøet	45
3.1.5 Femte udviklingstrin: Brud med isolationen	47
3.1.6 Sjette udviklingstrin: Definition af drømme og behov.....	51
3.1.7 Samlet vurdering af projektets resultater på kort, mellemlang og lang sigt	52
3.2 Outcome – vurdering af sandsynligheden for effekter på længere sigt	54
3.2.1 Yderligere effekter på længere sigt.....	54
3.2.2 Længerevarende effekter.....	56

4. KONKLUSION OG ANBEFALINGER.....	60
4.1 Samlet vurdering af projektets resultater/effekter	60
4.2 Anbefalinger til en eventuel udbredelse af metoden	61
4.2.1 Målgruppe	62
4.2.2 Organisering	62
4.2.3 Metode.....	63
4.3 Projektets fremtid	65
5. DATAGRUNDLAG	66
5.1 Datagrundlag for figurer	67

1. INDLEDNING

1.1 Om det samlede evalueringskoncept

Dette er den tredje af i alt tre evalueringsrapporter vedrørende projekt ”Et godt liv i Danmark”.

Projekt ”Et godt liv i Danmark” kan grundlæggende beskrives som en **modelafprøvning**: Projektet bygger på et omfattende udviklingsarbejde, som dels har resulteret i en meget udbygget beskrivelse af **konceptet for den planlagte indsats**, dels i formuleringen af decideret **forandringsteori** om, **hvilke resultater** denne indsats forventes at foranledige og **hvorfor**.

Med afsæt heri indeholder det samlede evalueringskoncept for projekt ”Et godt liv i Danmark” følgende dobbelte fokus:

- (1) For det første evalueres projektets **proces**, herunder fokus på såvel **input og fremdrift** i projektet som **konceptintegritet** i indsatsen. Målet med procesevalueringen er løbende at kunne understøtte projektets fremdrift og bidrage til at fastholde den planlagte kurs mod målsætningen.
- (2) For det andet evalueres projektets **resultater**, herunder med fokus på såvel dokumentation af umiddelbart konstaterbare resultater (output) som sandsynlighedsvurdering af mere langsigtede effekter (outcome/impact).

Metodisk er dataindsamlingen vedrørende såvel proces som resultater designet som en **360 graders evaluering**. Således sikres analyserne en høj validitet via konsekvent **data- og metodetriangulering**. Desuden anlægges konsekvent en lærende tilgang, hvor fokus er **fremadrettet konstruktivt** og med en klar ambition om at **forstå projektets virkelighed** frem for alene at læse og rapportere de ”tørre tal” vedr. projektets input og output.

1.2 Fokusområder i 2010-evalueringen

Mens fokus i 2008-evalueringen primært var på procesevalueringen og fokus i 2009-evalueringen mere lige fordelt på proces og resultater, er **fokus i 2010-evalueringen i høj grad på resultater og effekter**. Proces, herunder særligt konceptintegritet er dog også belyst. Det tjener særligt den funktion, at det dokumenteres, hvad den indsats, der har ledt til de målte resultater og effekter, reelt har bestået i.

Det overordnede mål med 2010-evalueringen er:

- At dokumentere og vurdere projektets input, fremdrift og konceptintegritet: hvordan er projektets implementering og gennemførelse foregået? Hvilke ændringer er der sket i målgruppe, organisering, indhold m.m. gennem projektets løbetid? Hvad er årsagen og konsekvenserne af ændringerne? Er progressionslinjen blevet fulgt? Procesevalueringen i 2010-rapporten vil derfor trække tråde tilbage evalueringerne fra 2008 og 2009, så 2010-evalueringen dokumenterer projektets samlede forløb

- At dokumentere og vurdere projektets resultater og effekter på kort, mellemlang og lang sigt: Hvilke resultater på kort og mellemlang sigt er opnået? Hvilke mere langsigtede effekter kan sandsynliggøres? I hvilken grad kan resultaterne tilskrives indsatsen?
- Samlet danner proces- og resultatevalueringen grobund for en vurdering af projektets forløb, indhold og resultater. Er de tilfredsstillende? Hvad har særligt været hæmmende og fremmende for indsatsen? Hvilke anbefalinger kan opstilles til fremtidige projekter? Hvilke elementer i metoden, organisering og målgruppe kan med fordel videreføres i andre projekter?

Såvel dataindsamling som fortolkning af data vil være styret af den forandringsteori, der er beskrevet for projektet, samt ikke mindst af det underliggende og meget omfattende indikatorudviklingsarbejde. De opstillede indikatorer/succeskriterier fungerer som vurderingsstandard for, hvorvidt de dokumenterede resultater er tilfredsstillende – i betragtning af, hvor langt projektet er nået på progressionslinjen.

1.3 Om projekt ”Et godt liv i Danmark”

Projekt ”Et godt liv i Danmark” skal i henhold til projektbeskrivelsen være et **landsdækkende integrationsprojekt for socialt udsatte grønlandske børn og unge (7-18 år) med bopæl i Danmark**. Projektperioden strækker sig fra 2007 til 2010, og selve projektet er finansieret af satspuljemidler. Hertil kommer en tilknyttet, men forudgående projektudviklingsdel, som blev finansieret af midler fra Egmont-fonden.

Projektet skal organiseres med fælles projektledelse og projektsekretariat. Herunder skal den konkrete udmøntning af projektet organiseres i fem regionale satellitafdelinger (København, Odense, Esbjerg, Århus og Aalborg), således at projektet også i praksis kan fungere som et landsdækkende tilbud til målgruppen.

Projektets kernebemanding skal bestå af:

- En overordnet **projektleder**
- En **projektmedarbejder**
- Fem regionale **områdeledere**
- Bemanding af **weekendkolonierne** med en **ekstra, deltidsansat medarbejder** (udover områdelederen) samt et antal **frivillige**
- Særskilt bemanding af **forældrecaféerne** med fem **timelønnede medarbejdere**

Udover selve kernebemandingen skal **ASF Dansk Folkehjælp** tilknyttes projektet, idet de er medarrangører af og finansierer de årlige familielejre for projektdeltagerne (børn og deres forældre).

For at sikre fælles forståelse og platform for arbejdet, løbende viden- og erfaringsudveksling samt konsistens og ensartethed i de fem regioners tilbud til målgruppen, skal der afholdes månedlige heldagsmøder for de fem områdeledere.

Målgruppen for projektet er defineret ved at være grønlandske børn, hvis forældre typisk er enlige forsørgere, forældre på overførselsindkomst, forældre med et aktivt eller tidligere misbrug, og/eller på andet vis socialt isolerede forældre. Hertil kommer, at målgruppen ofte lider under øvrige interne problemer i familien, såsom vold i hjemmet, et familieliv uden grænser, struktur og forudsigelighed, manglende opbakning fra hjemmet i forhold til deltagelse i folkeskolen, samt en næsten total mangel på primærvoksne, der kan introducere til danske hverdagsstrukturer, forståelser og omgangsformer. Som følgevirkning heraf udviser børnene typisk endogene problemer i form af lavt selvværd, de er ofte følelsesmæssigt indadvendte og er ikke vant til verbale refleksioner eller til at modtage anerkendelse. I relation til omgivelserne giver ovenstående ofte anledning til omfattende social isolation af børnene, herunder at de oplever fordomme og mobning, og at de ikke er aktive/tilstede/synlige i hverken skole, nærmiljø eller foreningsliv.

Med afsæt i denne målgruppebeskrivelse er projektet defineret som et **helhedsorienteret tilbud**, hvor fokus er på at afhjælpe de problemstillinger, børnene oplever i forhold til såvel familie som skole, nærmiljø og sports- og foreningsliv.

Projektets **konkrete indsats** i forhold til målgruppen er bygget op som ét hovedtiltag samt fem støttetiltag:

- Hovedtiltaget er i alt ni (månedlige) **weekendkolonier samt to aktivitetsdage årligt**, som alle skal afholdes regionalt.
- Det første støttetiltag er en række **forældrecaféer**, som skal iværksættes i umiddelbar relation til weekendkolonierne.
- Hertil kommer et andet støttetiltag, nemlig en større fælles **børnelejr** for de fem regionale grupper af børn, som skal afholdes én gang årligt i skolesommerferiens første uge.
- Desuden skal der afholdes årlige **familielejre**, som er en form for betalt ferie for forældre med børn tilknyttet projektet - arrangeret og finansieret af ASF Dansk Folkehjælp.
- Det fjerde støttetiltag består i etableringen af et korps af frivillige **kontaktfamilier**, som skal fungere som et supplerende støttetilbud til de af weekendkoloniernes deltagere, som af personalet vurderes at kunne have udbytte heraf.
- Endelig består det femte og sidste støttetiltag i en række løbende **opfølgingsopgaver** i tiden mellem alle de øvrige tiltag.

Den samlede overordnede **målsætning** for projekt ”Et godt liv i Danmark” er at afhjælpe målgruppens dobbeltmarginalisering som socialt udsatte og som etnisk minoritet.

Såvel hovedtiltag som støttetiltag skal således i hele projektperioden være rettet mod en realisering af denne overordnede målsætning. Alle tiltag, herunder særligt weekendkolonierne, skal dog indholdsmæssigt skifte fokus over tid, således at de løbende forholder sig til den gældende **progressionslinje** for projektet.

Det første udviklingstrin i progressionslinjen handler om at skabe **kendskab til projektet og lyst til at deltage** blandt målgruppen. Herefter drejer det sig om at **finde styrker og ressourcer** blandt deltagerne – med udgangspunkt i grønlandske børns fortrin hvad angår fysiske og motoriske kompetencer, fysisk udfoldelse, udeliv og oplevelser i naturen. Det tredje udviklingstrin handler om at **udvikle deltagerens historie/verbale og refleksive kompetencer**, dvs. forbedre deltagerens evner til at udtrykke oplevelser, følelser og behov

med ord. Herefter flyttes fokus i det fjerde udviklingstrin til at dreje sig om at **opdage muligheder i deltageres nærmiljø**, herunder at give deltagerne kendskab til tilbuddenes eksistens/nærmiljøets muligheder samt at overkomme vanskeligheder med at bruge og overskue dansk infrastruktur.

Alle de forudgående udviklingstrin anses som forudsætninger for at bevæge sig videre til det femte udviklingstrin, der handler om at **bryde med isolationen** – både i form af at knytte venskaber med andre deltagere i projektet, men også med andre børn i nærmiljøet via faktisk benyttelse af de eksisterende tilbud. I det ”at bryde med isolationen” ligger en række mere individualiserede aktiviteter end i de foregående udviklingstrin, herunder at blive bevidst om egne ønsker og interesser, at få støtte til alle de praktiske foranstaltninger, såsom indmeldelse, kontingent, sportstøj, mental opbakning, støtte til at forstå dansk omgangsform, mv. Endelig handler det sjette og sidste udviklingstrin om at **definere egne behov og drømme** – dvs. støtte til at give deltageres fremtidsdrømme form og hjælpe deltagerne med at opsøge viden om, hvordan de kan realiseres.

Som nævnt ligger der et **omfattende empirisk og teoretisk forarbejde** bag projekt ”Et godt liv i Danmark”. For det første bygger den indholdsmæssige sammensætning af projektets aktiviteter og struktureringen af disse efter den nævnte progressionslinje på et empirisk og erfaringsbaseret funderet **helhedssyn** på målgruppens udfordringer vedr. forhold som familie, skole, nærmiljø og fritidsaktiviteter¹. For det andet bygger projektet på en velargumenteret forandringsteori, som dels definerer projektets indsats inden for en **systemisk, miljøterapeutisk tilgang** og dels udmøntes i en lang række konkrete **indikatorer** for, hvordan/hvornår/hvorvidt projektet bliver en succes².

Med afsæt i ovenstående evalueringskoncept, vores prioritering af særlige fokusområder i 2010-evalueringen samt den overordnede projektbeskrivelse, har vi i det følgende evalueret projekt ”Et godt liv i Danmark”.

¹ Jf. kapitel 2 i projektbeskrivelsen.

² Jf. kapitel 4 og 5 i projektbeskrivelsen samt dokumentation af programteorien bag projektet.

2. PROCESEVALUERING

I dette hovedafsnit evalueres projektets proces. Først evalueres projektets input og fremdrift og dernæst projektets indhold, indsats og konceptintegritet. Da 2010-evalueringen er den sidste evaluering af projekt "Et godt liv i Danmark" vil fokus i procesevalueringen være på at vurdere det samlede forløb samt projektets konceptintegritet.

2.1 Input og fremdrift

I evalueringen af input og fremdrift for projekt "Et godt liv i Danmark" har vi valgt at skelne mellem henholdsvis projektets deltagere (afsnit 2.1.1), projektets organisering og personalesituation (afsnit 2.1.2) og projektets fremdrift i relation til progressionslinjen (afsnit 2.1.3). I det følgende er disse tre emner evalueret via en løbende sammenstilling af de oprindelige krav til og målsætninger for projektet med den faktiske, aktuelle situation. I afsnit 2.1.4 samles op på evalueringen af input og fremdrift.

2.1.1 Projektets deltagere

I henhold til den oprindelige projektbeskrivelse er **projektets målgruppe** som allerede nævnt defineret ved at være grønlandske børn, hvis forældre typisk er enlige forsørgere, forældre på overførselsindkomst, forældre med et aktivt eller tidligere misbrug, og/eller på anden vis socialt isolerede forældre. Hertil kommer, at målgruppen ofte lider under øvrige interne problemer i familien, såsom vold i hjemmet, et familieliv uden grænser, struktur og forudsigelighed, manglende opbakning fra hjemmet i forhold til deltagelse i folkeskolen, samt en næsten total mangel på primærvoksne, der kan introducere til danske hverdagsstrukturer, forståelser og omgangsformer. Som følgevirkning heraf udviser de børn, som er målgruppe for projektet, typisk endogene problemer i form af lavt selvværd, de er ofte følelsesmæssigt indadvendte og er ikke vant til verbale refleksioner eller til at modtage anerkendelse. I relation til omgivelserne giver ovenstående ofte anledning til omfattende social isolation af børnene, herunder at de oplever fordomme og mobning, og at de ikke er aktive/tilstede/synlige i hverken skole, nærmiljø eller foreningsliv.

Der er opstillet både en kvantitative målsætning om antal deltagere og en mere kvalitativ målsætning om, at deltagerne falder indenfor målgruppedefinitionen. Hertil kommer et aktivitetskrav. Målsætningerne opsummeres i nedenstående boks:

Målsætninger:

Hvert område skal have 15-20 deltagende børn og unge, som alle falder inden for ovenstående målgruppespecifikation, og som alle forventes at **deltage gennem hele projektperioden**. Desuden forventes børnenes/de unges forældre at deltage i månedlige forældrecafeer og årlige familieejre.

(Målsætningen om alle deltagernes fulde deltagelse i projektperioden på 3 år er formuleret vel vidende, at der i praksis kan forekommer ændringer/udskiftninger undervejs).

Deltagerantal og -stabilitet

Ser vi først på **antallet af deltagende børn** og børnenes **engagement og stabilitet** i projektet, udtrykt i deres gennemsnitlige deltagelsesprocent, så viser den seneste opgørelse fra områdelederne, at projektet i 2010 samlet set har 74 deltagere, jævnfør tabel 1. Deltagelsesprocenten er generelt høj og varierer mellem 74 % og 97 % og er dermed langt over målet på 70 %. I denne sammenhæng er det ligeledes bemærkelsesværdigt, at fire ud af de fem områder i 2010 har oplevet en stigning i deltagelsen i forhold til år 2009. Århus er det eneste område, hvor der ikke er sket en stigning, men her er den gennemsnitlige deltagelsesprocent blot faldet med et enkelt procentpoint.

Tabel 1. Antal deltagende børn og deres deltagelsesprocent*

	2008		2009		2010	
	Antal børn	Gennemsnitlig deltagelsesprocent	Antal børn	Gennemsnitlig deltagelsesprocent	Antal børn	Gennemsnitlig deltagelsesprocent
København	17	79 %	16	75 %	19	85 %
Århus	12	86 %	17	75 %	15	74 %
Odense	15	86 %	14	91 %	12	94 %
Aalborg	20	80 %	17	87 %	13	97 %
Esbjerg	18	83 %	16	79 %	15	81 %
Samlet	82	82 %	80	81 %	74	86 %

*Note: for at skabe sammenlignelighed mellem de tre evalueringstidspunkter har vi valgt at afrapportere antal børn som det samlede antal børn, der har deltaget i minimum én aktivitet i det pågældende år. Dvs. at børn, der er udmeldt i løbet af det pågældende år er talt med. Det betyder, at tallene for 2009 varierer en anelse fra 2009-rapporten, hvor man har valgt at afrapportere antal børn som det antal, der har været med hele vejen gennem 2009

Hvad angår deltagerantallet, så lever København, Århus og Esbjerg op til projektets målsætning om 15-20 deltagere pr. område. I Odense og Aalborg er antallet af deltagerbørn lavere end målsætningen, men til gengæld er børnenes engagement og stabilitet i projektet meget høj i disse områder, idet den gennemsnitlige deltagelsesprocent i Odense er på 94 % og i Aalborg 97 %. Ifølge interview med områdelederne skyldes det lavere antal deltagerbørn i Odense, at nogle af deltagerbørnene har været for belastede i forhold til projektets målgruppe og derfor har modtaget andre tilbud, mens det i Aalborg skyldes at nogle deltagerbørn er flyttet tilbage til Grønland med deres familier, ligesom et enkelt ældre barn var så velintegreret, at det blev udsluset af projektet.

Ser man på den samlede udvikling i deltagerantal og deltagelsesprocenter har der været et fald i deltagerantal, men en stigning i deltagelsesprocenten. Faldet i deltagerantal kan muligvis skyldes, at man i projektet har været varsomme med at optage nye børn det sidste års tid, da det har været usikkert, hvorvidt projektet skulle afsluttes eller forlænges. Stigningen i deltagelsesprocenten kan til gengæld tolkes som et tegn på, at de deltagende børn er velintegrerede i projektet og har opnået tilstrækkelig tillid til projektet og struktur i deres liv til at kunne møde frem til de planlagte aktiviteter. Dette underbygges yderligere af, at børnene i interviewene giver udtryk for, at deres deltagelse i projektet har meget stor betydning for dem. Især fremhæver de, at samværet med de andre børn er det bedste ved at være med i projektet, hvilket ses af følgende citater: *“Det ville være kedeligt [hvis projektet stoppede], jeg ville mest savne at være sammen med de andre”* og *“Jeg ville savne det hele, jeg ville mest savne mine to veninder”*.

Ser vi dernæst på **forældrenes deltagelse** i forældrecafearrangementer, så fremgår det af de fem områdelederes registreringer, som er præsenteret i tabel 2 nedenfor, at der generelt har været en stor stigning i forældredeltagelsen fra 2008 over 2009 til 2010. I 2010 varierer forældredeltagelsen mellem 27 % og 87 %, og selvom forskellen mellem området med henholdsvis den højeste og den laveste forældredeltagelse dermed er forøget, så er det til gengæld fire ud af fem områder, der har en deltagelsesprocent på knap 60 % eller derover. Den forbedrede deltagelsesprocent i disse områder tyder på, at det generelt har haft en positiv effekt på forældredeltagelsen at ændre forældrecafékonceptet, så det bevidst er placeret i slutningen af måneden (i stedet for i begyndelsen, som var den oprindelige plan med forældrecafeerne) med henblik på at muliggøre, at børn og forældre kan deltage sammen (uden karambolage med weekendkolonierne) samt at fremme incitamentet til at deltage, fordi forældrenes penge antageligt er ved at slippe op sidst på måneden (jf. afsnit 2.2.2).

Tabel 2. Forældredeltagelsesprocenter i henholdsvis 2008, 2009 og 2010.

	2008	2009	2010
København	30 %	41 %	27 %
Århus	23 %	32 %	59 %
Odense	42 %	79 %	87 %
Aalborg	38 %	31 %	76 %
Esbjerg	57 %	27 %	59 %
Samlet	38 %	42 %	62 %

København har med 27 % en markant lavere deltagelsesprocent i 2010 end de øvrige områder. Dette springer særligt i øjnene, fordi København i 2009 havde øget deltagelsesprocenten fra 30 % i 2008 til 41 %. Ifølge områdelederen i København skyldes faldet i 2010, at flere af de stabile og ressourcerstærke forældre trak sig ud, så der til sidst kun var en enkelt forælder og hans to børn, der deltog stabilt i arrangementerne, hvorfor områdelederen vurderede, at det var nødvendigt at lukke ned for caféerne. Den opbyggede tillidsrelation mellem forældrene og områdelederen har gennem projektet vist sig at have stor betydning for engagementet i projektet, derfor kan faldet i forældreopbakning i København skyldes, at områdelederen, da forældrecaféerne var kommet godt op og køre, overdrog ansvaret for caféerne til en cafémedarbejder. Det er sandsynligt, at dette forhold kan have indvirket på forældrenes faldende opbakning, fordi de ikke har

opbygget samme relation til cafémedarbejderen. Derudover er den geografiske spredning af forældrene, anbringelser af børn og den interne forældredynamik i områderne ligeledes indflydelse på den lave forældredeltagelse.

En mere overordnet forklaring på variationen mellem områderne i forhold til såvel antallet af deltagerbørn, som børnenes og deres forældres faktiske engagement i projektaktiviteterne, findes formentlig i det forhold, at de eksisterende grønlandske netværk er meget forskellige fra område til område. Af 2009-evalueringen fremgår det fx, at det grønlandske miljø i Aalborg er meget stærkt, mens det grønlandske netværk på Fyn er langt mere fragmenteret. Ifølge 2010-interview med områdelederne er der desuden stor forskel på de kommunale indsatser i forhold til at synliggøre de grønlandske miljøer. Fx er der i Aalborg og Esbjerg flere kommunale foranstaltninger, som støtter op om grønlandske familier, hvilket eksempelvis ikke er tilfældet på Fyn. Disse to forskelle mellem områderne har blandt andet affødt meget forskellige grundvilkår for rekruttering af deltagere til projektet. I Aalborg havde områdelederen 20 børn til projektet i løbet af halvanden måned, og området behøvede ikke at lægge mange kræfter i det opsøgende arbejde, fordi de i forvejen modtog rigeligt med henvendelser fra de grønlandske familier selv. I fx København var det til gengæld langt sværere at finde grønlandske familier til projektet.

Blandt alle adspurgte er der desuden en fælles oplevelse af, at langt de fleste børn er meget engagerede i projektet, og at manglende engagement af og til skyldes særlige begivenheder i hjemmet eller kedsomhed ved enkeltstående aktiviteter. En anden mulig forklaring på manglende engagement kan være, at der i nogle områder er for stor aldersspredning på børnene, så nogle børn mangler jævnaldrende at knytte kontakt til. Denne tolkning understøttes af følgende citat fra et interview med en teenagepige, som deltager i projektet: *“Jeg har været med på weekendlejre, men jeg gider snart ikke mere, der er ikke rigtig nogen på min alder.”*

På tværs af områderne er der desuden også enighed om, hvilket deltagerantal som projektet med rimelighed kan have med på en weekendkoloni med den givne voksenbemanding. Her er holdningen, at et deltagertal på 20 børn vil være klart i overkanten, hvis man vil fastholde et tilstrækkeligt engagement blandt børnene – og det samme gælder i forhold til områdeledernes løbende opfølgning imellem kolonierne. Det nuværende niveau med ca. 15 børn pr. koloni er mere passende.

Sammenfattende viser ovenstående registreringer og interviewdata, at de kvantitative målsætninger i hovedtræk er opfyldt. Hvad angår målsætningen om 15-20 deltagende børn og unge i hvert område var det i 2008 kun Århus, der ikke nåede dette mål. Århus opfylder derimod målsætningen i de følgende år. I 2009 opfyldes målsætningen ligeledes i de fleste områder på nær Odense. Men med 14 deltagere manglede Odense blot en enkelt deltager for at nå målet. I 2010 falder deltagerantallet en smule i alle områder, det er dog kun Odense og Aalborg, som ikke opfylder målsætningen helt. I 2010 er det samlede deltagerantal således lavere end i de øvrige år, hvilket forklares med, at man, selvom nogle børn har forladt projektet, fx fordi de er kommet på efterskole, har været varsom med at tage nye børn ind i projektet det sidste år. Hvad angår deltagelsen i forældrecafeerne har den samlede deltagelsesprocent været støt stigende fra 2008 til 2010. Denne samlede tendens gælder dog ikke altid på områdeniveau. Eksempelvis oplever København som nævnt ovenfor et fald i forældreopbakningen fra 2009 til 2010. Endelig forventes det, at det ville være kontraproduktivt for deltagernes engagement, hvis man rekrutterede flere deltagere pr. område end det nuværende antal.

Deltagerkarakteristika i forhold til målgruppedefinitionen

Én ting er at opfylde de kvantitative målsætninger for deltagerantal samt børnenes og deres forældres deltagelsesprocent. Mindst lige så centralt er det, at de deltagende børn tilhører projektets **målgruppe**.

Til vurdering heraf tog vi i 2008-evalueringen indledningsvis afsæt i områdeledernes lange interview med hvert enkelt barn i forbindelse med dets optagelse i projektet. Af sammenfatningen på disse i alt 61 interview fremgår det eksempelvis, at børnenes danskundskaber som gennemsnit betraget ikke var særligt gode på tidspunktet for deres optagelse i projektet. Kun 55 % af børnene oplevede selv, at de talte godt dansk. Hovedparten af børnene kom desuden på daværende tidspunkt fra brudte familier (88 % boede kun sammen med enten deres mor eller far, ikke begge forældre), og typisk med en hverdag præget af en ustabil boligsituation og skolegang med relativt hyppige flytninger/stedskift. Hele 70 % af børnene gav endvidere udtryk for, at de ikke dagligt talte med nogen derhjemme om, hvordan deres dag havde været eller mere generelt om, hvordan de havde det. Og hovedparten af børnene udtrykte tilsvarende relativt svag kontakt til klassekammerater, andre venner og nærmiljø i det hele taget. Det samlede billede af børnene på baggrund af disse interview er således, at de ved projektstart faldt klart inden for målgruppekriterierne.

At områdelederne er meget opmærksomme på, at deltagerne *skal* opfylde målgruppekriteriet for at være med, understreges også af, at områdelederne af og til udfaser enkelte deltagere fra projektet, fordi de over tid er faldet ud af projektets målgruppe – enten fordi deltagerens situation forværres så meget, at et mere intensivt tilbud er påkrævet, eller fordi deres situation forbedres så meget, at deres plads i projektet bør gives til et barn, som har mere behov. Flere områdeledere har oplevet at handle på denne baggrund og udfaset en deltager. Indtil videre er i alt 56 børn udskrevet fra projekt, hvilket typisk er sket i forlængelse af en underretning, eller hvis familien er flyttet tilbage til Grønland. Det vurderes på den baggrund, at samtlige deltagerbørn falder inden for målgruppen.

Gennem projektets forløb har det med meget stor tydelighed vist sig, at børnene imidlertid er langt dårligere stillet end først antaget, hvilket har medført, at målgruppen har skiftet karakter i forhold til den oprindelige definition. Fra det oprindelige krav til målgruppen indgik det som en forudsætning, at børnene skulle være socialt udsatte. Dog kun i en sådan grad, at det ikke ville være forventeligt, at kommunen skulle underrettes.

Men nedenstående tabel tegner derimod et helt andet billede. Tabellen viser både et højt antal underretninger/ indberetninger og et stort antal børn med professionelle støtteforanstaltninger i de fem områder og samlet, hvilket sandsynligvis er en konsekvens af den overordnede målgruppes ringe vilkår.

Tabel 3. Antal underretninger/indberetninger og antal børn med professionelle støtteforanstaltninger samlet gennem projektets løbetid

	Kbh.	Årh.	Ode.	Aal.	Esb. ³	Samlet
Underretninger/indberetninger	17	20	30	9	13	89
Børn med professionelle støtteforanstaltninger	11	15	12	14	10	62

I sig selv er det et fund, at kommunerne i langt de fleste tilfælde ikke var bevidste om børnenes behov for ekstra støtte før projektets intervention, fordi det betyder, at der nu er en langt større chance for, at disse børn får den hjælp og støtte, de har behov for. Samtidig er det vigtig viden at bringe videre om denne målgruppe, så eventuelt fremtidige projekter kan medtænke den faktiske målgruppebeskrivelse og dermed i endnu højere grad målrette metode og formål mod målgruppen.

I forlængelse af dette har deltagerkredsen også, i langt højere grad end det på forhånd var antaget, haft behov for professionel støtteforanstaltning. Dette har bl.a. haft den yderligere effekt, at færre børn end oprindeligt tiltænkt har fået kontaktfamilie, da deltagerne i højere grad har haft brug for professionelle støtteforanstaltninger.

Ligesom i 2008 og 2009 har vi i 2010 fået en række supplerende karakteristika om deltagerne via spørgeskemabesvarelser fra de deltagende børns folkeskolelærere. I 2010 har vi fået i alt 42 besvarelser. Det bemærkes, at det enkelte barns forældre skal give tilladelse til, at barnets lærer kontaktes af Foreningen Grønlandske Børn med henblik på spørgeskemabesvarelse, hvilket skaber risiko for en potentiel skævvridning i repræsentativiteten. I 2010 har samtlige forældre dog valgt at give den tilladelse, måske fordi flere af områdelederne stiller det som et krav for at lade barnet deltage i projektet. Dette gøres for at kunne arbejde så helhedsorienteret i forhold til barnet som muligt. Resultaterne fra lærerevalueringen i 2010 er afbilledet i tabel 4 nedenfor.

³ Ved skift af områdeleder i Esbjerg er opgørelsen for dette område desværre gået tabt frem til og med år 2009, hvorfor tallene for Esbjerg udelukkende beskriver underretninger/indberetninger og børn med professionelle støtteforanstaltninger i 2010.

Tabel 4. Deltagerkarakteristik belyst gennem spørgeskemaundersøgelse blandt deltagernes folkeskolelærere 2010

	Hver dag	3-4 dage om ugen	1-2 dage om ugen	Aldrig	Ved ikke	
Hvor ofte kommer barnet i skole?	74 % (31)	21 % (9)	2 % (1)	0 % (0)	0 % (0)	
	Altid	Næsten altid	Jævnligt	Sjældent	Aldrig	Ved ikke
Hvor ofte har barnet lavet lektier?	5 % (2)	26 % (11)	36 % (15)	17 % (7)	7 % (3)	2 % (1)
Hvor ofte er barnet på anden vis forberedt til skoledagen?	21 % (9)	19 % (8)	29 % (12)	17 % (7)	0 % (0)	10 % (4)
Hvor ofte leger barnet med de andre børn i klassen i skoletiden?	33 % (14)	33 % (14)	19 % (8)	7 % (3)	2 % (1)	2 % (1)
Hvor ofte leger barnet med de andre børn i klassen uden for skoletiden?	5 % (2)	10 % (4)	14 % (6)	31 % (13)	17 % (7)	19 % (8)
Hvor ofte oplever du at barnet bliver mobbet?	0 % (0)	0 % (0)	5 % (2)	38 % (16)	52 % (22)	5 % (2)
I hvor høj grad deltager barnet aktivt i undervisningen?	10 % (4)	24 % (10)	45 % (19)	17 % (7)	2 % (1)	0 % (0)
	Rigtig godt	Godt	Rimeligt	Dårligt	Meget dårligt	Ved ikke
Hvordan klarer barnet sig sprogligt på dansk?	14 % (6)	29 % (12)	48 % (20)	7 % (3)	2 % (1)	0 % (0)
Hvordan vurderer du generelt at barnet fungerer personligt?	10 % (4)	24 % (10)	45 % (19)	17 % (7)	2 % (1)	2 % (1)
Hvordan vurderer du generelt at barnet fungerer socialt?	10 % (4)	40 % (17)	31 % (13)	17 % (7)	2 % (1)	0 % (0)
Hvordan vurderer du generelt at barnet fungerer fagligt?	5 % (2)	24 % (10)	36 % (15)	26 % (11)	5 % (2)	0 % (0)

Lærerevalueringen viser, at knap en fjerdedel af børnene (23 %) har en mere eller mindre ustabil skolegang, defineret ved, at de typisk ikke kommer i skole alle ugens fem hverdage. 2009-evalueringen som afrapporterede en samlet lærerevaluering for både 2008 og 2009 viser samme resultat, hvorfor elevernes skolegang ikke er blevet mere stabil i løbet af projektperioden. 31 % af deltagerne har altid eller næsten altid lavet lektier, mens 40 % altid eller næsten altid på anden vis er forberedt til dagens skolegang. Niveaue ligger dermed lidt lavere end de tidligere år, hvor lidt over halvdelen af børnene altid eller næsten altid er forberedt. Til gengæld er der i 2010 færre børn, der sjældent eller aldrig er forberedt, i forhold til tidligere. Eksempelvis var der i 2009 31 % af børnene, som aldrig eller sjældent lavede lektier, mens det tilsvarende tal for 2010 er 24 %.

Hvad angår deltagernes faglige kompetencer, angiver 43 % af lærerne, at deltagerbørnene klarer sig godt eller rigtig godt på dansk. Det er mindre end de tidligere år, hvor lærerne vurderede, at omkring 50 % af børnene klarer sig godt eller rigtig godt på dansk. Desuden vurderer lærerne, at 31 % af børnene fagligt fungerer dårligt eller meget dårligt. Det tilsvarende tal i sidste evaluering var med 28 % på samme niveau.

Ligesom i sidste evaluering giver lærerne ikke udtryk for, at der er væsentlige problemer med mobning. Ingen lærere oplever, at barnet altid eller næsten altid bliver mobbet, og 66 % af børnene leger altid eller

næsten altid med andre børn i skoletiden. Dette tal er på niveau med den tidligere lærerevaluering. Værre står det til efter skoletid, hvor lærerne mener, at knap halvdelen af børnene sjældent eller aldrig leger med deres klassekammerater. Lærerne vurderer, at 19 % af børnene fungerer dårligt eller meget dårligt socialt. Det er færre børn end i evalueringen for 2008 og 2009, hvor lærerne angav, at 30 % af børnene fungerer dårligt eller meget dårligt.

Lærerevalueringen for 2010 viser dermed, at børnene i den nuværende deltagergruppe samlet stadig er en del af projektets målgruppe, idet det af ovenstående fremgår, at børnene generelt har det svært i skolen og at mange af børnene mangler opbakning fra hjemmet i forhold til at deltage i folkeskolen. Når 2010 sammenholdes med de tidligere lærerbesvarelser, så fremgår det desuden, at der ikke er sket en væsentlig forbedring af børnenes stabilitet, forberedelse og faglighed i løbet af projektperioden. I den forbindelse skal det dog understreges, at data fra lærerbesvarelserne ikke muliggør en analyse af det enkelte barns progression, men alene en samlet procentsats for hvert spørgsmål. På den baggrund kan den manglende progression i lærernes besvarelser skyldes flere ting. For det første kan det skyldes, at deltagerbørnene generelt har vist sig at være dårligere end den generelle målgruppebeskrivelse. I og med børnenes liv typisk meget kaotiske, mangler de den ro og trivsel, som generelt kan siges at skulle være på plads, før at børnene er i stand til at tillære sig faglig viden. Det vil formentlig være andre områder end netop den faglige læring, som barnet må fokusere på. For det andet kan den manglende progression skyldes, at det ikke udelukkende er de samme børn, der er blevet evalueret i 2010 som i de tidligere år. Da nye deltagerbørn løbende er blevet optaget i projektet og disse er med i evalueringen, kan det være med til at forklare den manglende progression. For det tredje har flere af lærerne - på grund af lærer-/skoleskift - ikke kendt barnet fra starten af skoleåret, hvorfor det kan være uklart, hvad de sammenligner med.

Opsummeret opfylder deltagerkredsen målgruppekriterierne, om end det er vigtigt at pointere, at deltagerne er væsentlig dårligere stillet, end det var forudset fra projektets begyndelse. Områdelederne understreger, at det ikke handler om, at man har fået fat i en dårligere målgruppe end planlagt i projektets opstart, men at målgruppen har haft væsentligt flere og større problemstillinger, end man først havde antaget. Dette influerer naturligvis på deltagerkredsen, hvorfor arbejdet med børnenes udvikling i forhold til progressionslinjen er meget individuelt tilrettelagt efter det enkelte barns behov. Samtidig betyder det en betydeligt tungere opfølgende indsats over for børnene i mellem kolonier end antaget ved projektstart.

2.1.2 Projektets organisering og personalesituation

Ifølge projektbeskrivelsen skal projekt "Et godt liv i Danmark" **organiseres i fem regionale satellitafdelinger**, lokaliseret i henholdsvis København, Odense, Esbjerg, Århus og Aalborg Kommune. Med denne geografiske spredning er det således målsætningen, at projektet bliver et **landsdækkende tilbud** til målgruppen.

Projektet skal desuden **bemandes centralt** med en overordnet **projektleder**, som skal sikre, at projektet i de fem lokalområder holder sig inden for de beskrevne rammer hvad angår indhold og målgruppe, at alle planlagte aktiviteter iværksættes og målrettes realisering af projektets succeskriterier - alt sammen med respekt for projektets budgetramme og tidsplan. I tillæg hertil skal projektleder motivere og levere socialfaglig sparring til områdelederne og projektmedarbejderen, samt varetage de dokumentations- og

evalueringsaktiviteter, som FGB selv er ansvarlig for. Endelig skal projektleder varetage kommunikationsindsatsen samt skrive ansøgninger til diverse relevante fonde om støtte til projektrelaterede aktiviteter.

Desuden skal der ansættes en **projektmedarbejder**, som skal varetage planlægningen af den årlige børnelejr/sommerlejr og koordinere med ASF Dansk Folkehjælp angående de årlige familielejre, samt varetage en række administrative opgaver i relation til projektledelsen. Herudover har projektmedarbejderen et særligt ansvar for at varetage etableringen af korpset af kontaktfamilier, herunder rekruttering via annoncering og øvrig kommunikation. Det er også projektmedarbejderens ansvar at afvikle introduktionskurser for kontaktfamilierne, at foretage match mellem kontaktfamilier og børn samt at sikre, at kontaktfamilierne modtager den fornødne supervision og rådgivning.

Regionalt skal de fem områder bemandedes med hver deres regionale **områdeleder**, som er ansvarlig for den pædagogiske planlægning af projektets aktiviteter, samt for at forestå gennemførelsen i den direkte kontakt med deltagerne og varetage de heraf affødte opfølgingsopgaver. Desuden ansættes der i hvert område en **weekendmedarbejder** samt et antal **frivillige** til at varetage gennemførelsen af weekendkolonierne. Herudover skal der i hvert område ansættes en timelønnet **caféleder**, som skal varetage planlægning og afholdelse af forældrecafeer. Endelig er målet at rekruttere et antal frivillige **kontaktfamilier** til hvert område. Ambitionen er, at 50 % af de deltagende børn skal kunne tilknyttes en kontaktfamilie (dvs. der skal minimum rekrutteres 41 kontaktfamilier på landsplan).

Udover selve kernebemandingen skal **ASF Dansk Folkehjælp** tilknyttes projektet, idet de skal fungere som medarrangører af samt finansiere de årlige familielejre.

I nedenstående tekstboks opsummeres disse målsætninger.

Målsætninger:

- Central bemanning med en projektleder og en projektmedarbejder
- Hvert område bemandedes med en områdeleder, en weekendmedarbejder, en timelønnet caféleder og et antal frivillige
- Der rekrutteres et antal kontaktfamilier i hvert område
- ASF Dansk Folkehjælp tilknyttes projektet
- Landsdækkende tilbud: organiseres i fem regionale satellitafdelinger

Betragter vi først det faste, lønnede personale i projektet, samt dets forskellige tilknyttede grupper af frivillige, så er billedet følgende:

Projektledelse

Projektet har været underlagt lidt skiftende projektledelse siden opstarten i 2007. Især stillingen som projektmedarbejder har lidt under en vis ustabilitet, hvilket der blev rettet op på i 2009. Ustabiliteten har bl.a. været grundet sygdom og geografisk afstand mellem projektleder og projektdeltager. Projektleder har evalueret og rettet op på de områder, hvor det har været nødvendigt. Samtidig har projektlederen tidligere

haft en målsætning om at være mere synlig for projektets ansatte og de frivillige. Det bekræftes af områdelederne, at denne målsætning er opnået, idet de oplever at blive lyttet til på en meget positiv måde. I efteråret 2010 er projektet desværre præget af, at projektlederen er sygemeldt. Foreningen Grønlandske Børn har gjort en aktiv indsats for at fordele projektlederens opgaver hos andre medarbejdere, men nogle af områdelederne udtrykker alligevel bekymring for, hvorvidt projektlederen kommer tilbage, og hvordan projektledelsen vil forløbe i mellemtiden. Det er evaluators vurdering, at det er væsentligt, at foreningen efterstræber en informativ og transparent relation til områdelederne, mens projektlederen er sygemeldt. Det er i lang udstrækning sket ved, at Foreningen Grønlandske Børn løbende har opdateret områdelederne om projektlederens sygemelding som påbegyndtes i oktober og efter aftale med projektlederen fastholdes frem til 1. marts 2011. Der er endvidere i samarbejde mellem projektlederen og vicegeneralsekretæren udarbejdet en mulighedserklæring. Områdelederne har fået udleveret en oversigt over, hvilke ansvarsområder, henholdsvis projektmedarbejderen og visegeneralsekretæren har i relation til projekt ”Et godt liv i Danmark”. For ikke at lægge yderligere pres i form af usikkerhed på områdelederne, må det efterstræbes at fortsætte det den transparente stil med de løbende opdatering m.m. Fra 2008 til december 2009 har projektet ligeledes indbefattet ansættelse af en praktikant. Af 2009-evalueringen fremgik det, at der fra projektets side blev arbejdet på, at overflytte praktikanten til en studenteransættelse og ansætte en ny praktikant, i og med praktikantordningen har været succesfuld. Praktikanten blev imidlertid syg, og valgte ikke at fortsætte, ligesom den studentermedhjælp, der har været ansat i mellemtiden, også er stoppet. På nuværende tidspunkt er der derfor hverken ansat en studentermedhjælp eller praktikant i projektet.

Områdeledere

Projektet har aktuelt fem fungerende områdeledere. De fleste områder har været under stabil områdeledelse siden opstart, men i både København og Esbjerg har der været udskiftninger på områdelederposten. København oplevede et antal udskiftninger på områdelederposten inden for det første halvandet år, og i 2008 blev områdelederen i Esbjerg først sygemeldt i en længere periode og senere erstattet med den forhenværende weekendmedarbejder. I begge områder er det evaluators umiddelbare vurdering, at områderne siden da har opbygget en meget stabil områdeledelse. 2008-evalueringen identificerede ligeledes det manglende kolleganetværk som en potentiel trussel mod fastholdelsen af områdelederne, hvorfor evaluator anbefalede, at der blev afsøgt muligheder for en opgradering af områdeledernes kollegiale situation. I 2009 vurderede evaluator, at områdelederne nu er meget mere aktive i deres interne sparring, samt at de værdsætter deres månedlige faglige møder, supervision samt faglige temadage. Dette er blandt andet opfattet som et udslag af, at projektlederen proaktivt har anbefalet områdelederne ikke at holde sig tilbage med at kontakte og spørge hinanden til råds. På trods heraf udtrykker områdelederne også i 2010, at de savner en tæt sparringspartner i hverdagen, og at de ser frem til, at hvert område får en projektmedarbejder på 30 timer om ugen i 2011. Dette illustreres af følgende citat fra fokusgruppeinterviewet med områdelederne: *”Jeg glæder mig ufatteligt til at få en tæt kollega pr. 1. januar. En man lige kan stikke fingeren i jorden med”*.

Weekendmedarbejdere

Der er pt. ansat weekendmedarbejdere i alle fem områder. Weekendmedarbejderne arbejder efter en årsnorm på 648 timer fordelt over 12 måneder – med en gennemsnitlig norm på 54 timer pr. måned.

Projektet modtog for 2009 en ekstra bevilling, hvilket samtlige af områdelederne har benyttet til at give yderligere timer til weekendmedarbejderne eller tilbyde betalte timer til frivillige i det tilfælde, at weekendmedarbejdere ikke kunne påtage sig yderligere timer. Af 2009-evalueringen fremgår det, at de ekstra timer til weekendmedarbejderne i høj grad været med til at aflaste områdelederne, fordi weekendmedarbejderne nu i større omfang varetager alle former for indkøb og andre lavpraktiske opgaver forud for weekendkolonierne, således at områdelederne i højere grad kan koncentrere sig om administrative og indberetningsmæssige forpligtigelser. I 2010 har en af områdelederne endvidere uddelegeret flere administrative opgaver til en weekendmedarbejder, hvilket har givet områdelederen mere tid til det opfølgende arbejde med børnene og deres forældre, som naturligt må have særlig høj prioritet i projektets sidste år.

Cafemedarbejdere

Der er ansat cafémedarbejdere i alle fem områder, men af interviewene med områdeledere og cafemedarbejdere fremgår det, at der er en vis variation fra område til område med hensyn til, hvordan cafemedarbejderne arbejder i praksis – både hvad angår omfang og indhold. Cafemedarbejderne indgår nu i teamet, der afholder det reviderede koncept af forældrecaféerne. Fra fokusgruppeinterviewet med områdelederne fremgår det desuden, at cafémedarbejderne i nogle områder driver caféerne selv uden at områdelederen er til stede, mens områdelederne i andre områder altid er med til at afvikle forældrecaféerne. Sidstnævnte områdeledere vurderer, at deres deltagelse er vigtig for forældrenes deltagelse i arrangementet. Fra interviewene er der enighed om, at det nye koncept har en tydelig positiv effekt på deltagelsesprocenten, hvilket også afspejles i, at den samlede deltagelse for alle områder er steget med 20 procentpoint fra 2009 til 2010.

Frivillige

Alle områder har tilknyttet et antal frivillige, og i alle områder omfatter kredsen både frivillige med pædagogisk-/socialpædagogisk uddannelse og frivillige med helt andre faglige baggrunde. Desuden tæller kredsen af frivillige i alle områder et meget bredt spektrum af personlige kompetencer. Af gruppeinterview med de frivillige fremgår det dog i denne sammenhæng, at det ville være en fordel, hvis områdelederne i højere grad gjorde brug af deres individuelle kompetencer i arbejdet med børnene. For Foreningen Grønlandske Børn er det vigtigt at holde fast i, at de ansattes og de frivilliges roller er forskellige. Hvor man meget gerne vil inddrage de frivilliges forskellige personlige kompetencer, som fx kendskab og lyst til forskellige sportsaktiviteter eller kreative aktiviteter, vil man gerne fastholde, at det faglige, socialpædagogiske ansvar ligger hos de ansatte medarbejdere. Selvom projektet tiltrækker nogle frivillige med faglige, socialpædagogiske kompetencer, så er det altså ikke de kompetencer, som man som frivillig primært bidrager med. Evaluator er enig med Foreningen Grønlandske Børn i denne fordeling af kompetencer og ansvar. Selvom de frivillige i nogle tilfælde ønsker mere indgående kendskab til det enkelte barns baggrund og problematikker, så er der en særlig værdi knyttet til, at barnet ikke mødes med professionelle øjne og forpligtelser af de frivillige. Dog vurderer evaluator, at man med fordel mere systematisk kan benytte sig af de frivilliges *personlige* kompetencer og interesser.

Flere frivillige er i den forbindelse i tvivl om, hvorvidt områdelederne har det fornødne kendskab til deres baggrunde og individuelle erfaringer til at gøre brug af dem. Derfor foreslår en frivillig, at områdelederne fx

har CV'er på de enkelte frivillige og dermed et bedre overblik over frivilligressourcerne. Blandt alle adspurgte er oplevelsen, at gennemførelsen af weekendkolonier, som i meget vidt omfang er baseret på frivillige, fungerer rigtig godt.

I forhold til de to tidligere evalueringer, som rapporterede, at der var stor variation i forhold til, hvor nemt det var for områderne at rekruttere og fastholde frivillige, så oplever de fleste områdeledere, at de nu har fået etableret en stabil og velfungerende gruppe af frivillige. Såvel områdeleder som frivillige nævner dog stadigvæk, at de har svært ved at rekruttere mandlige frivillige, så børnene får nogle mandlige rollemodeller. Flere områdeledere giver desuden udtryk for, at det kan være hårdt for de ældre frivillige at være med på weekendkoloni, og særligt i Esbjerg har områdelederen haft svært ved at rekruttere unge frivillige, som kan have mere energi til fx at lave fysiske aktiviteter med børnene. I København har områdelederen til gengæld oplevet, at han har haft flere frivillige, end der reelt har behov for. Det har haft den positive effekt, at områdelederen kan begynde at stille krav til de frivillige, så det fx nemmere kan undgås, at nogle frivillige ofte melder fra.

Udover denne forskel i forhold til, hvor nemt det er for områderne at rekruttere nye frivillige, så er der også forskel på, hvilken inddragelse af de frivillige i planlægningen af weekendkolonier, områdelederne lægger op til hhv. har held med at gennemføre. I nogle områder udtrykker de frivillige et ønske om i højere grad at blive inddraget, fordi de er blevet grebet af projektet og gerne vil yde mere. Interviewene med de frivillige viser, at den positive engagementsspiral bedst opretholdes ved, at

- Invitere i god tid
- Anvende eventuelle ekstra ressourcer til lønnede studiejobs til de frivillige studerende
- Udnytte de frivilliges kompetencer
- Inddrage de frivillige i idégenerering og planlægning for at skabe medejerskab
- Afholde arrangementer med deltagelse af både områdeledere, weekendmedarbejdere og frivillige.
- Tilbyde supervision til de frivillige

Desuden har Foreningen Grønlandske Børn i 2010 indført en frivilligpolitik, som blandt andet indebærer, at der skal afholdes MUS-samtaler med de frivillige. I interview udtrykker både frivillige og områdeledere stor tilfredshed med den nye politik.

Kontaktfamilier

Rekrutteringen af kontaktfamilierne fik en noget ustabil start, hvilket bl.a. skyldes at deltagergruppen, som tidligere nævnt, var væsentlig svagere end først antaget, og derfor krævede professionelle støttetiltag i stedet for en kontaktfamilie. De familier, som har valgt at blive kontaktfamilie, har kun positiv respons over for projektet (se desuden afsnit 2.2.2 for yderligere uddybning af kontaktfamiliekonceptet).

Et landsdækkende tilbud

Det er evaluators vurdering, at rekrutteringsindsatsen ikke har været fokuseret ligeligt på alle kommuner i landet. Projektet er derfor reelt set ikke så landsdækkende som tiltænkt i første omgang. Eksempelvis er projektet i Nordjylland primært koncentreret om Aalborg Kommune, mens projektet på Fyn dækker bredt over de fynske kommuner. I Aalborg skyldes det at projektet hurtigt blev fyldt op med børn fra Aalborg,

hvorfor områdelederen valgte at koncentrere indsatsen der. En anden områdeleder påpeger desuden, at det er uhensigtsmæssigt med en stor geografisk deltagerspredning, fordi det er forbundet med mange køretimer for områdelederen, som hellere vil prioritere den direkte tid med børnene. Selv i områderne med større geografisk deltagerspredning, ses der derfor af praktiske årsager alligevel en tendens til, at indsatsen centrerer om deltagerne i den største by i området. Et landsdækkende tilbud er derfor ikke nødvendigvis lig med en landsdækkende indsats.

En ting er, om det i kvantitet er lykkedes at bemane projektet som oprindeligt planlagt. Noget andet er, hvorvidt det i mere kvalitative termer er lykkedes at bemane med de rette kompetencer, med en bred vifte af egenskaber, og med personale der udviser det ønskede engagement og stabilitet i projektet. Som tilfældet også var ved evalueringerne i 2008 og 2009, er det på baggrund af de gennemførte interviews evaluators oplevelse, at dette mål i høj grad er indfriet for det faste, lønnede personale. Alle er meget engagerede, de besidder de rigtige faglige og menneskelige kompetencer. Der har været behov for lidt justeringer undervejs i projektet, men projektledelsen har været opmærksom på problemerne, og har siden evalueret baggrundene for, hvordan dette kan undgås i det videre forløb. Der har ikke været væsentlige udskiftninger i bemanningen af projektet siden evalueringen i 2009, hvorfor projekt- og ledelsesbemanning vurderes at være stabil. Eneste problematik knyttet hertil er den overordnede projektleders sygdomsperiode, hvor det på nuværende tidspunkt ikke er muligt endeligt at vurdere, hvorvidt fordelingen af projektlederens ansvarsområder hos andre medarbejdere har haft indflydelse på projektet. Det vurderes dog af både områdeledere og projektmedarbejdere at være en styrke, at Foreningen grønlandske Børn har ansat en vicegeneralsekretær, som har overtaget det overordnede projektlederansvar i projektlederens sygdomsperiode og ansvaret for udviklingsopgaver.

2.1.3 Projektets fremdrift

Af projektbeskrivelsen fremgår det, at **projektperioden** strækker sig fra 2007 til 2010. Projektets intensive periode forventes dog at ophøre medio 2010, hvorefter det sidste halve år vil fungere som udslusningsperiode.

Fra medio 2007 og frem er der fastlagt en **progressionslinie** for weekendkolonierne, således at de i et halvt år ad gangen tager afsæt i følgende temaer i tilrettelæggelsen af koloniernes programmer og aktiviteter:

- Temaet for projektets 1. halvår (medio-ultimo 2007) er at skabe **begejstring** og derved **lyst til deltagelse** i projektet. Fokus i det første halve år handler således om at skabe rammer for relationsdannelser mellem børn, unge og voksne via omsorg, tryghed og forudsigelighed - primært via aktiviteter på stedet for koloniernes afholdelse, og med udgangspunkt i kendskabet til de grønlandske børn/unges særlige styrker og ressourcer, dvs. hovedsageligt via fysiske aktiviteter og gode historier.
- Temaet for projektets 2. halvår (primo-medio 2008) er **at blive set og hørt**, eller med andre ord at lære at vise/fortælle sin egen historie og at se/høre hinandens historier.

- Temaet for projektets 3. halvår (medio-ultimo 2008) er **selv at se og høre** – mere præcist handler det om at opdage ”hvad er byens historier?”
- Temaet for projektets 4. halvår (primo-medio 2009) er en generel introduktion til det **at handle og opleve byen** og finde ud af hvilke muligheder, der er i byen.
- Temaet for projektets 5. halvår (medio-ultimo 2009) er en gentagelse af det foregående tema ”Hvad er der af muligheder i byen”, men her specifikt **i relation til egne behov og egen lyst**.
- Endelig er temaet for projektets 6. halvår (primo-medio 2010) – under overskriften ”Hvad er barnets/den unges drømme og ønsker for fremtiden” – at foranstalte mulighed for at børnene/de unge kan **realisere deres ønsker** og/eller **definere drømmen** som en tanke, som ikke nødvendigvis kan/skal realiseres lige nu.

Under denne progressionslinie med halvårlige, skiftende temaer, er der opsat en række mål vedrørende projektets **konkrete indsats** i forhold til målgruppen. Helt overordnet skal projektet bygges op som ét hovedtiltag samt fem støttetiltag:

- Hovedtiltaget er **månedlige weekendkolonier**, som afholdes regionalt i den weekend om måneden, der i tid ligger umiddelbart efter udbetaling af løn/offentlige ydelser. Der skal afholdes i alt 9 kolonier om året i hver af de fem regioner. Derforuden skal der i oktober og december måned afholdes aktivitetsdage som erstatning for disse kalendermåneders weekendkolonier⁴.
- Det første støttetiltag er en række **forældrecaféer**, som skal afholdes i umiddelbar relation til de månedlige weekendkolonier. Café-arrangementerne skal efter planen afholdes samme fredag som weekendkolonierne, men være fysisk placeret på andre lokationer end kolonierne.
- Hertil kommer et andet støttetiltag, nemlig en større fælles **børnelejr/sommerlejr** for de fem regionale grupper af børn. Børnelejren skal afholdes én gang årligt i skolesommerferiens første uge.
- Desuden skal der afholdes **familielejre**, som er en form for betalt ferie for forældre med børn tilknyttet projektet. Familielejrene arrangeres og finansieres af ASF Dansk Folkehjælp, og de afholdes ad tre på hinanden følgende omgange hvert år, således at alle de deltagende børn og deres forældre kan komme på familielejr én gang årligt, uanset hvor i landet de bor.
- Det fjerde støttetiltag består i etableringen af et korps af frivillige **kontaktfamilier**. Etableringen skal varetages af en projektmedarbejder, som bl.a. skal sikre, at familierne uddannes i de særlige problemstillinger, der gælder for grønlandske børn og unge, således at de kan fungere som et supplerende støttetilbud til de af weekendkoloniernes deltagere, som af personalet vurderes at kunne have udbytte heraf. Tanken er, at kontaktfamilierne skal give børnene mulighed for at opleve omsorg i trygge og forudsigelige rammer, samt give dem kendskab til normer og omgangsformer i et fungerende og forudsigeligt familiemiljø.

⁴ Den helt oprindelige plan var at afholde i alt 11 weekendkolonier årligt – men i december 2007 konstaterede man, at det var uholdbart i praksis. Derfor ændrede man to af de årlige weekendkolonier til enkeltstående aktivitetsdage, og denne model er fastholdt siden.

- Endelig består det femte og sidste støttetiltag i en række løbende **opfølgingsopgaver** i tiden mellem alle de øvrige tiltag. Denne opfølgning varetages af områdelederne, og omfatter eksempelvis:
 - Individuel støtte og rådgivning til deltagerne i perioderne mellem weekendkolonierne
 - Kontakt til sagsbehandler, PPR og skole
 - Følgeordninger til fritidsaktiviteter og samarbejde med lokale foreninger
 - Uddannelsesvejledning og udflugter til uddannelsesinstitutioner
 - Etablering af sprogundervisning og lektielæsning
 - Månedlige skriftlige afrapporteringer om projektets aktiviteter og deltagernes udvikling, udbytte og behov – herunder indhold, omfang og målsætning i forhold til opfølgingsaktiviteter

Den aktuelle situation

I forår 2010 fik Foreningen Grønlandske Børn bevilliget midler til en forlængelse af projekt ”Et godt liv i Danmark” med en varighed på halvandet år. Alligevel har man valgt ikke at optage nye børn i projektet i 2010, fordi de først nu har fået opbygget en fast kerne af deltagere og det i projektperioden har vist sig, at det tager enormt lang tid at opbygge tillidsrelationerne til børnene og deres familier, og at denne tillidsrelation er selve omdrejningspunktet for projektets arbejde. I stedet prioriteres ressourcerne omkring den opfølgende indsats på de nuværende børn i projektet sådan, at der i så stort et omfang som muligt, er skabt relationer mellem barnet og nærmiljøet, når projektet afsluttes.

Hvad angår projektets **skiftende halvårslige temaer**, som ifølge projektbeskrivelsen skal følge **projektets progressionslinje** og seks udviklingstrin, så er det evaluators klare vurdering, at projektet også i praksis efterlever denne målsætning. En gennemgang af samtlige programmer for weekendkolonier, samt interview med områdeledere, weekendmedarbejdere og frivillige viser en stærk bevidsthed om at arbejde med de skiftende halvårslige temaer, og arbejdet er desuden velkoordineret på tværs af de fem områder, således at områderne følges ad. Områdelederne bruger i høj grad hinanden til idéudviklingen omkring omsætningen af temaerne til konkrete aktiviteter, men ellers udmønter temaerne sig relativt forskelligt i de fem områder, idet områdelederne hver for sig tilpasser til netop deres deltagergruppe.

Interviewene viser dog også, at der er forskel på i hvilket omfang områdelederen inddrager weekendmedarbejder og frivillige i idéudviklingen omkring, hvordan temaets ramme kan fyldes ud på kolonierne. Flere områdeledere udtrykker endvidere, at nogle temaer har vist sig at fungere bedre end andre, og at det kan virke kunstigt helt at fjerne fokus fra de tidlige temaer, fx ”at blive set og hørt”, allerede efter seks måneder, fordi et halvt år ikke er tilstrækkeligt lang tid for alle deltagende børn til at udvikle disse kompetencer. Områdeledere giver desuden udtryk for, at der i deltagernes familier ofte opstår alvorlige problemer, som projektmedarbejderne er nødt til at forholde sig til her og nu, og som derfor skubber de temabaserede aktiviteter, som fx at et barn skal blive bedre til at benytte offentlig transport, i baggrunden. Selvom projektet efterlever temaerne, mener områdelederne, at det er nødvendigt at tage højde for behovet for individuel tilpasning af progressionslinjen og særligt tidsperspektivet i progressionslinjen. En områdeleder påpeger i den sammenhæng, at progressionen også i høj grad ligger i at sikre, at deltagerne får

den støtte, de har brug for fra kommunen, fordi målgruppen som tidligere nævnt er væsentligt dårligere stillet end først forventet.

Betragter vi dernæst projektets **generelle aktivitetsniveau**, så er det – på baggrund af oversigter over planlagte weekendkolonier mv. for 2008, 2009 og 2010, samt på baggrund af samtlige gennemførte interview – evaluators overordnede vurdering, at projekt ”Et godt liv i Danmark” holder kadencen på de væsentligste fronter:

- Hovedtiltaget – de **månedlige weekendkolonier** – afholdes som planlagt i alt ni gange om året i hver af de fem regioner. Der foruden afholdes som planlagt to regionale **aktivetsdage** om året – én i skolernes efterårsferie og én op til jul. I 2010 har Århusområdet i et enkelt tilfælde været nødsaget til at afkorte en koloni til en enkelt dag, fordi ingen af områdets frivillige havde mulighed for at deltage i kolonien.
- Støttetiltag nr. 1. – **Forældrecaféerne** – afholdes, som allerede nævnt, med ny stabilitet og med bedre deltagelse i alle områder med undtagelse af København, hvor der ikke har været tilstrækkelig forældreopbakning til at gennemføre caféerne. Forældrecaféerne er bevidst placeret i slutningen af måneden (i stedet for i begyndelsen, som er den oprindelige plan med forældrecaféerne) med henblik på (1) at muliggøre, at børn og forældre kan deltage sammen (uden at det kommer i karambolage med weekendkolonierne), samt (2) at fremme incitamentet til at deltage, fordi forældrenes penge antageligt er ved at slippe op sidst på måneden. I tråd med evaluators anbefaling fra 2008 afvikles caféerne efter denne model (med regionale tilpasninger) i alle områder med undtagelse af København, jf. afsnit 2.2.2.
- Støttetiltag nr. 2 - den store fælles **børnelejr/sommerlejr** for de fem regionale grupper af børn – er afholdt som planlagt i 2007, 2008, 2009 og 2010. Børnelejren/sommerlejren 2010 indebar som planlagt en opdeling af børnene i tre linjer; kunst, friluftsliv og wellness, som blev koblet sammen med det overordnet fastlagte tema: *”barnets/den unges drømme og ønsker for fremtiden”*. Denne temaopdeling blev gennemført til stor glæde for børnene, hvilket indikerer, at mange af børnene har gjort så store fremskridt, at de nu, i modsætning til ved projektstart, selv er i stand til at vælge ud fra, hvad de ønsker og synes er spændende.
- Støttetiltag nr. 3 – **familielejrene** – er arrangeret i samarbejde med og finansieret af ASF Dansk Folkehjælp, og de er som planlagt afholdt ad tre på hinanden følgende omgange i både 2007, 2008 og 2009. Der kan dog stadig konstateres en u hensigtsmæssig forskydning mellem målgruppen for ”Et godt liv i Danmark” og ASF Dansk Folkehjælps målgruppe. Det betyder i teorien en forpurring af det oprindelige mål om, at *alle* de deltagende børn og deres forældre kan komme på familielejr én gang årligt, uanset hvor i landet de bor. ASF Dansk Folkehjælp har ikke kunnet give adgang for børn der fx lever sammen med begge deres biologiske forældre, har forældre i fast arbejde eller har andre baggrundsforhold, som i princippet har stillet det pågældende barn lidt stærkere. I tråd med evaluators anbefalinger fra 2008, har projektlederen både i 2009 og 2010 arbejdet på at komme uden om problemstillingen, ved at betale for de familier/børn der falder uden for ASFs målgruppe⁵.

⁵ I praksis var det dog kun en enkelt familie der blev ramt af denne forskydning mellem FGBs og ASFs målgrupper i 2009

Dette har imidlertid ikke været muligt, idet ASF Dansk Folkehjælp holder fast på, at lejren skal være for enlige grønlandske forældre på overførselsindkomst med hjemmeboende børn.

- Støttetiltag nr. 4 - et korps af frivillige **kontaktfamilier** – var under opbygning i 2008 og blev først for alvor etableret i 2009, hvor 17 % af deltagerne var tilknyttet en kontaktfamilie. I 2010 gælder det for 21 % af deltagerne. I projektets oprindelige udformning var målet at rekruttere kontaktfamilier til 50 % af de deltagende børn og unge på landsplan. Dette mål har vist sig at være for højt, da mange af børnene har haft brug for professionelle støtteforanstaltninger i stedet for kontaktfamilier, jævnfør afsnit 2.1.1. Projektmedarbejderen vurderer, at samtlige af de børn, der har behov for en kontaktfamilie, har fået det inden for projektperioden. Som det fremgår af afsnit 2.2.2 har børn, såvel som forældrene til børn, der har fået tilknyttet en kontaktfamilie meget stor glæde heraf.
- Endelig varetages støttetiltag nr. 5 - de løbende **opfølgingsopgaver** i tiden mellem weekendkolonier og alle de øvrige tiltag – som planlagt af områdelederne. På baggrund af interview med områdelederne, projektledelsen, weekendmedarbejdere og frivillige står det klart, at områdelederne på dette punkt føler, at tiden hurtigt bliver knap. Eksempelvis har det vist sig, at deltagerne har svært ved at gå til en fritidsaktivitet alene, og det kræver ofte, at den frivillige er med hele vejen, opmuntrer dem til at tage af sted og sørger for at deltagerne fx får skiftetøj med. Af den grund er områdelederne nødt til at prioritere blandt opfølgingsopgaverne. Således må de i praksis ofte opprioritere akutte behov for individuel støtte og rådgivning til deltagerne, kontakt til deltagernes sagsbehandler, PPR og/eller skole, mens der er begrænset tid til fx at følge børnene til fritidsaktiviteter. Områdelederne beskriver, at de bruger meget arbejdstid på at arbejde med reel sagsbehandling, som de efterlyser yderligere kompetencer og sparring omkring. I forlængelse af tidligere fremsatte anbefalinger, foreslår evaluator her, at områdelederne så vidt muligt bruger frivillige og/eller (evt. opnormerede) weekendmedarbejdere til at varetage de ”lettere” opfølgingsopgaver – herunder eksempelvis følgeordninger til fritidsaktiviteter, udflugter til uddannelsesinstitutioner og lektielæsning, da dette flere steder har vist at fungere rigtig godt. En anden mulighed, som områdelederen i Esbjerg har konkrete overvejelser om, er at benytte sig af unge fra Projekt Frivillig, som blandt andet formidler kontakten mellem unge på ungdomsuddannelser og foreninger, til at lave fritidsaktiviteter med børnene.

2.1.4 Samlet vurdering af projektets input og fremdrift

Samlet er det evaluators samlede vurdering af projektets input og fremdrift, at projektet er velorganiseret og velbemandet på stort set alle fronter, at deltagerkredsen samlet set opfylder såvel krav om kvantitet som målgruppekriterier, og at det er i fuld fremdrift og følger planen.

Der kan drages følgende anbefalinger på baggrund af evalueringen af input og fremdrift:

- Projektet opfylder målsætninger om deltagerantal og stabilitet (deltagelsesprocenter). Sidstnævnte særligt i 2010, hvor det i højere grad er lykket at engagere forældrene. Det anbefales på den baggrund, at fremtidige projekter sikrer god inddragelse af forældrene fra starten. Aktiviteter for forældrene kan med fordel drage nytte af erfaringerne fra ”Et godt liv i Danmark”, som viser at

forældrenes deltagelse øges, hvis aktiviteterne arrangeres så børn og forældre kan deltage sammen og placeres sidst i måneden, hvor forældrenes penge er ved at slippe op.

- Deltagerkredsen opfylder såvel den kvantitative målsætning som målgruppekriterier. Dog viser erfaringen fra ”Et godt liv i Danmark”, at målgruppen er socialt dårligere stillet end først antaget. Det anbefales, at fremtidige projekter rettet mod samme målgruppe inddrager viden om målgruppens faktiske karakteristika, behov og ressourcer fra ”Et godt liv i Danmark” sådan, at der sikres en bedre normering
- Også i 2010 er det evaluators vurdering, at projektet er velbemandet med fem nye projektmedarbejdere fra 1. januar 2011 og velorganiseret i henhold til den oprindelige projektplan. Det er dog bekymrende, at projektet har været præget af mange sygemeldinger, hvorfor det til fremtidige projekter anbefales, at man gør en aktiv indsats for at undgå undernormering ved enten at afsætte flere ressourcer særligt til den opfølgende indsats eller skærer ned på aktiviteterens omfang. Derudover anbefales det, at organisere projektet så områdeledernes isolation mindskes. Det kan fx ske ved at fokusere indsatsen på færre områder eller ved at sikre minimum to 30-37-timers stillinger i hvert område, så der altid er en kollega at sparre og koordinere med, samt ved at sikre områdernes mulighed for at rådføre sig med den centrale projektledelse. I forbindelse med sygemeldinger i den centrale projektledelse anbefales det endvidere, at Foreningen Grønlandske Børn sikrer god information mellem den centrale organisation og projektledelse og områderne.
- Der har gennem projektet været udfordringer knyttet til at rekruttere og fastholde frivillige. Det anses som et godt træk i denne sammenhæng, at Foreningen Grønlandske Børn nu har vedtaget en frivilligpolitik. Endvidere vurderes det væsentligt at inddrage muligheden for supervision til frivillige i fremtidige projekter. Slutteligt vurderer evaluator at man med fordel kan benytte sig af de frivilliges ønske om, at deres individuelle, personlige kompetencer udnyttes i projektet, og at de frivillige inddrages i idégenerering og planlægning af aktiviteter for børnene, så der skabes ejerskab blandt de frivillige. Det er til enhver tid anbefalelsesværdigt, at efterstræbe en fast gruppe af frivillige tilknyttet projekter rettet mod samme målgruppe som ”Et godt liv i Danmark”, da opbygningen af tillid er grundlæggende for målgruppens progression i projektet.
- Hvis der reelt ønskes et landsdækkende tilbud må det anbefales, at der enten afsættes flere ressourcer til den opfølgende indsats i hvert område eller at forankre projektet i flere områder.
- Til fremtidige projekter anbefales det, at afholdelse af familielejre sker med adgang for alle deltagere i projektet. Dvs. at man enten bliver enige med ASF Dansk Folkehjælp herom eller finansierer familielejre for andre midler.

2.2 Indhold, indsats og konceptintegritet

I evalueringen af projekt ”Et godt liv i Danmark” med hensyn til indhold, indsats og konceptintegritet, har vi valgt at skelne mellem hhv. projektets overordnede tilgang (afsnit 2.2.1), projektets deltagerrettede aktiviteter (afsnit 2.2.2) og projektets personalerettede aktiviteter (afsnit 2.2.3). Igen er disse tre emner

evalueret via en løbende sammenstilling af de oprindelige krav til og målsætninger for projektet med det faktiske forløb. I afsnit 2.2.4 opsummerer vi evalueringen af indhold, indsats og konceptintegritet.

2.2.1 Overordnet tilgang

Ifølge projektbeskrivelsen skal projektet anlægge en **systemisk, miljøterapeutisk tilgang** i arbejdet med børnene. Desuden er der en række konkrete målsætninger for tilgangen til børnene. Alle målsætningerne fremgår af nedenstående boks.

Målsætninger:

Projektet skal anlægge **en systemisk miljøterapeutisk tilgang** i arbejdet med børnene.

Projekt ”Et godt liv i Danmark” skal overordnet etableres som:

- Et **helhedsorienteret** tilbud, som sætter fokus på børnenes problemstillinger både i relation til familie, skole, nærmiljø, sports- og foreningsliv
- Et tilbud, der **appellerer** til målgruppen af grønlandske børn
- Et tilbud, der tager **afsæt i de grønlandske børns særlige styrker og ressourcer**
- Et tilbud, der udvikler børnenes **evne til at udtrykke oplevelser, følelser og behov med ord**
- Et tilbud, der hjælper børnene til at **opdage muligheder i deres nærmiljø**
- Et tilbud, der hjælper børnene med at **bryde med deres isolation** og opnå **et bedre og bæredygtigt netværk**
- Et tilbud, der fremmer børnenes evne til at **definere egne behov og drømme**

En systemisk miljøterapeutisk tilgang

Hvad angår målsætningen om at anlægge en **systemisk, miljøterapeutisk tilgang** i arbejdet med børnene, så er områdelederne enige om, at de til en vis grad har arbejdet systemisk, men at de ikke har anlagt en miljøterapeutisk tilgang. Med den systemisk, miljøterapeutiske tilgang var målet at bryde børnenes sociale isolation ved gennem de planlagte aktiviteter at tage dem med i et andet miljø og fastholde struktur. I stedet har man i projektet i højere grad arbejdet med børnenes intra- og interpersonelle verden ud fra en konstruktivistisk tilgang. Med denne tilgang arbejder man med at bryde den sociale isolation ved at børnene i mødet med den anden får nye oplevelser og erkendelser af sig selv som det menneske, de er. Det metodiske skift skyldes, at områdelederne har vurderet, at det har været mere hensigtsmæssigt at benytte denne tilgang i arbejdet med den givne målgruppe og de opstillede mål.

På månedsmødet i januar 2009 drøftede områdelederne og projektledelsen frugtbarheden af i fællesskab at dykke ned i metoderne. På baggrund af drøftelsen var der enighed om, at det ville virke bagvendt at begynde at tilrette gældende (og i øvrigt velfungerende) praksis til den systemiske, miljøterapeutiske metode. Til

gengæld var der enighed om det frugtbare i at fremme en fælles bevidsthed og et fælles sprog omkring faktisk gældende praksis, ikke mindst som et nødvendigt afsæt for erfaringsudveksling. Med henblik på dette er der i 2009 blevet afholdt to temadage med konsulenter, metodedage, månedlige faglige sparringsmøder og månedlig supervision. Områdelederne giver udtryk for, at de føler, der er et fælles sprog og en fælles ramme for projektet, men også med individuelle særpræg på grund af områdeledernes forskellige baggrunde. Samtidig nævnes det, at de løbende evalueringer fungerer som en fælles ramme for, hvordan der skal arbejdes videre for at opnå de fælles målsætninger. Ud fra områdeledernes udtalelser er det evaluators vurdering, at der via projektets forandringsteori, progressionslinjen og de løbende faglige temamøder, metodedage, sparringsmøder og evaluering opretholdes en fælles bevidsthed om projektets overordnede målsætninger. Samtidig er det evaluators vurdering, at områdelederne er meget bevidste om at opnå deres mål og nå så langt i forhold til målsætningerne som overhovedet muligt.

Som nævnt i de tidligere evalueringer betyder ovenstående i princippet, at projektet har ændret karakter fra at være en **modelafprøvning** til også at indeholde elementer af **modeludvikling**. Som nævnt i den indledende karakteristik af projektet (kapitel 1), så er projektet oprindeligt konstrueret som en modelafprøvning i og med, at det bygger på så grundigt et forudgående udviklingsarbejde. Ikke desto mindre er metode- eller modeludviklingselementet iboende i hovedparten af alt socialt arbejde, idet man i projektprocessen nødvendigvis gør sig en række erfaringer med, hvad der henholdsvis virker og ikke virker efter hensigten i forhold til en given målgruppe. Sammenholdt med det faktum, at områdeledere og projektledelse løbende har diskuteret og forholdt sig til den metodiske tilgang vurderer evaluator ikke, at det ikke udgør et problem, at projektet ikke direkte har arbejdet miljøterapeutisk. I stedet betragtes udviklingsprocessen som fordel, idet der er tale om udvikling og forfinelse af projektet inden for de på forhånd beskrevne rammer.

Et helhedsorienteret tilbud

Betragter vi dernæst målsætningen om at etablere projekt ”Et godt liv i Danmark” som **helhedsorienteret** tilbud, som sætter fokus på børnenes problemstillinger både i relation til familie, skole, nærmiljø, sports- og foreningsliv, så er evaluators samlede fortolkning af programmer for weekendkolonier samt indsamlede interviewdata, at projektet er etableret som et helhedsorienteret tilbud, der sætter fokus på hele barnet. Fokus er dog i praksis primært på barnets intrapersonelle problemer/udfordringer og deres problemstillinger i relation til familie, fordi det er her børnene har haft størst behov for hjælp. Dette fokus skyldes, at det på grund af knappe ressourcer har været nødvendigt at prioritere disse områder frem for andre, fordi det er vurderet, at det oftest er i relation til familien, at barnet har haft størst behov for hjælp. Derudover arbejder områdelederne kraftigt på også at få iværksat andre støttetiltag omkring børnene, så de er i stand til at klare sig, når projektet afsluttes, og områdelederne skal slippe børnene. Det bemærkes af områdelederne, at helhedsorienteringen besværliggøres af, at forældreinddragelsen ikke er mere udbygget i projektet. Mange af forældrene har så massive problemer, at de ikke aktivt magter at støtte deres børns udvikling gennem projektet og bakke op om deres udvikling efter projektets afslutning. Den begrænsede forældreinddragelse er imidlertid et grundvilkår i projekt ”Et godt liv i Danmark”, idet der ikke er bevilget penge til yderligere forældrerettede aktiviteter.

Et tilbud, der appellerer til målgruppen af grønlandske børn

Det vurderes desuden, at det er lykkedes at etablere et tilbud, der **appellerer** til målgruppen af grønlandske børn. Børnene beskrives af områdeledere, weekendmedarbejdere og frivillige i næsten alle tilfælde som meget begejstrede for alle aktiviteter. Børnene udtrykker selv tilfredshed med aktiviteterne. Der er selvfølgelig aktiviteter, der rammer det enkelte barn bedre end andre, men børnene accepterer dette uden problemer. Børnene er også begyndt i et vist omfang selv at have en indflydelse på, hvilke aktiviteter de har lyst til at deltage i, hvilket fx var tilfældet på sommerlejren i år, hvor børnene selv fik lov at vælge aktivitetslinje. Områdeledere, ansatte og frivillige udtrykker også, at den brede alderssammensætning ikke er noget problem. Dette understøttes af interview med børnene, hvor både de yngre og de ældre børn giver udtryk for glæde ved, at der er forskellige aldersgrupper. Der er selvfølgelig udfordringer med at engagere eksempelvis 17-årige piger i de samme aktiviteter som 7-årige drenge, men dette tages der højde for i programtilrettelægningsen, så forskellige aldre og forskellige interesser nogle gange adskilles i forbindelse med bestemte aktiviteter. Blandt andet forsøgte projektet at vække de stille teenagepigers interesse med en wellness-linje, som både indeholdt yogaøvelser og massage, på årets sommerlejr. Det er imidlertid vigtigt samtidigt at være opmærksom på, at det stadigvæk er nødvendigt at sørge for, at der er mere end et enkelt barn i alle aldersgrupper. Fx giver en teenagepige udtryk for, at hun er ved at miste interessen for at deltage i kolonierne, fordi hun ikke længere har nogle jævnaldrene at spejle sig i.

Et tilbud, der tager afsæt i de grønlandske børns særlige styrker og ressourcer

Områdelederne gør, som de tidligere evalueringer også viste, i praksis meget ud af, at ”Et godt liv i Danmark” skal være et tilbud, der tager **afsæt i de grønlandske børns særlige styrker og ressourcer**. Der bliver således gennemgående og på tværs af alle fem områder stadig lagt stor vægt på udendørs- og/eller fysiske aktiviteter såsom strandture, klatreture, OL, svømning og lignende, fordi det har vist sig, at de grønlandske børn har en meget veludviklet motorik samt et stor lyst til at bruge deres krop. Udendørs- og fysiske aktiviteter udgør derfor et vigtigt element i både weekendkolonier, aktivitetsdage, børnelejr/sommerlejr og familielejr. Eksempelvis blev sommerlejren i år afholdt med en aktivitetslinje med følgende overskrift: ”Outdoor Adventure – prøv dine kræfter af i naturen”. Disse aktiviteter bidrager endvidere positivt til udvikling af børnenes sociale kompetencer til at indgå i fællesskaber på tværs af alder.

Et tilbud, der udvikler børnenes evne til at udtrykke oplevelser, følelser og behov med ord

Der er i praksis tale om et tilbud, der søger at udvikle børnenes **evne til at udtrykke oplevelser, følelser og behov med ord**. Områdelederne, weekendmedarbejderne og de frivillige lægger meget vægt på at understøtte denne del af børnenes udvikling både gennem aktiviteter som at male deres drømme, men også via nærvær og samtaler med børnene om emner som: ”Hvem er jeg?”, ”Hvilke egenskaber har jeg?”, ”Hvad er jeg god til?” og ”Hvad drømmer jeg om?”. Både interviewdata og gennemgang af weekendprogrammer viser, at der arbejdes målrettet med denne målsætning i tilrettelæggelsen af projektets aktiviteter.

Et tilbud, der hjælper børnene til at opdage muligheder i deres nærmiljø

Målsætningen om at hjælpe børnene til at opdage muligheder i deres nærmiljø slår også igennem i praksis. Med baggrund i interview og gennemgang af weekendprogrammer viser det sig, at der er fokus på at hjælpe børnene til at **opdage muligheder i deres nærmiljø**, fx via ture til områdets hovedbyer og mindre byer. Samtidig er mange af børnene også blevet hjulpet i gang med deltagelse i fritidsaktiviteter. Som tidligere nævnt har der dog været et større arbejde forbundet hermed, blandt andet fordi børnene har været mere lukkede end først forventet, hvorfor det ikke har været muligt at få alle børn i gang med fritidsaktiviteter. Dertil kommer, at forældrene og børnene ikke nødvendigvis kan se incitamentet til at deltage i en fritidsaktivitet og at det kan være en udfordring at fritidsaktiviteter er skemalagte, fordi familierne sjældent laver efter faste strukturer. Flere områder udtrykker dog, at de forventer at fokusere mere herpå i 2011. Desuden fortæller flere områdeledere, at de i projektforlængelsesperioden vil have fokus på dels at lære børnene, hvor de kan henvende sig, hvis de har brug for hjælp og dels at skabe et miljø i lokalområdet, hvor deltagerne har lyst til at komme og føler sig trygge. I Odense vil områdelederen fx arbejde på at få deltagerne til at bruge ungdomshuset noget mere.

Et tilbud, der hjælper børnene med at bryde med deres isolation og opnå et bedre og bæredygtigt netværk

Målsætningen om at hjælpe børnene med at **bryde med deres isolation** og opnå **et bedre og bæredygtigt netværk** er et underliggende, men gennemgående emne i alle halvårstemaerne for projektet – dog ekspliciteret mest i temaerne for projektets 5. og 6. halvår (fra medio 2009 og frem). Af interview fremgår det, at områdelederne *har* et integreret fokus på disse målsætninger i de aktiviteter, de hidtil har tilrettelagt for deltagerne, men også meget i det opfølgende arbejde mellem kolonierne. Blandt andet ved at støtte børnene i at finde fritidsaktiviteter, de kan lide og hjælpe dem til at melde sig ind. Flere steder tager de frivillige eller weekendmedarbejderne børnene med til fritidsaktiviteter (fodbold, zumba og kajakhold). Derudover bruger områdelederne mange ressourcer på at hjælpe børnene ind i andre støttetiltag som efterskoler, kontaktfamilier m.m. I interview fortæller flere børn desuden, at de har fået gode venner på lejrene, at de også holder kontakt med hinanden mellem lejrene.

Et tilbud, der fremmer børnenes evne til at definere egne behov og drømme

Endelig er det også en målsætning med projektet, at det skal være et tilbud, der fremmer børnenes evne til at **definere egne behov og drømme**. Igen gælder det dog, at der er store individuelle forskelle fra barn til barn med hensyn til, hvor målrettet man endnu kan arbejde med denne målsætning. Interview viser, at områdelederne er meget beviste om hvert barns individuelle behov og muligheder. Arbejdet med målsætningen er i høj grad begyndt blandt andet ved at lade børnene male deres drømme og behov, samt lade dem finde ud af, hvad de er gode til. Desuden bruger bl.a. weekendarbejderne også meget tid på at tale med de lidt ældre deltagere om hvilke fritidsjob, de godt kunne tænke sig, hvordan de kan få det, og hvad de kan lære af et eventuelt job. I overensstemmelse med projektets progressionslinje har denne målsætning fyldt mest i denne sidste del af projektet. Det ses blandt andet af weekendkoloniprogrammerne, hvor det

fremgår, at der fx har været afholdt drømmeværksteder. På drømmeværkstederne har børnene fået mulighed for at tænke over og sætte ord på deres tanker om fremtiden. Desuden var dette afsluttende tema for alvor i fokus på sommerlejren 2010. Det ses blandt andet af, at projektet valgte at afvikle sommerlejren med tre forskellige aktivitetslinjer, som deltagerne selv skulle vælge sig ind på, idet det blev vurderet, at børnene nu havde opnået et tilstrækkeligt selvværd og refleksionsniveau til selvstændigt at vælge en aktivitetslinje ud fra deres egne behov

2.2.2 Projektets konkrete, deltagerrettede indsatser

I dette afsnit evalueres projektets konkrete deltagerrettede indsatser og hvorvidt de opfylder de opstillede målsætninger.

Målsætninger:

Projektets deltagerrettede aktiviteter følger de generelle krav til projektets overordnede tilgang (jf. afsnit 2.2.1)

Projektets deltagerrettede aktiviteter følger den fastlagte progressionslinje for projektet (jf. afsnit 2.1.3)

Evalueringen af projektets konkrete, deltagerrettede aktiviteter bygger på programmer for weekendkolonierne samt interview med projektledelse, områdeledere, weekendmedarbejdere og frivillige. På denne baggrund er vurderingen af de enkelte aktivitetstyper følgende:

Weekendkolonier og aktivitetsdage

Indholdsmæssigt følger weekendkolonierne og aktivitetsdagene projektets progressionslinje og de skiftende halvårslige temaer. Endvidere udvikles temaerne ud fra erfaringer. I 2010 har flere af områderne blandt andet besøgt hinanden, både for at vise børnene andre byer, give dem nye muligheder for aktiviteter, men også for at lære børnene hvordan man agerer værter, viser sin by frem og får sine gæster til at føle sig godt tilpas. Dette tiltag udspringer blandt andet af ønsker fra børnene, der har fået knyttet stærke venskaber på tværs af områderne. De adspurgte områdeledere, weekendmedarbejdere og frivillige oplever alle en stor begejstring blandt de deltagende børn og deler oplevelsen af, at weekendkolonierne i hovedtræk er meget succesfulde og givtige for børnene. Børnene giver også selv stærkt udtryk for at være glade ved lejrene. Specielt er de glade for at mødes med deres venner, aktiviteterne, og at de får et pusterum fra deres dagligdag.

Her er det vigtigt at understrege, at områdelederne er meget beviste om, at arbejdet med temaerne er et fortløbende arbejde, og at temaerne fra første halvår stadig skal indarbejdes i kolonierne ud fra et fokus på,

hvad de deltagende børn har behov for/er parate til. Programmerne afspejler dog i høj grad arbejdet med progressionslinjen.

Forældrecaféerne

Indholdsmæssigt har forældrecaféerne ændret sig i løbet af projektet. Det nye koncept er et fællesspisningsarrangement for børn, forældre samt alle ansatte og frivillige i området. Fællesspisningen afholdes som udgangspunkt minimum seks gange årligt og er bevidst placeret i slutningen af måneden med henblik på (1) at muliggøre at børn og forældre kan deltage sammen, samt (2) at fremme det økonomiske incitament for forældrene til at deltage. Derudover er der selvfølgelig små variationer mellem områderne i forhold til, hvordan caféerne gennemføres i praksis. Interviews viser, at det nye koncept generelt nyder større opbakning, og at problemerne og forhindringerne for deltagelse i forældrecaféerne, som fremgik af 2008-evalueringen nu undgås. Som tidligere nævnt har der dog i 2010 ikke været tilstrækkelig forældreopbakning i København til at gennemføre caféerne. Dette forhold kan dog skyldes, at områdelederen overdrog ansvaret for caféerne til en cafémedarbejder, som forældrene ikke har samme tillidsrelation til, da han først havde fået forældrecaféerne op at køre. Det er sandsynligt, at dette forhold kan have indvirket på forældrenes faldende opbakning.

Den årlige sommerlejr/børnelejr

Af alle datakilder fremgår det, at den årlige sommerlejr overordnet har fungeret. Hvor det af 2009-evalueringen fremgik, at der opstod problemer på grund af mangel på struktur i planlægningen og gennemførelsen af lejren i 2009, som der dog blev taget hånd om, og som ikke kunnet mærkes blandt børnene, så blev sommerlejren i 2010 til gengæld tilfredsstillende planlagt og gennemført med succes.

Familielejrene

Det fremgår, at familielejren har været en stor succes. En projektmedarbejder fortæller, at mens de i 2009 oplevede, at nogle deltagere aldrig mødte op til familielejren, selvom de var tilmeldt, så deltog alle tilmeldte i 2010, ligesom alle pladser var fyldt op. Det er desværre ikke lykket at blive enige med ASF Dansk Folkehjælp om en løsning på den u hensigtsmæssige forskydning mellem målgruppen for henholdsvis ”Et godt liv i Danmark” og ASF Dansk Folkehjælps målgruppe, så man undgår eksklusion af enkeltdele og deres familier, idet ASF Dansk Folkehjælp fastholder deres oprindelige målgruppe. Eftersom forældreinddragelsen i projektet i øvrigt er meget begrænset (der er udelukkende tale om inddragelse af forældrene via disse familielejre og forældrecaféer), er det evaluators anbefaling, at man i eventuelt kommende projekter gør en indsats for at sikre, at disse dele af projektet fungerer optimalt. Desuden bifaldes projektets arbejde for at flytte familielejren til sommerferieperioden, da børnenes lærere har udtrykt bekymring over, at lejren ligger i på skoledage. Projektet er i på evalueringstidspunktet i dialog med ASF Dansk Folkehjælp om at flytte familielejren til sommerferieperioden og forventer svar fra ASF Dansk Folkehjælp i februar 2011.

Korps af kontaktfamilier

I 2008 evalueringen var korpset af kontaktfamilier stadig kun under opstart. I 2009 var 17 % af børnene matchet med en kontaktfamilie, mens 21 % af børnene som tidligere nævnt havde fået tildelt en kontaktfamilie i 2010. Kontaktfamilierne udtrykker stor glæde ved at være kontaktfamilier. Kontaktfamilierne laver meget forskellige aktiviteter med børnene, men fælles for dem er, at det typisk er helt almindelige aktiviteter, såsom at lave mad, læse højt og spille spil, eller som et kontaktfamiliemedlem udtrykker: *”Det er ting, jeg kalder basisting i forbindelse med børn.”* Derudover tager de nogle gange børnene med på udflugt, fx til stranden, på museum eller i biografen. Der er stor forskel på hvor ofte kontaktfamilierne er i kontakt med børnene. En kontaktfamilie fortæller, at de stort set dagligt er i kontakt med et af de to søskendebørn, de er kontaktfamilie for, og at de har besøg af børnene en til tre hverdage om ugen udover de to gange månedlige weekendbesøg, som de har forpligtet sig til, mens en anden familie holder kontakten på dette niveau, og heller ikke har anden kontakt med barnet derudover. Hvor ofte der er kontakt er op til barnets forælder samt kontaktfamilierne selv, men afhænger også af barnets alder, fx om barnet har en mobiltelefon. Som nævnt i de tidligere evalueringer er der afholdt introduktionskurser for familierne, og ifølge familierne selv er de blevet klædt godt på til opgaven. Af de tidligere evalueringer fremgik det desuden, at kontaktfamilierne i starten efterlyste lidt mere information omkring barnet, og de specielle udfordringer barnet have. I 2010 er kontaktfamilierne derimod meget tilfredse med informationsniveauet og den sparring, de får fra projektet til at takle svære situationer - både med børnene og børnenes forældre. Oprindeligt blev der afholdt netværksgrupper med kontaktfamilierne en gang i kvartalet, men det har vist sig at være for ofte nu, hvor kontaktfamilierne har været med i projektet længe. Derfor mødes de nu kun et par gange om året. De interviewede kontaktfamilier har desuden heller ikke anden kontakt til andre kontaktfamilier og mener heller ikke, at de har behov herfor. Kontaktfamilierne er tilfredse med det nuværende niveau, for som et kontaktfamiliemedlem siger: *”Jeg har ikke brug for mere – det er også et spørgsmål om, hvor meget tid man vil bruge på det.”*

Det er derfor evaluators vurdering, at projektets kontaktfamiliedel er velfungerende, og at der bliver støttet godt op omkring de familier, der henvender sig med problemstillinger.

Både de børn og forældre til børn, som er tilknyttet en kontaktfamilie, har rigtig stor glæde af kontaktfamilieordningen. Med en kontaktfamilie får børnene et frirum i form af et sted, hvor de bare kan være sig selv og kan være barn i trygge og tillidsfulde rammer. Kontaktfamilierne tager børnene med ud og opleve forskellige ting, de taler med barnet om, hvordan barnet har det, hvordan det går i skolen og støtter op om barnets hverdag. Gennem kontaktfamilierne får børnene en erfaring med at være en del af en almindelig familie og et ekstra sæt voksne, som er der for barnet. For forældrene til børn i kontaktfamilier giver kontaktfamilien aflastning for forældrene, idet de får perioder (eftermiddage, aftener og/eller weekender) uden børn. Nogle kontaktfamilier udvikler desuden tættere forhold til forældrene. Nogle inviterer forældrene med hjem eller med på udflugter sammen med børnene, og nogle bliver forældrenes fortrolige samtalepartnere og medvirker dermed til en udvidelse af forældrenes netværk.

Kontaktfamilieordningen er således særdeles succesfuld – ikke mindst fordi den bidrager positivt til alle involverede parter liv.

Løbende opfølgning i tiden mellem øvrige aktiviteter

Den løbende opfølgning er en meget væsentlig, men i praksis undernormeret del af den samlede indsats. Undernormeringen af den opfølgende indsats skyldes formentlig primært, at målgruppen har vist sig at være langt dårligere stillet end først antaget. Det medfører for det første, at der er brug for en mere massiv opfølgende indsats, og at progressionen har vist sig at være meget individuel og præget af mange tilbagefald. Samlet betyder det, at den opfølgende indsats har vist sig at være mere tidskrævende end først forventet. Fx fortæller områdelederne, at det mod forventning har vist sig, at det oftest er nødvendigt at følge børnene til fritidsaktiviteter i en lang periode før barnet eventuelt selv bliver i stand til at møde op til fritidsaktiviteten hver uge og huske at medbringe skiftetøj mm. Samtidig er børnenes progression præget af at pludselige hændelser i børnenes familiemæssige baggrund med meget kort varsel kan resultere i en ny opfølgende indsats hos et barn, som ellers var blevet relativt velfungerende.

Områdeledernes arbejdsuge og generelle planlægning er således gennemgående præget af, at omfanget af behov for løbende opfølgning er en ubekendt faktor, som jævnligt truer med at vælte al anden planlægning, fordi det viser sig at være så tidskrævende. Det er dog både projektledelsens og områdeledernes oplevelse, at opgaven bliver lettere, jo bedre relationer der bliver skabt til barnet, forældrene og de kommunale repræsentanter. Presset er endvidere forsøgt afhjulpet ved at weekendmedarbejdere og frivillige har overtaget en del praktiske opgaver.

Det er samlet evaluators indtryk at områdelederne gør et stort stykke arbejde i forbindelse med den løbende opfølgning og at der er sat yderligere fokus herpå i 2010.

Fritidsaktiviteter

De tidligere evalueringer viser, at det kan være svært for områdeledere og weekendmedarbejdere at have ressourcer til at opprioritere indsatsen i forhold til børnenes deltagelse i fritidsaktiviteter. Områdeledere såvel som weekendmedarbejdere fortæller, at det stadigvæk forholder sig sådan, at fritidsaktiviteter ofte nedprioriteres på grund af mere akutte problemer. Interviews og data peger dog på at, at flere børn er begyndt til fritidsaktiviteter. Børnene udtrykker selv, at de føler områdeledere og weekendmedarbejdere har hjulpet dem med at finde ud af, hvad de gerne vil gå til og hjulpet dem i gang. Der er også flere eksempler på, at de frivillige og weekendmedarbejderne kan hjælpe med til, at målsætningen indfries. Eksempel har en weekendmedarbejder oprettet et kajakhold i en lokal kajakklub for de ældre børn i et område, og i den forbindelse sørger hun for, at de kommer af sted og har skiftetøj med. Desuden har en anden frivillig selv udtrykt ønske om at gå til zumba, og det kan forenes med, at hun tager fire teenagepiger med, som aldrig tidligere har gået til en fritidsaktivitet.

2.2.3 Projektets konkrete, personalerettede aktiviteter

Projektbeskrivelsen indeholder ikke præcise indholdsmæssige krav til projektets personalerettede aktiviteter. Kravene følger mere indirekte af målsætningen om at lade projektet være et ensartet tilbud på tværs af landsdele (med deraf følgende behov for at **koordinere områdernes aktiviteter**), samt af målsætningerne om at projektet blandt andet skal være et helhedsorienteret tilbud, der appellerer til

målgruppen, og som tager afsæt i deltagernes særlige styrker og ressourcer, og hvor den grundlæggende tilgang er af systemisk, miljøterapeutisk karakter (med deraf følgende behov for at sikre, at **områdelederne er fagligt og menneskeligt klædt på** til at levere sådan et tilbud). Endelig er der naturligvis et behov for at gennemføre **personaleplejende/-engagerende aktiviteter** for den store kreds af **frivillige**, som projektet i høj grad er baseret på.

Evalueringen af projektets personalerettede aktiviteter bygger på interview med projektledelse, områdeledere, weekendmedarbejdere, cafemedarbejdere og frivillige. På denne baggrund er vurderingen af de enkelte aktivitetstyper følgende:

Månedlige heldagsmøder for områdelederne

Heldagsmøderne afholdes med deltagelse af projektledelsen samt de fem områdeledere. De bruges indholdsmæssigt til at koordinere de fem områders aktiviteter og dele positive såvel som negative erfaringer. Enkelte gange har møderne desuden haft tematiserede eksterne indslag. Endelig blev det i 2008 besluttet at bruge dagen før det månedlige heldagsmøde på supervision for områdelederne. De månedlige heldagsmøder opfylder således formålet om at koordinere aktiviteterne på tværs af områder, og det er evaluators oplevelse, at områdelederne også i praksis er klædt på til at kunne levere den efterspurgte indsats overfor deltagerne. I 2010 såvel som de øvrige år nævner hovedparten af områdelederne dog, at de savner kollegial sparring i hverdagen, fordi deres nærmeste professionelle kolleger til daglig sidder fire andre steder i landet, og at de kun ses én gang om måneden. Selvom områdelederne fortæller, at de kan ringe til hinanden eller projektledelsen for at vende problemer, så er der enighed om, at det ikke kan sidestilles med at have en tæt kollega ude i områderne, som det er muligt at vende små problemstillinger med i hverdagen. I år nævner en områdeleder imidlertid, at han føler sig mindre alene med arbejdet end tidligere år, fordi de professionelle foranstaltninger omkring de fleste børn nu er på plads, og der derfor er større netværk omkring børnene, fx i form af sagsbehandlere som områdelederen kan sparre med.

Personalemøder og øvrige personaleplejende aktiviteter

Personalemøder med deltagelse af områdeleder, weekendmedarbejder og eventuelt frivillige afholdes med varierende programmer og med varierende hyppighed i de fem områder. Af interviewdata fremgår det, at områdelederne i varierende grad bruger personalemøderne til at inddrage de frivillige i planlægningen og idéudviklingen i forbindelse med weekendkolonierne og andre aktiviteter. Interviewet med de frivillige viser imidlertid, at de frivillige, som inddrages i mindre grad, ofte har et ønske om at blive inddraget i højere grad, fordi de på grund af deres engagement gerne vil bidrage mere til projektet. Som nævnt i afsnit 2.1.2 vurderer evaluator at man med fordel kan arbejde mere aktivt med at inddrage de frivilliges ønsker og viden om forskellige typer aktiviteter i planlægning af projektaktiviteter. Dog vurderes det at være væsentligt, at Foreningen Grønlandske Børn fastholder at ansvaret for og opgaverne forbundet med de faglige, socialpædagogiske kompetencer er placeret hos projektets ansatte.

Den forskellige praksis gælder også de personaleplejende aktiviteter i de fem områder, herunder traditioner for julefrokost, sommerfest mv. Men her virker de interviewede weekendmedarbejdere og frivillige generelt

tilfredse med både indhold og omfang. Af interview med områdelederne fremgår det desuden, at opbakningen til disse arrangementer varierer. I Århus var der fx ikke særlig mange, der i år deltog i områdets årlige sommerfrokost, hvilket sandsynligvis skyldes, at mange af de frivillige er studerende, som udover deres frivillige arbejde også skal passe både studie og studiejob. Udover de personaleplejende aktiviteter i de respektive områder, så afholdes der desuden landsdækkende frivilligweekender med kombineret fagligt og socialt indhold. De frivillige giver generelt udtryk for at disse weekender er en succes. Eksempelvis fortæller flere frivillige, at frivilligweekenderne er med til at binde frivillige, weekendmedarbejdere og andet personale sammen på tværs af områderne.

Som et nyt personaletiltag har projektet fået glæde af den frivilligpolitik, som Foreningen Grønlandske Børn i 2010 har udviklet. Frivilligpolitikken indeholder retningslinjer for de frivillige, og medfører blandt andet, at der løbende skal afholdes MUS-samtaler med de frivillige. De frivillige har selv været inddraget i udformningen af politikken, som både områdeledere og frivillige er meget tilfredse med. Flere frivillige giver endda udtryk for, at de gerne ville have haft en frivilligpolitik tidligere i projektet. Dette fremgår eksempelvis af følgende citat fra en frivillig: *"Jeg kunne godt have savnet den nedskrevne politik fra starten af. Jeg har været usikker på, hvad man kunne og måtte bruges til"*. Selvom frivilligpolitikken endnu er ny, så er det områdelederens klare forventning, at den vil fungere som et skulderklap til de frivillige, ligesom de forventer, at MUS-samtalerne kan bidrage til at bringe de frivillige mere på banen. Et andet nyt tiltag, som er blevet indført i 2010, er supervision til de frivillige. De frivillige virker generelt glade for supervisionen, som de dog mener, der burde have været et tilbud fra projektets start. Desuden kan supervisionen også tænkes at lette områdeledernes arbejdsbyrde. Flere områdeledere fortæller, at de ofte har svært ved at finde tiden til at ringe og følge op på de frivillige, som har været inddraget i nogle af de meget svære situationer, som børnene kommer ud for. En områdeleder udtaler eksempelvis: *"Jeg har ikke så dårlig samvittighed over for mine frivillige længere, fordi vi har fået supervision i forhold til de tunge ting, hvis fx et barn taler om selvmord etc. Supervision har taget rigtig meget af min samvittighed"*.

2.2.4 Samlet vurdering af projektets indhold, indsats og konceptintegritet

Sammenfatter vi ovenstående, så er det evaluators samlede vurdering af projektets indhold, indsats og konceptintegritet, at projektet indholdsmæssigt følger den oprindelige målsætning, og at der således opretholdes en høj grad af konceptintegritet gennem hele projektets løbetid.

På baggrund af evalueringen af projektets indhold, indsats og konceptintegritet, kan følgende anbefalinger til fremtidige projekter opstilles:

- Det har i løbet af projektet vist sig, at den systemiske miljøterapeutiske tilgang ikke er så relevant og anvendelig til målgruppen for "Et godt liv i Danmark" som først antaget. Da man i projektet aktivt har forholdt sig hertil og desuden arbejder ud fra en fælles bevidsthed og et fælles sprog omkring forandringsteori, progressionslinje og målsætninger vurderes dette ikke at være et problem for projektets konceptintegritet. Tværtimod vurderes det værdifuldt for projektet, at man løbende har forholdt sig til den anvendte metode, selvom det betyder, at projektet på dette punkt ændrer karakter fra modelafprøvning til modeludvikling.

- Projektet lever i høj grad op til målsætningen om at være et helhedsorienteret tilbud, idet alle medarbejdere i projektet er meget opmærksomme på at forholde sig helhedsorienteret til det enkelte barn, ligesom progressionslinjen er bygget op omkring den helhedsorienterede tilgang. Det har dog vist sig, at det helhedsorienterede tilbud besværliggøres af dels den begrænsede forældreinddragelse og dels målgruppens dårligere vilkår end forventet. Sidstnævnte betyder netop, at det i nogle tilfælde er nødvendigt at fokusere på de områder, hvor barnet har størst behov for hjælp inden der fokuseres på andre områder.
- Alle aktiviteter er afholdt som planlagt. Det har vist sig givtigt at organisere forældrecaféerne som et fælles arrangement for børn og forældre i slutningen af måneden, hvor forældrenes penge er ved at slippe op. Det har medført øget forældreinddragelse til alles glæde. Den løbende opfølgning har hele vejen gennem projektets løbetid vist sig at være undernormeret og i høj grad skyld i de forstyrrelser i områdeledernes planlægning, som bidrager til yderligere pres på områdelederne. Undernormeringen skyldes formentlig primært, at man har undervurderet ressourcebehovet hertil, formentlig som følge af at målgruppen oprindeligt blev vurderet bedre fungerende end det reelt har vist sig at være tilfældet. Det må derfor kraftigt anbefales at der afsættes flere ressourcer hertil i fremtidige projekter målrettet samme målgruppe. Det gælder også projektets mulighed for at støtte børnene i deres fritidsaktiviteter.

3. RESULTATEVALUERING

I dette kapitel fremstilles resultatevalueringen. Afsnit 3.1 omhandler evalueringen af projektets output, dvs. de resultater, som projektet har opnået på kort, mellemlang og lang sigt. Evalueringen af output tager udgangspunkt i den progressionslinje, der er grundlæggende i projektets metode og forløb samt for de opstillede succeskriterier. Der opsamles på evalueringen af projektets output sidst i afsnit 3.1.

Afsnit 3.2 omhandler evalueringen af projektets outcome, dvs. vurderingen af sandsynligheden for opnåelsen af mere langsigtede effekter. Evalueringen af outcome fokuserer således dels på om de opnåede resultater på kort, mellemlang og lang sigt kan forventes at lede til yderligere effekter på længere sigt og dels om det på baggrund af de indsamlede data er sandsynligt at deltagerne kan fastholde de opnåede resultater på længere sigt.

3.1 Output – resultater på kort, mellemlang og lang sigt

Den samlede overordnede **målsætning** for projekt "Et godt liv i Danmark" er at afhjælpe målgruppens dobbeltmarginalisering som socialt udsatte og som etnisk minoritet. Såvel hovedtiltag som støttetiltag skal således i hele projektperioden være rettet mod en realisering af denne overordnede målsætning. Det indholdsmæssige fokus i tiltagene skifter imidlertid over tid, således at de løbende forholder sig til den gældende **progressionslinje** for projektet. I alt skifter fokus i tiltagene seks gange med henblik på at opfylde de seks udviklingstrin, som progressionslinjen foreskriver. Målsætningerne i de seks udviklingstrin fremgår af boksen nedenfor.

Første udviklingstrin: at skabe **kendskab til projektet og lyst til at deltage** blandt målgruppen

Andet udviklingstrin: at **finde styrker og ressourcer** blandt deltagerne – med udgangspunkt i grønlandske børns fortrin hvad angår fysiske og motoriske kompetencer, fysisk udfoldelse, udeliv og oplevelser i naturen

Tredje udviklingstrin: at **udvikle deltageres historie/verbale og reflektive kompetencer**, dvs. forbedre deltageres evner til at udtrykke oplevelser, følelser og behov med ord

Fjerde udviklingstrin: at **opdage muligheder i deltageres nærmiljø**, herunder at give deltagerne kendskab til tilbuddenes eksistens/nærmiljøets muligheder samt at overkomme vanskeligheder med at bruge og overskue dansk infrastruktur

Femte udviklingstrin: at **bryde med isolationen** – både i form af at knytte venskaber med andre deltagere i projektet, men også med andre børn i nærmiljøet via faktisk benyttelse af de eksisterende tilbud. I det ”at bryde med isolationen” ligger en række mere individualiserede aktiviteter end i de foregående udviklingstrin, herunder at blive bevidst om egne ønsker og interesser, at få støtte til alle de praktiske foranstaltninger, såsom indmeldelse, kontingent, sportstøj, mental opbakning, støtte til at forstå dansk omgangsform, mv.

Sjette udviklingstrin: at **definere egne behov og drømme** – dvs. støtte til at give deltageres fremtidsdrømme form og hjælpe deltagerne med at opsøge viden om, hvordan de kan realiseres. Støtten kunne eksempelvis bestå i hjælp til at konkretisere deltageres uddannelsesønsker eller behov for en bedre mestring af hverdagsituationer i skole eller fritidsliv.

3.1.1 Første udviklingstrin: Kendskab og deltagelse

Projektets aktuelle deltagersituation og engagement blandt de deltagende børn og unge viser jf. afsnit 2.1, at målet på første udviklingstrin om at skabe **kendskab til projektet og lyst til at deltage** blandt målgruppen helt overordnet er realiseret.

Kendskabet til projektet blandt målgruppen har generelt været stigende gennem projektperioden. Kendskabsgraden varierer imidlertid mellem områderne. I Aalborg, Århus og København har der eksempelvis været ventelister til projektet, og det har været nemt at rekruttere nye deltagere, fordi projektet er blevet kendt blandt målgruppen gennem mund-til-mund-metoden. Det samme gælder i Esbjerg, hvor der er kendskab til flere børn, som der ville kunne drage fordele af at være med i projektet. Netop fordi kendskabet spredes fra mund til mund, afhænger kendskabet til projektet meget af, hvor tæt et grønlandsk miljø, der eksisterer i området. Tætheden i det grønlandske miljø hænger blandt andet sammen med, hvor stor en geografisk spredning, der er i de forskellige områders rekrutteringsgrundlag. Eksempelvis rekrutteres der i Nordjylland primært inden for Aalborg Kommunes grænser, mens områdelederne i fx Odense og Esbjerg rekrutterer over et bredere geografisk område. Det ses altså, at kendskabet er større i de tætte grønlandske miljøer, mens det i de mindre tætte miljøer er sværere at finde børn og unge i målgruppen, og disse områder må derfor rekruttere mere aktivt, når der indhentes nye deltagere. Områdelederne peger desuden på, at målgruppens kendskabsgrad også afhænger af, hvor stor en indsats kommunerne gør for at synliggøre det grønlandske miljø og etablere foranstaltninger, som støtter op om de grønlandske familier. I de kommuner hvor det i højere grad er tilfældet, som fx i Aalborg og Esbjerg kommuner, har kommunerne på grund af

deres forhåndskendskab haft lettere ved at identificere projektets målgruppe og dermed hjælpe projektet med at rekruttere deltagere.

Hvad angår deltagelseslysten, så er det kvantitative mål om en deltagelsesprocent på 70 % mere end opfyldt, idet projektet aktuelt har en samlet gennemsnitlig deltagelsesprocent på 86 %. At det er et flot resultat forstærkes af, at målsætningen om en deltagelsesprocent på 70 også er opnået på områdeniveau. Endvidere viser evalueringen, at en lav deltagelsesgrad ofte skyldes hensyn til det enkelte barns formåen eller barnets øvrige netværk⁶. I 2010 er børnene desuden blevet ældre, hvilket har betydet, at nogle af børnene er kommet på efterskole og dermed kan være forhindret i eller vælger ikke at deltage i nogle af aktiviteterne.

De kvalitative interview med børnene viser ligeledes, at børnene har stor lyst til at deltage i projektet. Dette understøttes af både frivillige og ansatte, der giver udtryk for, at børnene glæder sig til lejrene og generelt deltager med glæde og entusiasme. Børnene begrundes selv primært deres glæde ved at deltage i projektet med de venner, de har fået, samt de aktiviteter de deltager i på fx weekendkolonierne. Derudover fungerer projektet som et frirum for børnene, hvor de får oplevelser, som de ikke er vant til derhjemme, ligesom de kan få voksenkontakt i det omfang, de ønsker det.

Inddrager vi områdeledernes vurdering i 2010 samt Foreningen Grønlandske Børns egen opgørelse over indikatoropfyldelse vedrørende opbyggelsen af børnene sociale kapital og deres selvværd, får vi yderligere en række indikatorer på børnenes og forældrenes engagement i projektet.

Ændringen af cafékonceptet, som er beskrevet i afsnit 2.2.2, har generelt vist sig at være en succes. Det samlede deltagerantal er steget med 20 procentpoint fra 2009, hvor forældrecaféerne både blev afholdt efter det gamle og det nye koncept, til 2010, hvor arrangementet udelukkende kørte efter det nye koncept. I 2010 er den samlede forældredeltagelse således oppe på 62 %, hvilket er markant over indikatoren på 50 %. Områdelederne vurderer desuden, at dette koncept fungerer meget bedre end det tidligere koncept. Dog er der som tidligere nævnt forskel på deltagelsesgraden mellem områderne. København har som det eneste område ikke oplevet en stigning i forældredeltagelsen fra 2009 til 2010. Konkret er deltagelsen faldet fra 41 % i 2009 til 27 % i 2010. Ifølge områdelederen i København skyldes dette fald, at flere af de stabile og ressourcestærke forældre trak sig ud, så der til sidst kun var en enkelt forælder og hans to børn, der deltog stabilt i arrangementerne, hvorfor områdelederen til sidst vurderede, at det var nødvendigt, at lukke ned for caféerne. Den opbyggede tillidsrelation mellem forældrene og områdelederen har gennem projektet vist sig at have stor betydning for engagementet i projektet. Derfor kan faldet i forældreopbakning i København skyldes, at områdelederen, da forældrecaféerne kom op at køre, overdrog ansvaret for caféerne til en cafémedarbejder, som forældrene ikke har samme relation til. Da dette er et enkeltstående tilfælde, vurderes det, at ændringen af cafékonceptet generelt har bidraget til at øge engagementet hos forældrene.

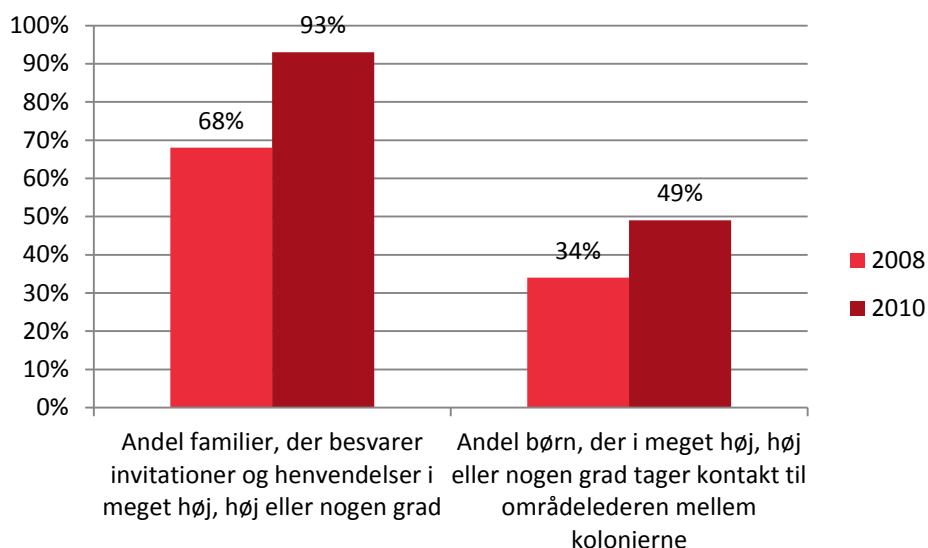
⁶ Når barnet ikke kan deltage på grund af andre aktiviteter i barnets familie, skole mm, vurderes det af områdelederne at denne deltagelse er vigtigere end deltagelsen i weekendkolonierne. Denne opfattelse deles af evaluator. Samtidig kan lav deltagelsesgrad hos et enkelt barn være begrundet ved, at der er et arbejde i gang vedrørende muligheder for støtte til deltagelse. Derved kan enkelte børn stå i en venteposition, mens det vurderes, om barnet kan fortsætte eller om der skal iværksættes alternative støttetiltag.

Et andet tegn på, at forældreengagementet er vokset, er, at 93 % har familierne besvarer invitationer og henvendelser i meget høj, høj eller nogen grad, jævnfør figur 1. I 2008 var det tilsvarende tal på 68 %.

En stor del af børnene tager selv kontakt til områdelederen mellem lejrene, hvilket kan ses som en indikator på børnenes lyst til at deltage i projektet. I alt tager 49 % af børnene i meget høj grad, i høj grad eller i nogen grad kontakt til områdelederen mellem kolonierne, hvilket også fremgår af figur 1. I 2008 var det tilsvarende tal 34 %. At andelen er øget så markant siden sidste evaluering afspejler sandsynligvis det forhold, at det tager tid at opbygge en tillidsfuld relation mellem børn og områdeledere, og at der knyttes tættere og tættere bånd med tiden. En områdeleder fortæller, at det i det pågældende område særligt er de ældre børn, der selv tager initiativ til telefonisk kontakt. De er i telefonkontakt ugentligt, hvor de snakker om, hvordan det går. Områdelederens vurdering er, at det skyldes en øget selvstændighed i forhold til at søge løsning på egne behov, hvor de yngre børn generelt er afhængige af forældrenes initiativ.

At nogle børn slet ikke benytter kontaktmuligheden, kan imidlertid ikke tolkes som manglende engagement eller lyst til deltagelse. Nogle børn har fx ikke deres egen mobiltelefon, mens andre ikke føler kontaktbehovet. Børnene udtrykker i interviews, at de ved, at muligheden er til stede og vil benytte den, hvis de føler behov, samtidig udtrykker de børn, der benytter muligheden, at de er enormt glade for den støtte de modtager. Eksempelvis fortæller en af de ældre piger, at hun er meget glad for den hjælp hendes områdeleder gav hende i forhold til nogle problemer, hun havde derhjemme: *“Hun [områdelederen] løste dem alle sammen. Og så følte jeg mig mere fri fra dem alle sammen”*.

Figur 1. Områdeledernes vurdering af kontakten med forældre og børn i 2008 og 2010

Samlet set er det evaluators vurdering, at målsætningen om at skabe kendskab til projektet og lyst til at deltage på det første udviklingstrin generelt er realiseret blandt projektets deltagere. Evalueringen viser desuden, at forældrenes engagement i projektet er steget markant inden for det seneste år, hvilket både

udtrykkes gennem den højere andel end tidligere, der besvarer invitationer og henvendelser, og af stigningen i forældrenes deltagelse i forældrecafeerne.

3.1.2 Andet udviklingstrin: at finde styrker og ressourcer blandt deltagerne

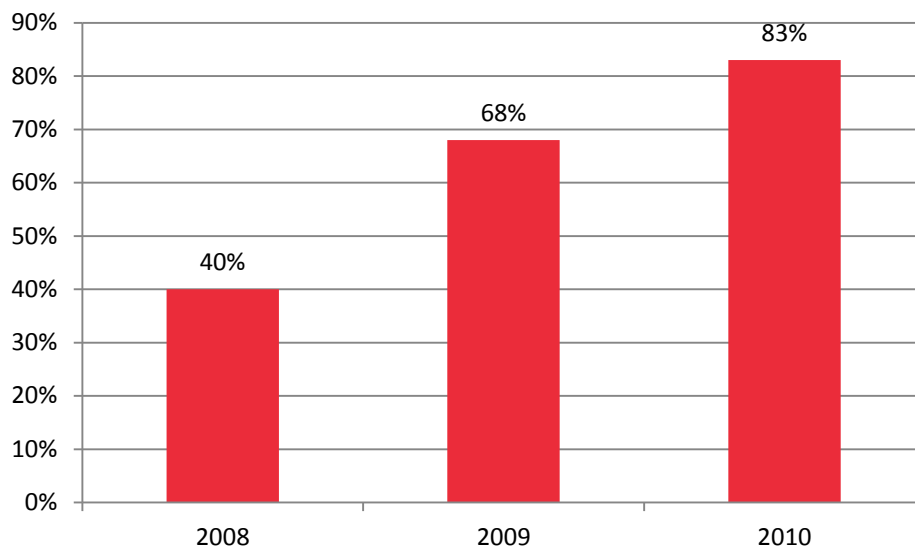
Målsætningen med projektets andet udviklingstrin – målet om at **finde styrker og ressourcer** blandt deltagerne prioriteres i høj grad. Det har vist sig, at grønlandske børn har et fortrin, hvad angår fysiske og motoriske kompetencer, fysisk udfoldelse, udeliv og oplevelser i naturen. Det fremgår af programmer fra de afholdte weekendkolonier, at aktiviteterne i høj grad tager afsæt i disse styrker og ressourcer blandt børnene. Eksempler på sådanne programpunkter er ridning, skating, svømning, klatring og orienteringsløb, og flere af disse aktiviteter går igen på tværs af områderne

Samtidigt fremgår det af interviews med weekendmedarbejdere og områdeledere, at det i høj grad er lykkedes at gøre børnene opmærksomme på deres styrker og ressourcer og få børnene til at bruge deres evner. Eksempelvis fortæller en weekendmedarbejder: *“Vi har været gode til at ramme dem – finde noget som de godt kan lide. Ungerne kan bruge deres krop, som få danskere kan ... De har en råstyrke og lyst til at bruge deres krop, som man sjældent ser.”*

Børneinterviewene peger ligeledes på, at børnene er blevet opmærksomme på egne styrker, hvilket ligeledes indikerer, at målsætningen er opfyldt. Eksempelvis fortæller flere af børnene, at de er blevet bedre til at gå i skole, efter de er begyndt i projektet. Det fremgår blandt andet af følgende citat: *“Det er blevet nemmere at gå i skole efter lejrene. Jeg har mere koncentration, og så forstår jeg bedre, hvad de voksne siger”*. En pige er desuden blevet opmærksom på, at hun rigtig godt kan lide at tegne: *“Siden lejrene er jeg blevet mere interesseret i kunst ... Jeg tegner også derhjemme”*. Desuden er hun blevet bekræftet i, at tegning er en af hendes styrker. På spørgsmålet om, hvorvidt hun er god til at tegne, svarer hun: *“Det siger de andre”*.

Det fremgår af områdeledernes vurdering, at det gennem hele projektperioden er lykkedes at forbedre resultaterne og i højere og højere grad gøre deltagerne i stand til at bruge deres evner og potentialer. Eksempelvis mente områdelederne i 2008, at 40 % af deltagerne i høj eller meget høj grad kan bruge deres evner og potentialer inden for projektets aktiviteter, i 2009 var dette tal steget til 68 %, mens tallet i 2010 er helt oppe på 83 %, jf. figur 2 nedenfor. Hermed er succeskriteriet på mellemlang sigt, om at 70 % af børnene bruger egne evner og potentialer, mere end opfyldt.

Figur 2. Andel børn, der ifølge områdelederne er i stand til at bruge deres evner og potentialer i meget høj eller høj grad

Resultatmålsætningen på lang sigt er, at deltagerne – på baggrund af deres evne til at bruge egne evner og potentialer – opnår *bevidsthed* om deres egne evner og potentialer. Succeskriterierne herfor er dels, at 75 % af børnene ifølge deres lærer næsten altid deltager i undervisningen, og dels at 50 % af børnene går til en fritidsaktivitet. Sidstnævnte succeskriterium er med 56 % opfyldt, hvorimod det første succeskriterium for resultatmålsætningen på lang sigt ikke er opnået. Ifølge børnenes folkeskolelærere er det nemlig kun 24 % af deltagerne, der på nuværende tidspunkt næsten altid deltager aktivt i undervisningen.

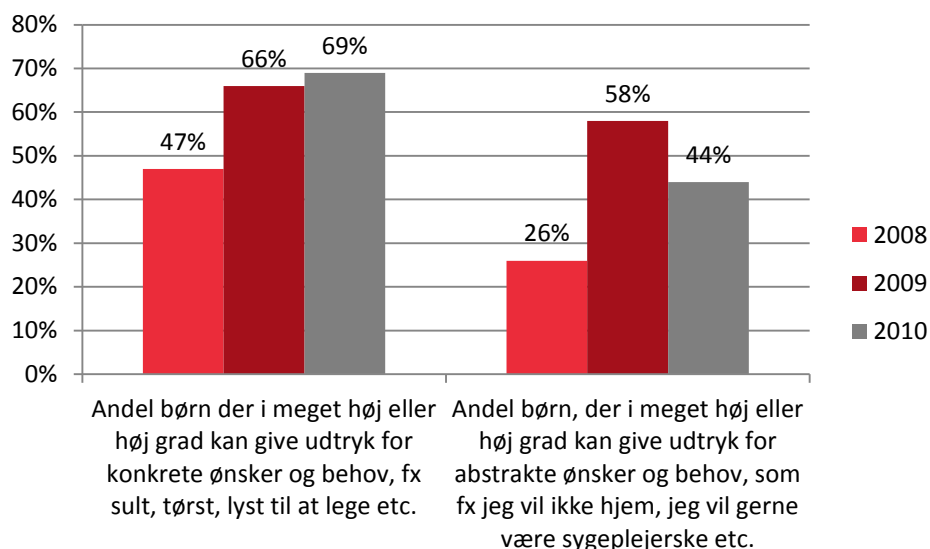
Sammenfattende kan målsætningerne på andet udviklingstrin generelt siges at være opfyldt på mellemlangt sigt, hvor børnene er blevet i stand til at bruge deres egne evner og potentialer. På langt sigt er resultatet imidlertid endnu ikke fuldt ud opnået, idet kun knap hver fjerde barn deltager aktivt i undervisningen. Dette resultat bør dog ses i lyset af, at målgruppen har vist sig at være væsentligt dårligere stillet end først antaget, hvilket kan forklare den manglende aktivitet i skolen.

3.1.3 Tredje udviklingstrin: Udvikling af deltagernes verbale og reflekse kompetencer

I projektet er der arbejdet målrettet mod at nå det tredje udviklingstrin, der sigter mod at **udvikle deltagernes verbale og reflekse kompetencer** – det vil sige deltagernes evner til at udtrykke oplevelser, følelser og behov med ord.

Nedenstående figur 3 viser både status for dette udviklingstrin i 2010 og den udvikling, der er sket i deltagernes reflekse og verbale kompetencer siden 2008. Tallene, der bygger på områdeledernes vurderinger af børnene, viser en generel tendens til, at børnene har fået styrket deres reflekse og verbale kompetencer i løbet af projektet.

Figur 3. Områdeledernes vurdering af udviklingen i børnenes evner til at give udtryk for konkrete og abstrakte ønsker og behov

På mellemlang sigt er det et resultatmål, at børnene *behersker argumentationskultur i trygge rammer*. Indikatoren herfor er, at 65 % af børnene ifølge områdelederne er i stand til at give udtryk for deres ønsker og behov. Af figuren ses det, at hovedparten af børnene (69 %) i 2010 i høj eller meget høj grad er i stand til at udtrykke deres konkrete ønsker og behov. Det er en stigning på hele 22 procentpoint siden 2008. Stigningen er fra 2009 til 2010 er kun på få procentpoint – for allerede i 2009 var 66 % af deltagerne i høj eller meget høj grad var i stand til at kunne udtrykke deres konkrete ønsker og behov. Til gengæld ses det af tabel 10 i afsnit 5.1, at flere deltagere har bevæget sig fra i nogen grad og i høj grad at kunne udtrykke konkrete ønsker og behov til at kunne dette i meget høj grad.

Områdelederne er også blevet spurgt til deltagernes evne til at give udtryk for mere abstrakte ønsker og behov, fx om hvilke job de kunne tænke sig i fremtiden. I 2010 er 44 % af børnene i meget høj grad eller i høj grad i stand til at give udtryk for ønsker og behov jf. figur 3. Det betyder, at der har været et fald i områdeledernes vurdering heraf fra 2009 til 2010, som evalueringen ikke har belyst nogen forklaring på. Det kan måske skyldes, at der er optaget nye børn i perioden, som endnu ikke har nået dette progressionstrin. Alternativt kan det skyldes, at det særlige fokus herpå i 2010 har bevirket at områdelederne forholder sig mere kritisk til vurderingen heraf end tidligere.

Ifølge projektets forandringsteori skal beherskelse af argumentationskultur i trygge rammer føre til, at *deltagerne på lang sigt behersker argumentationskultur i andre rammer*, fx skolen. Indikatoren, for at dette resultatmål er opnået, er, at 75 % af deltagerne ifølge deres lærere skal opnå en positiv forandring i deres fortælleevne/fortælleniveau. Jf. tabel 5 nedenfor gav børnenes lærere i 2008-evalueringen udtryk for, at 46 % af børnene havde gennemgået en positiv forandring. I 2010 ligger andelen på tilsvarende niveau (45 %). Selvom målsætningen ikke fuldt ud er opfyldt, så vurderes resultatet at være tilfredsstillende. Det skyldes for det første at nogle lærere er nye, og derfor ikke har et særligt stort kendskab til børnene, hvilket afspejles i at hele 40 % har svaret ”ved ikke” på spørgsmålet. For det andet udtrykker den manglende udvikling mellem de to lærerevalueringer ikke nødvendigvis, at børnenes fortællelyst ikke har udviklet sig i løbet af projektet. Det

er nemlig ikke helt de samme børns lærere, der har udfyldt spørgeskemaerne i 2010 som i 2008/2009, hvorfor tallene fra 2010 ikke fuldt ud kan sammenholdes med de tidligere lærerevalueringer.

Tabel 5: Lærernes vurdering af barnets fortællelyst.

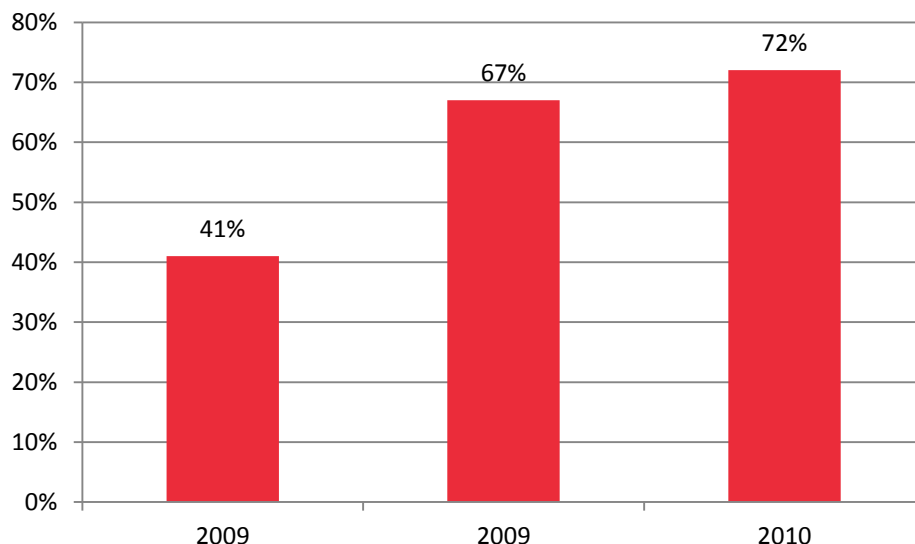
Oplever du en positiv forandring i barnets fortælleevne/fortællelyst?	Ja, i høj grad	Ja, lidt	Ingen forandring	Nej, negativ forandring	Ved ikke
2008-2009	18 % (7)	28 % (11)	18 % (7)	3 % (1)	35 % (14)
2010	12 % (5)	33 % (14)	38 % (16)	2 % (1)	12 % (5)

Af de kvalitative interview med lærerne fremgår det imidlertid, at lærerne vurderer, at børnene *har* gennemgået en udvikling i projektperioden, som indebærer en udvikling i deres verbale og refleksive kompetencer. En lærer fortæller eksempelvis: *”Der er sket en udvikling både i børnenes sprog og begrebsverden. De bliver bare mere interesserede i samfundet som helhed, når de er med i projektet. Jeg kan kun se fremskridt blandt de børn, der er med i projektet – i deres begrebsverden”*.

Lærerne påpeger imidlertid, at andre faktorer også bidrager til den positive udvikling i mange af deltagernes verbale og refleksive kompetencer. For eksempel mener en lærer, at udviklingen i et barns danskkompetencer primært skyldes indsatsen fra skolens side: *”Jeg kan mærke, at han er blevet meget bedre til dansk – Det bliver han selvfølgelig også, når han er på femdagesture, altså familielejr. Det giver selvfølgelig også noget bonus. Men det er nok mere den del, jeg står for, vil jeg sige”*. To lærere påpeger desuden, at deltagernes udvikling til dels kan være resultatet af en naturlig modningsproces, fordi børnene er blevet ældre i løbet af projektet. En lærer, som arbejder i en modtagerklasse, og derfor kan sammenligne med andre børn, fortæller blandt andet: *”Nu har jeg haft dem i halvandet års tid. Jeg kan tydeligt mærke forskel. Noget er selvfølgelig en naturlig modningsproces. Men de er udadvendte, skaber kontakter. Generelt kan de grønlandske børn godt være sådan lidt lukkede, tilbageholdne, mutte, men hvis jeg skal sammenligne dem med grønlandske børn, der ikke er med i projektet, er de mere udadvendte. De kan møde nye mennesker og voksne”*. Men selvom resultaterne også tilskrives andre faktorer, så fremgår det også af begge ovenstående citater, at lærerne tilskriver projektet en stor del af den positive udvikling i deltagernes verbale og refleksive kompetencer.

Hvad angår de refleksive kompetencer, så er deltagernes evne til at udtrykke konkrete og mere abstrakte ønsker og behov ifølge forandringsteorien en forudsætning for, at børnene bliver i stand til at reflektere over deres ønsker og behov og senere at handle på baggrund heraf. Indikatoren herfor er, at 75 % af deltagerne er i stand til alderssvarende refleksion. Denne refleksionsevne er næsten opfyldt, idet områdelederne vurderer, at 72 % af deltagerne i nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad er i stand hertil, jf. figur 4 nedenfor.

Figur 4. Andel børn der i nogen, i høj eller i meget høj grad kan reflektere over ønsker og behov, fx ”jeg vil ikke hjem, fordi min mor er sur”, ”jeg vil gerne være med i legen, fordi det er vigtigt at have venner” etc.

Det bekræftes endvidere af de kommentarer børnene selv har haft til det spørgeskema de sammen med områdelederen har udfyldt i forbindelse med evalueringen. Kommentarerne er længere og mere beskrivende end tidligere. Adspurgt om, hvad der er det bedst ved projektet fortæller et barn fx: *”At være sammen med de andre. Jeg er blevet mere glad, fordi jeg har nogle at snakke med. Jeg har nogle til at kramme og lege sammen med”*.

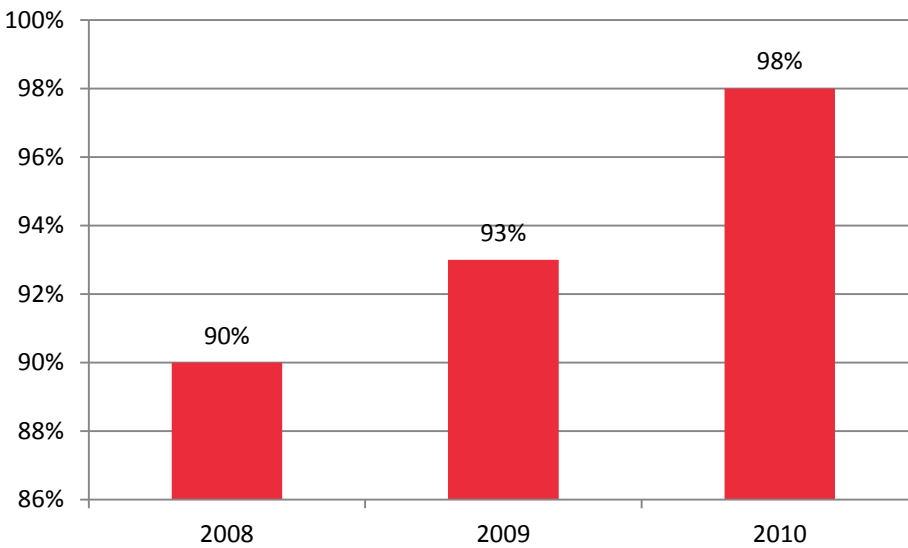
På baggrund af områdeledernes vurderinger kan det konkluderes, at målsætningen om at udvikle børnenes verbale og reflektive kompetencer i høj grad er opfyldt. Resultaterne tyder dog på, at det primært er lykkedes at udvikle deltageres verbale og reflektive kompetencer inden for projektets trygge rammer, mens dette i mindre grad er nået i andre rammer som for eksempel skolen.

3.1.4 Fjerde udviklingstrin: Muligheder i nærmiljøet

Målsætningen med projektets fjerde udviklingstrin – at deltagerne skal **opdage muligheder i deres nærmiljø**, herunder at give dem kendskab til tilbuddenes eksistens/nærmiljøets muligheder, samt at overkomme vanskeligheder med at bruge og overskue dansk infrastruktur - er realiseret.

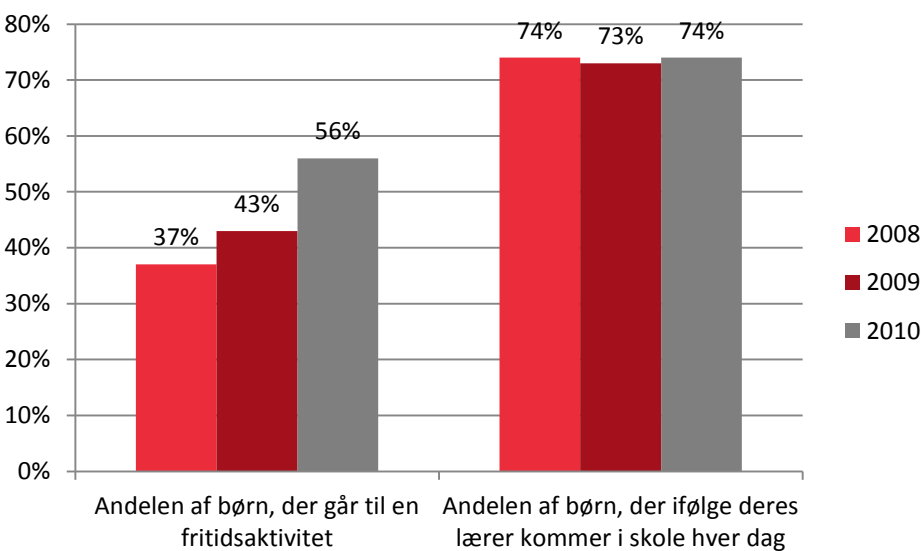
I 2009-evalueringen fremgik det, at forandringsteoriens målsætninger på mellemlang sigt generelt var opfyldt. For eksempel sås det, at 97 % af de børn, som aldersmæssigt burde kunne det, selv var i stand til at tage offentlige transportmidler. Dermed er målsætningen om at deltagerne *selv kan tage offentlige transportmidler til projektets aktiviteter* således mere end opfyldt, idet succeskriteriet var en andel på 70 %. Ligeledes fremgik det, at målet om at *gruppen fungerer i ukendte rammer* er opfyldt, idet indikatoren herfor er, at 70 % af deltagerne fungerer i ud-af-huset-aktiviteter, og hele 93 % af børnene i 2009 i nogen, høj eller meget høj grad fungerer i ud-af-huset-aktiviteter. Det tilsvarende tal for 2010 er 98 %, hvilket udgør en stigning på 5 procentpoint i forhold til sidste år, jf. figur 5 nedenfor.

Figur 5. Andelen af børn der i høj eller meget høj grad fungerer i ud-af-huset aktiviteter

Disse resultater er ifølge forandringsteorien en vigtig forudsætning for, at børnene er i stand til *at navigere i nye sammenhænge* samt *deltage i deres nærmiljø*, hvilket er målsætninger på lang sigt. Indikatorerne herfor er, at 50 % går til en fritidsaktivitet, og at 75 % ifølge deres lærer kommer i skole hver dag. Som det fremgår af figur 6 nedenfor er disse målsætninger stort set opnået, idet 56 % af deltagerne i 2010 går til en fritidsaktivitet og 74 % af deltagerne kommer i skole hver dag.

Figur 6. Børnenes evner til at begå sig i deres nærmiljø

Selvom det på baggrund af ovenstående kan konkluderes, at deltagerne kender mulighederne i nærområdet, så giver de ansatte og de frivillige dog udtryk for, at deltagerne stadigvæk har brug for støtte til at deltage i nærområdets aktiviteter. De har med andre ord brug for voksne, der hjælper dem med samt støtter dem i at

komme af sted til sport- og fritidsinteresser. Eksempelvis fortæller en weekendmedarbejder: *“De timer jeg har til at tage med til fritidsaktiviteter, de er rigtig godt givet ud. Jeg skal jo ikke med hver gang, jeg skal bare med i starten, indtil de finder nogen, der tager hånd om dem, at de finder ud af, at det er hver mandag eller onsdag, og at de skal have pakket tasken ... Det gør en stor forskel ... ellers ville de ikke være kommet af sted. Der skal være en voksen, der hjælper dem af sted – og siger ‘prøv at se, der var de piger, du kunne snakke med’, og hjælper dem med relationer, fordi de i mange andre situationer er meget generte”*. Denne holdning deles af en anden weekendmedarbejder, som fortæller, at deltagerne ofte mangler mod til at tage af sted, og at det derfor er afgørende, at en frivillig har mulighed for at tage med. Han giver følgende eksempel: *“Vi har fire store piger. De kunne rigtig godt tænke sig at gå til zumba, men de har aldrig gået til noget før – de har aldrig turde vise sig nogen steder før – men det gør de nu, fordi vi har en frivillig, der tager med hver gang”*.

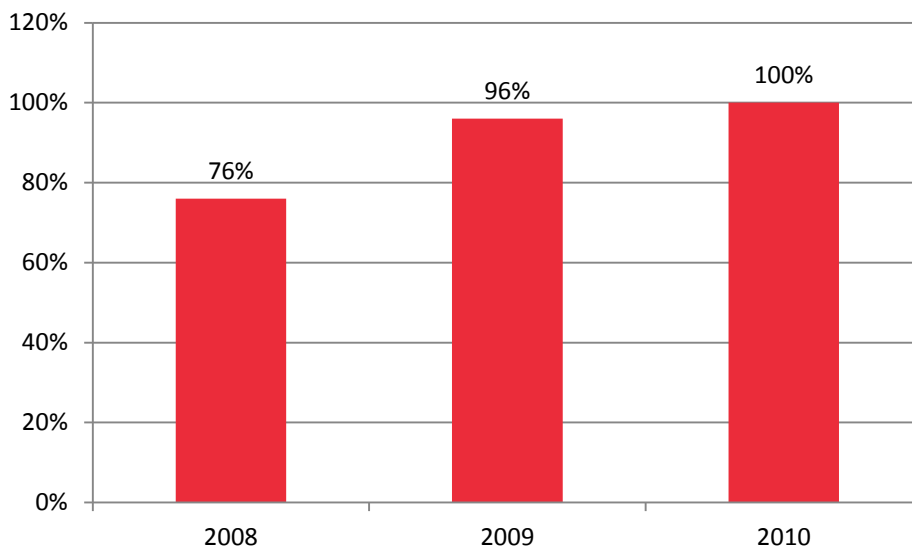
Som en viderebygning på målet om, at lære ens nærmiljø at kende, er områderne nu begyndt at besøge hinanden. Det nye tiltag har til formål at 1) Støtte de venskaber på tværs af områder der er opstået på sommerlejrerne m.m. 2) Lære børnene andre byer at kende 3) Lære børnene at agere værter og vise deres egen by frem, samt lære hvordan man tager imod og sørger sine gæster. Baggrunden for de nye tiltag er blandt andet at imødekomme de behov og lyster, som børnene har italesat over for ansatte og frivillige, for også at underbygge ovenstående målsætning om, at støtte de refleksive og verbale kompetencer i forbindelser med, at udtrykke behov og reflektere over behovene. Programmerne for besøgene viser, at dette er lykket på god måde ved at inddrage børnene i planlægningen af besøget, hvilket forudsætter at børnene reflekterer over og forholder sig til, hvad de har lyst til at lave og hvilke elementer af deres by de har lyst til at vise frem for deres gæster.

3.1.5 Femte udviklingstrin: Brud med isolationen

Som nævnt indledningsvis må alle de forudgående udviklingstrin anses som forudsætninger for at bevæge sig videre til det femte udviklingstrin, hvor målet er, at deltagerne skal **bryde med isolationen** – både i form af at knytte venskaber med andre deltagere i projektet, men også med andre børn i nærmiljøet, fx i skolen eller til fritidsaktiviteter.

I forhold til at knytte venskaber med andre deltagere i projektet har projektet opnået gode resultater. I interviewet med deltagerne fremhæver flere, at det bedste ved lejrene er samværet med vennerne, ligesom deltagerne fortæller, at de har fået nye venner i projektet. Dette fremgår fx af følgende citat: *“Det bedste er at være sammen med venner. Nogle kendte jeg i forvejen. Og så har jeg fået nye venner”*. Områdeledernes vurdering stemmer overens med børnenes udsagn, idet områdelederne via spørgeskemaer vurderer, at samtlige børn (100 %) i enten nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad har knyttet venskaber med andre børn i projektet, jf. figur 7 nedenfor. Med et succeskriterium på 90 % er resultatmålet på mellemlang sigt, om at børnene *skaber relationer med ligesindede*, opfyldt.

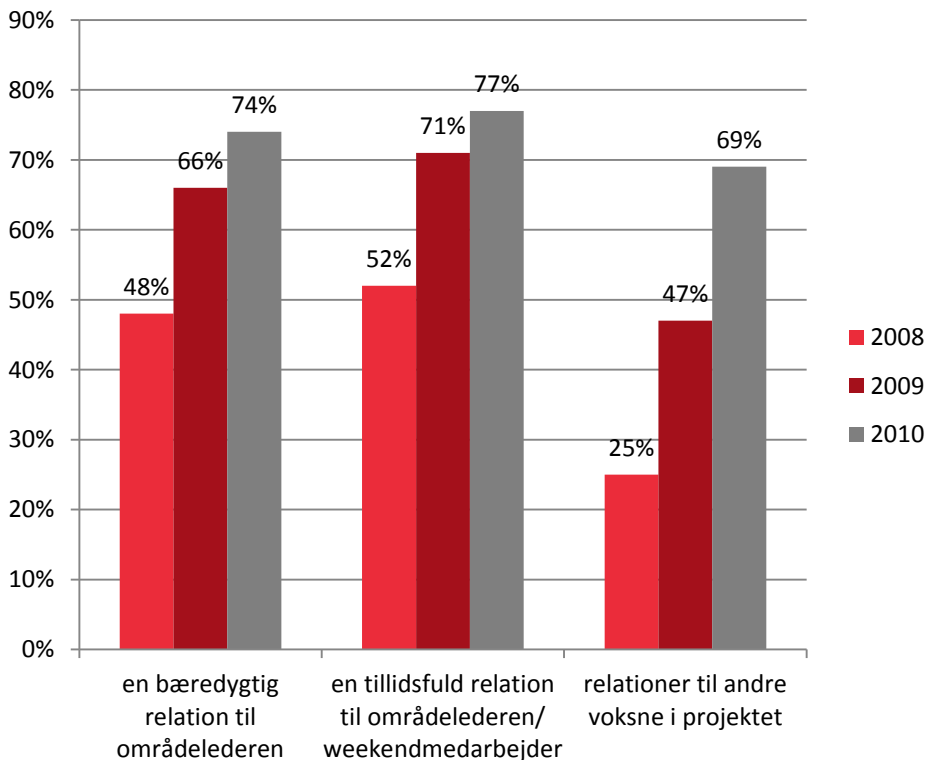
Figur 7. Andelen af børn der ifølge områdelederne i nogen, i høj eller i meget høj grad har knyttet venskaber med andre børn i projektet

Børneinterviewene viser, at børnene primært holder kontakten på lejrene, hvorimod kontakten mellem lejrene ofte begrænses til sms. Dette skyldes primært den geografiske afstand mellem flere af børnene, hvilket fremgår af følgende citat fra en 14-årig pige: *”Det [at være sammen mellem lejrene] kunne jeg godt tænke mig – men vi bor langt fra hinanden”*. Dog kommer det til udtryk, at de børn, der bor tæt på hinanden, både har lysten og evnen til at ses mellem lejrene, hvilket følgende citat fra en 12-årig pige illustrerer: *”Jeg har fået mange nye venner på sommerlejren, også dem fra weekendlejrene. Jeg ser dem ikke mellem lejrene, jo jeg kan godt se de to piger, jeg er mest sammen med, som også er fra København”*.

Udover at etablere venskaber med andre deltagere, så har børnene ligeledes knyttet tættere og tættere bånd til områdeledere, weekendmedarbejdere og frivillige i løbet af projektperioden, hvilket fremgår af figur 8. Således vurderer områdelederne, at de i høj grad eller i meget høj grad har en bæredygtig relation til 74 % af deltagerne, ligesom 77 % af deltagerne *har en tillidsfuld relation til områdelederen eller weekendmedarbejderen*. På mellemlangt sigt er succeskriteriet, at det er tilfældet for 75 % af deltagerne, hvilket dermed er opnået. På lang sigt, er det et yderligere mål, at børnene *har relationer til andre voksne i projektet*. Dette er tilfældet for 69 % af børnene i meget høj eller høj grad. Der er dog yderligere 20 % af børnene der har dette i nogen grad, jf. tabel 14 afsnit 5.1, hvormed succeskriteriet på 75 % vurderes stort set at være realiseret. Det er således både børnenes interne relationer samt relationerne til områdelederne og andre voksne i projektet, som er blevet stærkere i løbet af projektet. I den sammenhæng bør det også nævnes, at både frivillige og områdeledere fremhæver det positive i, at der i flere områder er grønlandere blandt de frivillige, fordi disse fungerer som positive rollemodeller for deltagerne. Når deltagerne får relationer til disse, er det medvirkende til, at deltagerne i en vis grad kan bryde fri af deres egen og det omgivende samfunds negative opfattelse af, hvad det vil sige at være grønlander. Samtidig udtrykker både de ansatte og de frivillige, at børnene umiddelbart har fået nogle positive oplevelser i forhold til at være grønlander.

Figur 8. Andelen af børn, der i følge områdelederen i høj eller meget høj grad har...

I forhold til at knytte bånd til andre børn i nærmiljøet ses der også positive fremskridt hos børnene. Det er et mål på langt sigt, at børnene *skaber relationer med jævnaldrende uden for projektet*. Indikatorerne herfor er, at 75 % af børnene selv oplever, at de har fået det bedre med deres klassekammerater, samt at 75 % af børnene ifølge deres lærere leger med andre børn i klassen og sjældent bliver mobbet. Af børnenes spørgeskemabesvarelser, jf. tabel 6 nedenfor, ses det, at cirka halvdelen af børnene (48 %) har fået det bedre med deres klassekammerater, siden de startede i projektet. Dette er en væsentlig forbedring, men en mindre tilbagegang i forhold til 2009, hvor det tilsvarende tal var 56 %. At tallet er lavere i dag er dog ikke nødvendigvis et udtryk for en forringelse af relationer til klassekammeraterne, men kan også være et udtryk for, at deltagerbørnene typisk har mange skoleskift og derfor flere gange er nødt til at begynde forfra med de sociale relationer i skolen. Derfor kan resultatet også anses som nogenlunde tilfredsstillende på trods af forandringsteorien succeskriterium om, at 75 % af børnene på langt sigt skulle opleve, at de havde fået det bedre med deres klassekammerater.

Tabel 6. Deltagernes egen vurdering af forholdet til klassekammerater i hhv. 2008, 2009 og 2010

Har du fået det bedre med dine klassekammerater efter at du er startet i projektet?	Meget bedre	Bedre	Det samme	Dårligere	Meget dårligere	Ved ikke
2008	27 % (12)	20 % (9)	33 % (15)	4 % (2)	2 % (1)	0 % 0
2009	28 % (16)	28 % (16)	23 % (13)	0 % 0	2 % (1)	19 % (11)
2010	28 % (16)	20 % (11)	45 % (25)	2 % (1)	2 % (1)	2 % (1)

Desuden viser denne års lærerevaluering jf. tabel 7 nedenfor, at lærerne oplever, at 90 % af børnene sjældent eller aldrig bliver mobbet. I denne sammenhæng var succeskriteriet en andel på 75 %. Selvom succeskriteriet derfor er flot opfyldt, kan der alligevel sættes spørgsmålstegn ved, hvorvidt dette indikerer, at børnene skaber relationer med jævnaldrende uden for projektet. Af interview fremgår det nemlig, at de grønlandske børn kan være meget indadvendte, stille og lukkede, hvorfor fravær af mobning ikke nødvendigvis betyder at de knytter venskaber, men lige såvel kan være et udtryk for, at de har valgt helt at isolere sig i klassen.

Tabel 7. Lærernes vurdering af barnets sociale relationer i skolen i 2010

Hvor ofte oplever du, at barnet bliver mobbet?	Altid	Næsten altid	Jævnligt	Sjældent	Aldrig	Ved ikke
	0 % (0)	0 % (0)	5 % (2)	38 % (16)	52 % (22)	5 % (2)
Hvor ofte leger barnet med de andre børn i klassen? ⁷	Altid	Næsten altid	Jævnligt	Sjældent	Aldrig	Ved ikke
I skoletiden	33 % (14)	33 % (14)	19 % (8)	7 % (3)	2 % (1)	2 % (1)
Uden for skoletiden	5 % (2)	10 % (4)	14 % (6)	31 % (13)	17 % (7)	19 % (8)

Hvad angår deltagernes leg med klassekammeraterne, så viser lærerevalueringen, at 66 % af børnene enten altid eller næsten altid leger med deres klassekammerater i skoletiden, jf. tabel 7 ovenfor. Ligesom 19 % jævnligt leger med de andre børn i skoletiden. Hermed er succeskriteriet på 75 % næsten opfyldt. Til gengæld vurderer lærerne, at væsentligt færre leger med klassekammeraterne uden for skolen, idet lærerne angiver, at 47 % af deltagerne sjældent eller aldrig leger med andre børn fra klassen uden for skoletiden. Denne vurdering bekræftes både af de kvalitative børneinterview, hvor flere af børnene giver udtryk for, at de sjældent er sammen med andre børn i fritiden, såvel som af børnenes spørgeskemaundersøgelser. I spørgeskemaerne angiver blot et enkelt barn ud af de 32 børn, der har besvaret spørgsmålet, at de har

⁷ Procentsatserne summerer ikke til 100 % pga. en ugyldig besvarelse på spørgsmålet om leg i skoletiden, samt to ugyldige besvarelser på spørgsmålet om leg uden for skoletiden.

nogen fra klassen med hjemme en gang om ugen, mens 7 børn fortæller, at de er hjemme hos nogen fra klassen hver uge. Desuden angiver 49 % af børnene, at de sjældent eller aldrig har andre venner end skolevenner med hjem. Dog fremgår det af spørgeundersøgelsen at 59 % af de børn, der har besvaret spørgeskemaet, leger med nogen, der hvor de bor.

Områdelederne og weekendmedarbejdere påpeger dog i de kvalitative interview, at børnene generelt er blevet bedre til at skabe netværk i løbet af projektet. En weekendmedarbejder fortæller i den sammenhæng, at de på kolonierne har opfordret børnene til at udveksle numre og holde kontakt med hinanden, og at børnene på den baggrund har lært, at de er nødt til at give lidt af sig selv for at knytte venskaber, samt at de selv kan tage det først skridt. I 2010 har projektet skiftet til et mobilselskab, som tilbyder et abonnement, som giver børnene mulighed for frit at ringe til hinanden i tusind minutter om måneden.

Weekendmedarbejderen fortæller: *”Før stod nogle med en mobiltelefon, men der var aldrig nogen, der skrev til dem. Vi opfordrede dem til at få nogle numre, og så kunne de jo starte med at skrive. Det smitter af i andre kontekster, så kan man også skrive med dem, man sidder med i skolen ... de bliver meget bedre til at finde ud af, hvad der skal til for at få en god ven. Det kræver, at man siger noget, og viser hvem man er”*. I denne forbindelse fremhæves det desuden, at særligt deltagelse i fritidsaktiviteter er en afgørende forudsætning for, at børnene er i stand til at knytte venskaber uden for projektet, fordi det danske foreningsliv i høj grad er med til at integrere børnene bedre i det danske samfund. Denne holdning fremgår af følgende citat fra en weekendmedarbejder, der på spørgsmålet om, i hvilket omfang det er lykkedes projektet at hjælpe børnene med at bryde deres isolation, svarer følgende: *”I høj grad – især når vi får dem i klub, for der møder man andre end dem man lige ser i klassen, og man har mulighed for at møde andre danske børn”*. Netop fordi klubbeltagelsen anses som vigtigt i forhold til at bryde deltageres sociale isolation, er det positivt, at 59 % af børnene i spørgeskemaundersøgelsen angiver, at de godt kunne tænke sig at blive medlem af en forening eller klub, ligesom 60 % af børnene anser det som muligt, at de er startet i en forening eller en klub inden for et år.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at det femte udviklingstrin er delvist opfyldt. På den ene side er det i høj grad lykkedes for børnene at skabe netværk og relationer inden for projektet – både med de andre børn og med projektets ansatte og frivillige. På den anden side tyder blandt andet lærerevalueringerne på, at der – på trods af fremskridt – stadig er et stykke vej, før børnene for alvor får knyttet bånd til andre børn i nærmiljøet.

3.1.6 Sjette udviklingstrin: Definition af drømme og behov

Endelig er målet med sjette og sidste udviklingstrin, at deltagerne skal blive bedre til at **definere egne behov og drømme**, herunder også at opsøge viden om, hvordan de kan realiseres.

Arbejdet hermed har fyldt meget i projektets sidste del, hvilket blandt andet ses af weekendkoloniprogrammerne, hvor det fremgår, at der fx har været afholdt drømmeværksteder ligesom temaet, som tidligere nævnt, for alvor var i fokus på sommerlejren 2010. Det ses blandt andet af, at projektet valgte at afvikle sommerlejren med tre forskellige aktivitetslinjer, som deltagerne selv skulle vælge sig ind på, idet

det blev vurderet, at børnene nu havde opnået et tilstrækkeligt selvværd og refleksionsniveau til selvstændigt at vælge en aktivitetslinje ud fra deres egne behov.

Interview med områdelederne og weekendmedarbejdere indikerer, at børnene ved projektstart tænkte meget kortsigtet og derfor ikke gav udtryk for mere langsigtede drømme og behov. Disse interviewpersoner er imidlertid enige om, at der generelt er sket en stor udvikling siden da. En områdeleder udtaler eksempelvis følgende om sit første møde med deltagerbørnene og den udvikling, som projektet har medført: *”Det var rystende. Jeg har aldrig oplevet nogen, der var så alene før. Og de siger ingenting. Gør ikke opmærksomme på det, men sådan er det ikke mere. De er blevet meget mere levende. Forholder sig meget mere til alle mulige ting. Før vidste de ikke, hvad de kunne lide at spise og lave”.*

At børnene er blevet bedre til at definere deres egne behov og drømme i løbet af projektet bekræftes af børneinterviewene. Her giver flere af børnene udtryk for konkrete fremtidsdrømme. Stort set alle de interviewede børn har gjort sig tanker om, hvad de gerne vil beskæftige sig med i fremtiden. Og drømmene spænder bredt, hvilket ses af citaterne nedenfor:

- *”Jeg tænker mere på at være kunstner. Og male nogle ting, som ikke er blevet lavet før.*
- *”Politibetjent”*
- *”Jeg vil gerne være mekaniker, når jeg bliver stor, bare for at prøve det. Det lyder fedt – jeg kan godt lide at lave bilræs og sådan noget.”*
- *”Jeg vil gerne være det der børnehaveting. Pædagog.”*
- *”Jeg kunne godt tænke mig at blive stewardesse – jeg vil bare gerne prøve det og se de forskellige steder, man kan være, når man flyver, og jeg rejser ikke så tit, fordi vi ikke har så mange penge.”*

En weekendmedarbejder fortæller desuden, at de voksne i projektet bruger tid på at tale med de ældre deltagere om, hvad de godt kunne tænke sig at arbejde med og på vejlede dem i, hvordan de når derhen. Det er vigtigt, da mange af deltagernes forældre i mindre grad er i stand hertil på grund af ringe arbejdsmarkedstilknnytning.

Det er på denne baggrund evaluators vurdering, at målsætningen om at forbedre deltagernes evne til at definere egne behov og drømme er lykkedes, men at der for mange af børnene stadig er et stort udviklingspotentiale på dette område særligt i forhold til at blive bevidste om, hvordan drømmene kan realiseres.

3.1.7 Samlet vurdering af projektets resultater på kort, mellemlang og lang sigt

Projektets resultater på kort, mellemlang og lang sigt er evalueret med udgangspunkt i den opstillede progressionslinje, som projektets er opbygget efter. Samlet vurderes det, at projektets resultater på kort, mellemlang og lang sigt er tilfredsstillende:

- Målet om at **skabe kendskab til og lyst til at deltage i projektet blandt børn og unge i målgruppen** på projektets første udviklingstrin er i høj grad opfyldt. Både kendskabet til projektet og de deltagende børns og unges engagement i projektet har været stigende gennem projektets løbetid. I 2010 er det endvidere lykket at øge forældrenes deltagelsesprocent til tilfredsstillende niveau. Børnene giver selv udtryk for stor glæde ved projektet og flere tager selv kontakt til områdelederen mellem lejrene.
- Målet om at **finde styrker og ressourcer blandt deltagerne** på projektets andet udviklingstrin er endvidere realiseret. I 2010 vurderer områdelederne således at 83 % af deltagerne i meget høj grad eller i høj grad kan bruge egne evner og potentialer inden for projektets aktiviteter, hvilket er en stigning på 43 procentpoint siden 2008. Det bekræftes endvidere af de kvalitative interview med de deltagende børn og unge, hvor de selv fortæller om aktiviteter de er gode til, fx at tegne eller spille guitar. Flere børn er desuden blevet bedre til at gå i skole, hvilket også anses som en indikator på det overordnede mål med det andet udviklingstrin.
- Målet om at **udvikle deltagerens verbale og reflekserne kompetencer** på det tredje udviklingstrin er ligeledes opfyldt – dog primært inden for projektets trygge rammer. Områdelederne vurderer således, at 69 % af de deltagende børn og unge i 2010 kan give udtryk for ønsker og behov mod 47 % i 2008 og at 72 % af deltagerne i nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad er i stand til alderssvarende refleksion. Målsætningen om at 75 % deltagerne ifølge deres læreres vurdering har opnået en positiv forandring i deres fortælleevne/fortælleniveau er desværre ikke opfyldt, da lærerne kun vurderer at det er gældende for 46 % af børnene. I de kvalitative interview med lærere giver de dog udtryk for, at der er sket en stor udvikling med børnene på dette område.
- Målet om at **deltagerne skal opdage muligheder i deres nærmiljø** på det fjerde udviklingstrin er realiseret. 97 % af børnene er selv i stand til at tage offentlige transportmidler, 93 % af deltagerne fungerer i nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad i ud-af-huset aktiviteter. 56 % af børnene går til en fritidsaktivitet og 74 % kommer ifølge deres lærer i skole hver dag. På trods af den kvantitative vurdering af, at børnene kender mulighederne i deres nærmiljø, så vurderer både de ansatte og de frivillige dog, at børnene stadig har et stort behov for hjælp til og støtte i at benytte sig af mulighederne. Der har fx vist sig at være et uforudset stort behov for at hente og følge børnene til fritidsaktiviteter, hvilket muligvis skyldes, at målgruppen er dårligere stillet end først antaget.
- Målet om at **deltagerne skal bryde med isolationen** på det femte udviklingstrin er delvist realiseret. Det er i høj grad lykket for børnene at skabe relationer og netværk inden for projektets rammer, men ifølge lærernes vurderinger er der stadig et stykke vej før børnene får opbygget mere faste relationer i deres nærmiljø (dvs. til børn og voksne uden for projektet). Mens områdelederne vurderer at 74 % af børnene i høj grad eller i meget høj grad har knyttet venskaber med andre børn i projektet, og 77 % af børnene i høj grad eller i meget høj grad har en tillidsfuld relation til ansatte i projektet, vurderer lærerne, at 66 % af børnene altid eller næsten altid leger med andre børn fra klassen i skoletiden og kun 15 % uden for skoletiden. Børnene giver selv udtryk for, at de sociale relationer, de har opnået i projektet, er noget af det de værdsætter højest ved projektet. Lærernes vurdering af børnenes sociale relationer i nærmiljøet kan tyde på, at der er brug for mere tid for denne målgruppe for at opnå dette mål.
- Målet om at **deltagerne skal blive bedre til at definere egne behov og drømme** på sjette udviklingstrin er realiseret. Det fremgår tydeligt af programmer for weekendkoloniprogrammerne, at

der er arbejdet aktivt med dette tema i 2010, ligesom interview med områdeledere, weekendmedarbejdere og børnene selv viser, at der er sket en markant udvikling med mange af børnene på dette område. Der er dog stadig et udviklingspotentiale for mange af børnene, hvilket ikke er overraskende, eftersom det er det sidste udviklingstrin.

3.2 Outcome – vurdering af sandsynligheden for effekter på længere sigt

I og med det oprindelige projekt stort set har afsluttet sin sidste fase, er der nu grundlag for at vurdere projektets outcome. Derfor vil sandsynligheden for at projektet medfører længerevarende effekter, samt sandsynligheden for at projektet skaber yderligere effekter på længere sigt blive behandlet i dette afsnit følgende afsnit.

Vurderingen af sandsynligheden for, at projektet skaber yderligere effekter på længere sigt, handler om at vurdere, hvorvidt de opnåede resultater på kort, mellemlang og lang sigt kan forventes at medføre yderligere effekter på længere sigt. Fx at flere børn om et år vil lege med klassekammerater uden for skoletid, eller at flere børn om to år vil vurderes at have forbedret deres fortælleevne/fortælleniveau.

Vurderingen af sandsynligheden for at projektet skaber længerevarende effekter handler derimod om at vurdere sandsynligheden for at de deltagende børn og unge kan fastholde de opnåede resultater og effekter ud i fremtiden, selvom projektet ophører. Det handler med andre ord om, at besvare spørgsmålet: er projektet tilstrækkeligt forankret i de deltagende børn og unge?

3.2.1 Yderligere effekter på længere sigt

Som afsnit 3.1 viser, er projektets målsætninger overordnet i stort omfang realiseret. Der er dog enkelte områder, hvor målsætningerne/indikatorerne ikke er helt opfyldt. Det gælder særligt:

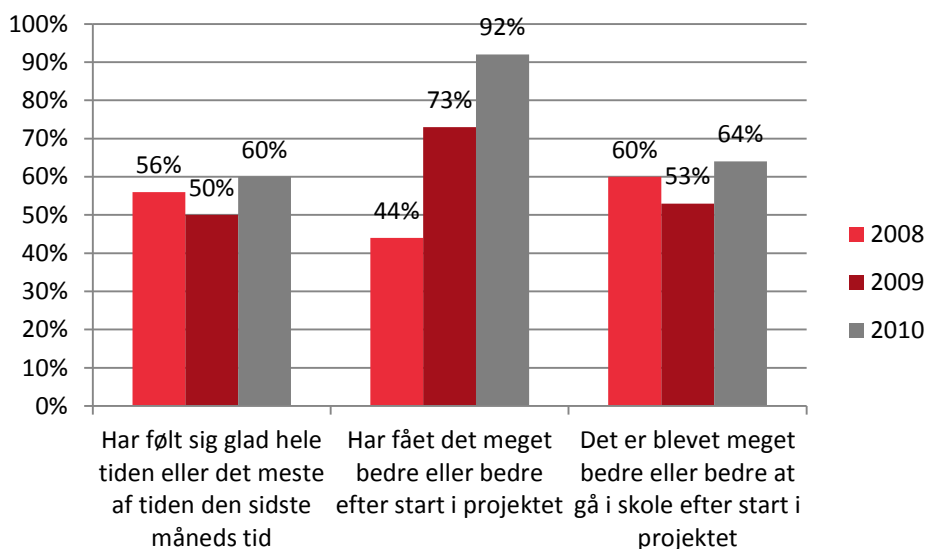
- Som det fremgår af afsnit 3.1 vurderer lærerne kun, at 46 % af børnene har opnået en positiv forandring i deres fortælleevne/fortælleniveau mod en målsætning på 75 %. Det afspejler generelt en mindre positiv udvikling i børnenes faglige udvikling end forventet. Lærerne vurderer således, at 34 % af børnene deltager aktivt i undervisningen altid eller næsten altid, 31 % af børnene laver lektier altid eller næsten altid og 40 % er altid eller næsten altid forberedt til undervisningen. Dertil kommer at disse tal alle repræsenterer et fald siden lærernes vurdering i 2008. Som tidligere nævnt kan det skyldes, at mange af lærerne er nye og derfor dels ikke kender børnene så godt og dels måske sammenligner på et andet grundlag end de lærere der foretog vurderingen i 2008. Alligevel må det konstateres, at det tilsyneladende ikke er lykket at opnå den ønskede positive effekt i børnenes engagement i skolen. Områdelederne giver udtryk for, at fordi målgruppen har vist sig at have større problemer end forventet er det nødvendigt at fokusere på den grundlæggende udvikling: få ro på og struktur i barnets liv generelt, få etableret de nødvendige støtteordninger

eventuelt ved at aktivere det offentlige system, få barnet til at udtrykke og reflektere over egne ønsker og behov etc. før barnet kan have overskud til at udvikle sig fagligt. Da det i høj grad gennem projektet er lykket at forbedre barnets grundlæggende vilkår vurderes det, at der er en god sandsynlighed for, at børnene på længere sigt vil forbedre deres engagement i skolen, selvom det ikke er opnået i projektets løbetid.

- Det er i høj grad lykket projektet, at skabe kendskab til mulighederne i nærmiljøet for børnene, men som tidligere nævnt vurderer ansatte og frivillige i projektet, at deres benyttelse af mulighederne er skrøbelig, fordi de stadig har brug for hjælp og støtte til at fastholde anvendelsen. Fx har flere børn behov for støtte i at møde omklædt op til en fritidsaktivitet hver uge eller til rent faktisk at gå hen i den lokale ungdomsklub. Hvis projektet på længere sigt skal medføre en effekt, om at børnene anvender mulighederne i deres nærmiljø, er det således afgørende, at der i projektets sidste levetid fokuseres på at etablere de nødvendige forudsætninger herfor. Fx at flere børn i samme område kan følges til en aktivitet, at der er andre voksne i barnets liv som kan følge dem til aktiviteter eller at barnet får trænet dette i tilstrækkelig grad til selv at kunne fastholde anvendelsen af mulighederne i nærmiljøet efter projektets afslutning.
- Det er i høj grad lykket for børnene at skabe relationer og netværk inden for projektets rammer, men der er stadig et stykke vej før børnene får opbygget mere faste relationer i deres nærmiljø (dvs. til børn og voksne uden for projektet). I kraft af at børnene har opnået erfaringer med, hvordan man opbygger og vedligeholder gode sociale relationer til voksne og børn i projektet og har erfaret hvilken positiv forskel det kan gøre i deres liv, vurderes det sandsynligt, at børnene senere vil kunne bruge den erfaring til at etablere yderligere sociale relationer i deres nærmiljø. Det understøttes yderligere af, at langt flere børn i 2010 end tidligere er medlem af en klub, forening eller musikskole (se figur 10 i næste afsnit) og at langt flere børn end tidligere går til en fritidsaktivitet (jf. afsnit 3.1). Hermed er der skabt god grobund for etablering af sociale relationer i disse fora.

Dertil kommer børnenes egen vurdering af deres trivsel, forstået som i hvilken grad de føler sig glade, i hvilken grad de mener at have fået det bedre og i hvilken grad de synes det er blevet bedre at gå i skole efter de er startet i projektet. Som det fremgår af figur 9 nedenfor er der generelt sket en stigning i andelen af børn, der vurderer disse tre ting positivt fra 2008 over 2009 til 2010. Særligt skal det bemærkes, at der er sket en stigning fra 44 % til 92 % af børnene, som vurderer at de generelt har fået det bedre eller meget bedre efter de er startet i projektet. Der er altså tale om mere end en fordobling.

Figur 9. Børnenes egen vurdering af projektets effekt på deres trivsel

Det tyder på, at børnene generelt har fået et udbytte af projektet, som præger deres trivsel positivt og dermed også en erfaring med, hvad der skal til for at øge deres trivsel. Taget den generelle positive udvikling over de tre år i betragtning vurderes det samlet, at der er en god sandsynlighed for, at projektet vil medføre yderligere effekter på længere sigt. Det forudsættes dog af, at resultaterne på kort, mellemlang og lang sigt er tilstrækkeligt forankret i børnenes liv til, at de kan fastholde den gode udvikling. Dette er emnet for næste afsnit.

3.2.2 Længerevarende effekter

Af evalueringen af projektets resultater på kort, mellemlang og lang sigt, fremgår det, at målsætningerne på de enkelte udviklingstrin generelt er realiseret. Dermed peger resultaterne på, at *forudsætningerne* for, at kunne skabe længevarende effekter i det store hele er til stede.

Alligevel er områdelederne usikre på, hvordan børnene kommer til at klare sig efter projektets afslutning. De påpeger, at sandsynligheden for langsigtede positive effekter af projektet varierer alt efter hvilket barn, der er tale om. Eksempelvis udtaler en områdeleder følgende: *”Det er individuelt. Nogle børn er simpelthen skadede, og vi kan ikke nå at videregive dem til et system. Og nogle er det forankret i – de kan selv opsøge nogen”*. Områdelederne gør desuden opmærksom på, at der er en risiko for, at eksterne faktorer forhindrer de langsigtede effekter i at realisere sig. Af eksterne faktorer nævnes fx hvilken omgangskreds de unge får. En områdeleder giver følgende eksempel: *”Selvom det kører rigtig godt for nogle nu, kan læsset godt pludselig vælge – der skal så lidt til. Fx en dårlig kæreste. Nogle af dem der har det allerværst kan godt være dem, der klarer sig allerbedst.”*

På trods af ovenstående risikofaktorer er områdelederne fortrøstningsfulde og ikke i tvivl om, at projektet vil skabe længerevarende effekter hos mange af børnene. En områdeleder udtaler fx: *”De er mere udadvendte og det forsvinder jo ikke bare fordi vi ikke er der.”*, mens en anden områdeleder gør opmærksom på følgende: *”Pædagogiske ting handler om at plante frø. Og der har vi sat et godt aftryk.”*.

Projektansatte såvel som frivillige giver desuden udtryk for, at det er afgørende for at skabe længerevarende effekter hos deltagerne, at der er andre institutioner, netværk og personer, som tager over, når de ikke længere er en del af projektet. Dette var også et opmærksomhedspunkt i projektets tidligere år. Områdeledere, frivillige og weekendmedarbejdere fremhæver følgende som de vigtigste foranstaltninger i forhold til at gøre børnene i stand til at fastholde og fortsætte den positive udvikling, som de har gennemgået i løbet af projektet:

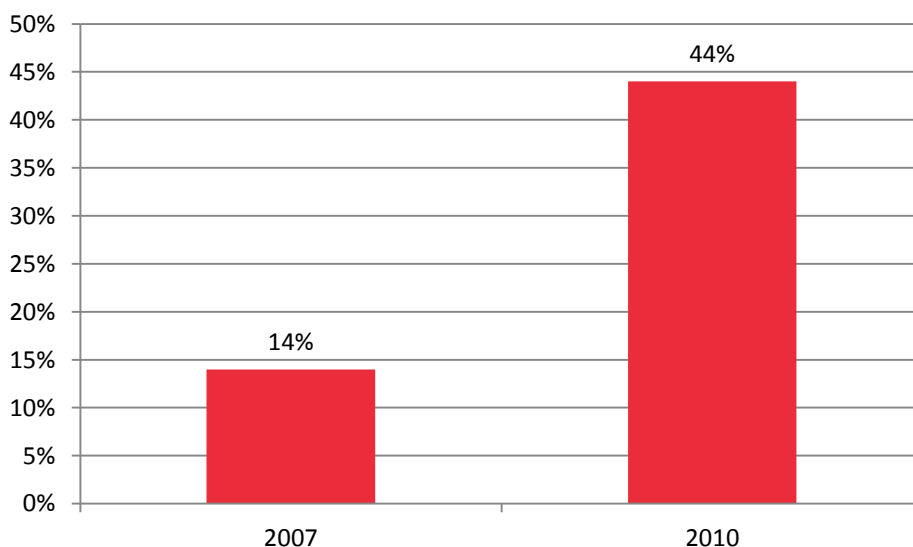
- Tilknytning til andre vedvarende tiltag, som eksempelvis efterskole
- Indslusning og selvstændiggørelse i forhold til deltagelse i fritidsaktiviteter
- Tilknytning til kontaktfamilie eller lign.
- Tilknytning til nærmiljøet, fx en ungdoms-/fritidsklub
- En god ordentlig afslutning af projektet, så børnene ikke føler sig efterladt
- Gerne en overslusning i andre projekter
- En forankring af netværket blandt børnene, så de kan holde fast i hinanden

I 2010 tyder interviewdata på, at mange af børnene er omfattet af et eller flere af ovenstående foranstaltninger, som kan være med til at sikre, at der opnås længerevarende effekter. Eksempelvis fremgår det af interviewdata og af afsnit 3.1, at:

- Mange af de ældre børn er kommet på efterskole
- Samtlige børn har skabt relationer til andre børn i projektet
- 62 børn har modtaget eller modtager professionelle støtteforanstaltninger, såsom en plejefamilie
- Over halvdelen af børnene går til en fritidsaktivitet
- En femtedel af de deltagende børn er tilknyttet en kontaktfamilie

Ovenstående illustrerer en markant udvikling i børnenes liv. Som nedenstående figur 10 viser, er der fx sket en stigning på 30 procentpoint i andelen af de deltagende børn og unge, der er medlem af en klub, en forening eller en musikskole fra 2007 til 2010.

Figur 10. andelen af børn, der er medlem af en klub/forening/musikskole

Dette er med til at sandsynliggøre, at projektdeltagelsen også medfører langsigtede resultater og effekter hos børnene, fordi der er tale om mere vedvarende relationer. At relationerne er vedvarende underbygges eksempelvis af følgende citater fra to forskellige kontaktfamilier: *”Hvis man først er kontaktt venner, så er det for livet.”* og *”... jeg håber på, og vi vil gøre alt for at bevare kontakten [når projektet slutter]”*.

For yderligere at sikre, at projektets resultater konsolideres og udvikles, og deltagerne ikke overlades til sig selv, når projektet stopper, har områdelederen i Odense valgt at arbejde på at få hendes deltagere til at bruge det lokale ungdomshus mere, så det også efter projektafslutningen bliver deres mødested. Områdelederen uddyber målet hermed således: *”Jeg arbejder meget på ... at vi kan få lavet et miljø derinde [ungdomshuset], så de bliver kendte derinde og føler sig trygge. At det bliver deres mødested. Det håber jeg bliver en del af dem. For derinde er der psykologer, de kan gå til aktiviteter, få billig mad etc. Det grønlandske hus er ikke der, hvor de skal komme, for det er målrettet voksne og arbejdsmarkedsrelateret”*. De andre områdeledere støtter op om tiltaget i Odense, og vurderer at det kan vise sig at være meget betydningsfuld, for som en anden områdeleder udtrykker det: *”Vi skal ... kanalisere dem ud i et miljø, hvor de får nogle gode venner så de ikke står på gadehjørnet”*.

Et andet argument for at projektet generer et længerevarende effekter, er selve identifikationen af de udsatte børn, der har deltaget i projektet. Langt de fleste af børnene i projektet har ikke tidligere været i forbindelse med de offentlige myndigheder. Efter børnene er blevet indsluset i projektet, er der lavet indberetninger på 89 børn, og derudover er der som nævnt blevet iværksat offentlige støttetiltag uden for projektet til 62 af børnene. Dette underbygger, som nævnt i 2009-evalueringen, et af projektets væsentlige resultater, nemlig at der er blevet sat fokus på en skjult målgruppe. Det, at så mange af børnene har haft et overset behov for ekstra støtte inden de indgik i projektet, og at de gennem projektet har fået tildelt denne støtte, underbygger sandsynligheden for, at projektet vil have en længerevarende effekt hos disse børn. Hermed har projektet også haft en positiv, ikke-tilsløget effekt i kraft af, at der mere generelt er blevet sat fokus på målgruppens vilkår i familierne.

På baggrund af ovenstående kan det konkluderes, at projektet har skabt grobund for langsigtede resultater og effekter hos deltagerne, så de har mulighed for at opnå et godt liv i Danmark. Dog skal det bemærkes, at effekternes omfang er afhængigt af, at der er institutioner, netværk eller andre voksne, der tager over, hvor projektet slap, så deltagerne altid har nogle at henvende sig til, hvis de får brug for hjælp. Det vurderes dog, at en eller flere af disse støtteforanstaltninger er på plads hos langt hovedparten af deltagerne.

Områdelederne vurderer imidlertid også, at det positive fundament, som projektet har skabt, for nogle deltagere er så skrøbeligt, at der kun skal få påvirkninger til, før fundamentet går i opløsning. Dette ekstra usikkerhedsmoment understreger netop behovet for vedvarende relationer.

4. KONKLUSION OG ANBEFALINGER

I dette kapitel gives først en samlet konklusion på evalueringen af projekt ”Et godt liv i Danmark”. Dernæst beskrives anbefalinger til udbredelse af projektets metode. Til sidst beskrives kort planerne for projektets fremtid.

4.1 Samlet vurdering af projektets resultater/effekter

Evalueringen af ”Et godt liv i Danmark” viser i 2010, at:

- Projektet er velorganiseret og velbemandet. Dog er projektet i øjeblikket præget af endnu en sygemelding- denne gang i projektledelsen. Det vurderes dog, at Foreningen Grønlandske Børn har håndteret sygemeldingen med færrest mulige negative konsekvenser for projektet.
- Projektets deltagerkreds opfylder både de opstillede målsætninger kvantitativt (deltagerantal) og med hensyn til deltagerkarakteristik. Dog har det præget projektet, at målgruppen har vist sig at være socialt dårligere stillet end først antaget, hvilket har medført for det første, at projektet har krævet flere ressourcer end først planlagt, og for det andet at projektets resultater på enkelte områder er knap så gode som forventet.
- Projektet er, som forventet, i fuld fremdrift og følger planen. Alle aktiviteter er afholdt som planlagt, ligesom det indholdsmæssigt følger den oprindelige målsætning. Dog er metoden justeret undervejs så den bedst imødekommer målgruppens behov. Dvs. at der i højere grad arbejdes med en anerkendende, narrativ tilgang end en systemisk miljøterapeutisk tilgang. Det vurderes dog at være positivt, at man i projektet løbende har forholdt sig til den anvendte metode og taget aktive valg om justeringer heraf. På den baggrund vurderes det, at projektet har opretholdt en høj grad af konceptintegritet hele vejen gennem projektet.
- Generelt har projektet stort set realiseret alle målsætninger i de seks udviklingstrin i progressionslinjen og forandringsteorien. Det vil sige, at de fleste succeskriterier, resultatmål og indikatorer er opfyldt. Det betyder, at det er lykket projektet at skabe kendskab til projektet og lyst til at deltage i projektet blandt børn og unge i målgruppen. Dernæst er det lykket at få børnene til at se ressourcer og styrker i sig selv og skabe gode oplevelser hermed. Samtidig er det lykket at udvikle deltagerne verbale og refleksive kompetencer, så de i langt højere grad end tidligere udtrykker egne ønsker og behov med ord. Projektet har bidraget til, at børnene ser muligheder i deres nærmiljø og i en vis udstrækning benytter sig af mulighederne eller i det mindste har lysten til at anvende disse. Samtidig har projektet medført stabile, tillidsfulde relationer mellem børnene og mellem voksne og børn. Projektet har endvidere – dog i mindre grad - medført, at børnene har fået bedre sociale relationer uden for projektet. Hermed har projektet medført at børnene i vis udstrækning har brudt med deres isolation. Sidst men ikke mindst har projektet ledt til at flere børn kan definere egne behov og drømme. Således giver flere af børnene nu udtryk for fremtidsdrømme.
- Der er dog resultatmål, der ikke er opfyldt. Dette gælder særligt:

- Lærernes vurdering af børnenes fortælleevne/fortælleniveau: som nævnt er der nogle metodiske usikkerheder i relation til lærervurderingerne, som gør at disse skal fortolkes med et vist forbehold. Ifølge områdelederne er det dog ikke overraskende, nu hvor det er kendt, at målgruppen er dårligere stillet end først antaget, da mange af børnene har behov for nogle mere basale ting, før de har overskud til også at fokusere på den faglige udvikling.
- Mange af børnene har fortsat brug for støtte og hjælp til at fastholde fritidsaktiviteter og opbygge sociale relationer uden for projektets trygge rammer. Idet forlængelsen af projektet særligt fokuserer på disse elementer, vurderes der at være gode chancer for, at børnene, når forlængelsen afsluttes, i langt højere grad kan magte dette selv.
- Målsætningerne for de sidste udviklingstrin, hvilket formentlig skyldes, at målgruppen har vist sig at være dårligere stillet end først antaget. Det betyder, at progressionslinjen for nogle børn kræver et længere tidsperspektiv. Så frem det lykkes at forankre resultaterne på de forudgående trin i børnenes liv samt at få skabt de nødvendige forudsætninger i børnenes nærmiljø vurderes det derfor også, at der er mulighed for at børnene på længere sigt vil opnå større resultater i relation til de sidste udviklingstrin.
- Det vurderes, at det særligt er den intensive kontakt og etableringen af stabile, tillidsfulde relationer samt opbygningen af kolonierne ud fra temaer knyttet til progressionslinjen, som har medført de dokumenterede resultater og effekter. Metoden har således vist sig at være særdeles anvendelig til målgruppen.

Generelt vurderes projektet at have opnået særdeles gode resultater på både kort, mellemlang og langt sigt, ligesom der vurderes at være god sandsynlighed for, at projektet også på længere sigt vil medføre yderligere længerevarende effekter. Dette styrkes særligt af, at det i høj grad er lykket at etablere gode sociale relationer mellem børnene, ligesom det er lykket at få deltagerne til at se muligheder i deres nærmiljø og i en vis grad anvende mulighederne. Med forlængelsen af ”Et godt liv i Danmark” som særligt fokuserer på forældreinddragelsen, den opfølgende indsats og deltagerens anvendelse af mulighederne i deres nærmiljø vurderes det, at projektet med stor sandsynlighed vil skabe blivende effekter i de deltagende børns liv med afgørende effekt for deres trivsel i Danmark.

Projektets resultater og effekter skal særligt vurderes i lyset af, at målgruppen har vist sig at være dårligere stillet end først antaget. Det vurderes derfor at være bemærkelsesværdigt positivt, at projektet alligevel har opnået stort set alle forventede resultater og effekter. Projektets erfaringer med målgruppen samt projektets metode og resultater kan derfor med fordel udbredes og anvendes i andre projekter rette mod samme målgruppe.

4.2 anbefalinger til en eventuel udbredelse af metoden

I tilfælde af at metoden fra ”Et godt liv i Danmark” skal udbredes, er det vigtigt at trække på de positive og negative erfaringer fra dette projekt. De kvalitative interview har særligt bidraget til at fremdrage væsentlige læringspunkter, som vil blive behandlet i det følgende.

4.2.1 Målgruppe

Som tidligere nævnt har målgruppen vist sig at være dårligere fungerende og have dårligere sociale vilkår end først antaget. Dette er udtryk for, at målgruppen har været ukendt i det omfang, at man ikke fra tidligere projekter eller forskning har været klar over, hvad der præcist karakteriserede målgruppen. Det er derfor en særlig værdifuld erfaring at medtænke i fremtidige projekter målrettet samme målgruppe - fx at målgruppen har behov for mere støtte og hjælp end først antaget, og at flere end først antaget har behov for professionelle støtteforanstaltninger. Det er derfor væsentligt, at kommende projekter rettet mod denne målgruppe inkorporerer disse forudsætninger i projektbeskrivelse og budget.

I forbindelse med en intern workshop om målgruppen for forlængelsen af Et godt liv i Danmark, har områdelederne udvalgt to grupper, som de anser som vigtigst at arbejde videre med:

- Den nuværende målgruppe i alderen 7-15 år med en opprioritering af forældreinddragelsen
- Unge fra 15 år og ældre, som kan profitere af en anden form for tilbud. Tilbuddet til denne delmålgruppe vil blandt andet bestå i mentorforløb og et ugentligt arrangement, hvor de unge kan mødes med andre unge grønlandere om forskellige aktiviteter. Tilbuddet til denne målgruppe vil både have en rådgivende funktion og udgøre et socialt mødested og kan fx etableres i samarbejde med de grønlandske huse

Fokus på disse to grupper betyder blandt andet, at de yngste børn, dvs. børn i førskolealderen, nedprioriteres, idet det vurderes, at de i højere grad er dækket ind af fx sundhedsplejersker, pædagoger og andre professionelle, som de møder gennem fx daginstitutioner.

4.2.2 Organisering

Projektet har været præget af sygdom i højere grad, end det kan forventes af sådanne projekter. Sygemeldingerne har typisk været relateret til stress og dermed til arbejdspresset og formen i projektet. Evalueringen peger særligt på to årsager hertil:

- **Områdeledernes isolation:** områdelederne har grundet den geografiske organisering af projektet i høj grad stået alene med ansvaret for og organiseringen af arbejdet i deres eget område. Herunder også at sætte grænser for, hvornår og hvor meget kontakt de skal have med børnene og deres familier og bekymringer og overvejelser omkring børnenes vilkår i hjemmet. Områdelederne har i forbindelse med alle evalueringer gjort opmærksom på, at det kan skabe et stort pres på den enkelte, fordi der ikke er nogen at sparre med i dagligdagen. Dette er dels søgt afhjulpet ved at opfordre og bidrage til, at områdelederne sparrer med hinanden trods den geografiske afstand og dels ved, at man nu fra januar 2011 har afsat midler til at ansætte en projektmedarbejder på 30 timer i hvert område. Det er også evaluators anbefaling, at der i fremtidige lignende projekter som minimum er to 30-37-timers stillinger i hvert område, hvis man fastholder den geografiske spredning på projektet. Derudover gør en områdeleder opmærksom på, at hun synes, at det er vigtigt at

ansætte personer med meget erfaring i arbejdet med socialt udsatte familier, da det øger chancen for, at vedkommende kan magte opgaven.

- **For stort arbejdspress:** det har desværre vist sig, at den oprindelige projektplan har været for ambitiøs i forhold til de afsatte midler. Idet målgruppen har vist sig at være dårligere stillet end først antaget, kræver projektet flere ressourcer til særligt den opfølgende del. Det anbefales derfor, at fremtidige projekter rettet mod samme målgruppe anvender erfaringerne fra ”Et godt liv i Danmark” til at optimere matchet mellem de planlagte aktiviteter og målsætninger og de afsatte ressourcer.

Hertil kommer, at projektet er tilrettelagt som **et landsdækkende tilbud**, men evalueringen viser, at dette reelt kun er tilfældet i begrænset omfang, idet det er meget forskelligt, hvor stort et geografisk område områderne reelt dækker. Det skyldes, at det kræver mange ekstra ressourcer fx at følge et barn til en fritidsaktivitet, hvis det indebærer lang transporttid for områdelederen. Disse ressourcer vil så gå fra andre børn. For at kunne etablere eventuelt kommende projekter som reelt landsdækkende tilbud vurderes det derfor at være nødvendigt enten at afsætte flere ressourcer i hvert område eller at forankre projektet i flere geografiske områder. Begge disse løsninger kræver dog, at der kan afsættes flere ressourcer end det har været tilfældet hidtil. I stedet kunne man nedtone ambitionen om et landsdækkende tilbud og acceptere at indsatsen fx koncentrerer om de største byer, om byer med særligt behov eller lignende.

4.2.3 Metode

Der er blandt både de ansatte, de frivillige og børnene enighed om, at noget af det særligt værdifulde i projektets metode er, at der skabes rum for stabile, tillidsfulde relationer mellem børnene og mellem børn og voksne. Flere områdeledere fremhæver især det faktum, at man i projektet har været så intensivt sammen med børnene, som afgørende for projektets resultater. At det intensive koncept betragtes som afgørende illustreres af følgende citater fra to områdeledere:

- *”Det her projekt viser noget om, hvor tæt man kan komme på børn ved at være sammen en hel weekend om måneden. Det er jo der, man kommer tæt på børnene og får skabt en relation. De ser os med morgenhår osv. Og det er relationen, der skal bære det. Hvis for meget af dette skæres væk, så vil man måske heller ikke nå så langt med dem. Det er fundamentet for det individuelle arbejde.*
- *”Det, at man er af sted fra fredag til lørdag aften, der kan børnene nå at mærke sig selv. Det er der, vi gør en forskel. De kan slappe af. De ved vi sørger for alle de basale ting. Dem der er stoppet, det er det, de bemærker og reflekterer over.”*

Projektets weekendmedarbejdere mener, at noget af det, som har haft størst betydning og effekt for målgruppen er, at børnene er blevet mødt af vedholdende og interesserede voksne, som de har fået tillidsrelationer til. En af dem udtrykker det således: *”der har været en gruppe seriøse voksne, som gerne vil de børn, uanset hvor trælse de er og selvom, de gør dumme ting ... så får de tryghed, begynder at slappe af ... Tryghed gennem tydelige voksne”.*

Børnene selv fremhæver netop de sociale relationer til både voksne, men særligt også de andre børn og unge, som det vigtigste udbytte af projektet. Det er lykket projektet at skabe de trygge rammer for børnene til at udvikle tillidsfulde relationer, hvilket er særdeles værdifuldt for disse børn.

Det er også evaluators vurdering, at det tillidsfulde, stabile og trygge rum der skabes i projektet har været en forudsætning for den meget positive udvikling i børnenes liv. Samtidig viser evalueringen, at metoden med fordel kan justeres på følgende punkter:

- **Den systemiske miljøterapeutiske tilgang** har ifølge områdelederne vist sig at være mindre relevant for arbejdet med målgruppen. Områdelederne fortæller dog, at metoden har båret præg af den systemiske tankegang i arbejdet med de ydre strukturer, som fx kontakten med skolerne. Fremfor det miljøterapeutiske vurderer områdelederne dog i højere grad at de har arbejdet socialkonstruktivistisk med at skabe anerkendelse og nærhed i interaktionen. Det kan derfor være en god idé at genoverveje det metodeteoretiske grundlag til eventuelt kommende projekter målrettet samme målgruppe. Områdelederne mener alle, at en anerkendende tilgang med fokus på det narrative er mere velegnet til målgruppen end den systemiske miljøterapeutiske tilgang.
- **Den helhedsorienterede tilgang** vurderes at være et godt udgangspunkt for arbejdet med denne målgruppe. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at det for denne målgruppe ikke altid vil være lige relevant at fokusere på helheden. Nogle gange må der arbejdes mere intensivt med få fokusområder, før de øvrige områder i helheden kan inkorporeres. Det skyldes at børnene ofte har behov for nogle grundlæggende strukturer og relationer før de kan bruge tilstrækkeligt med ressourcer på de øvrige elementer i helheden. Grundet målgruppens meget forskelligartede problemstillinger, som kan variere både fra barn til barn og indenfor det enkelte barns liv i forskellige perioder, giver det dog udmærket mening, at det overordnede perspektiv er et helhedsperspektiv, idet man hermed anerkender, at man ikke løser barnets problemer ved alene at fokusere på udvikling på ét område. En af områdelederne fortæller, at hun mener, at man med fordel kan tænke på de ansattes rolle som sociale tolke sådan, at fokus er på, hvordan man kan hjælpe og støtte barnet i at opleve og at forstå sociale spilleregler i forskellige sammenhænge – hvad enten det er indgangen til det etablerede system eller til klassekammeraterne i skolen. Herved kan man som social tolk hjælpe barnet til en højere grad af forståelse for sin omverden, og hvordan han/hun bedst agerer i omverdenen.
- Projektet er styret af en **fælles progressionslinjen**, som ansatte i projektet vurderer meget relevant. Evalueringen viser, at det er lykket at anvende progressionslinjen som styrende for temaer og aktiviteter på kolonierne, og at børnenes udvikling også i stort omfang har fulgt progressionslinjen. Samtidig viser erfaringerne fra projektet, at ikke alle børn udvikler sig i samme tempo, og at et barn kan 'falde tilbage' til tidligere trin, hvis det pludseligt går dårligere i hjemmet. Det anbefales derfor, at eventuelt kommende projekter i højere grad tager højde for behovet for individuel tilpasning af progressionslinjen. Reelt er dette allerede i høj grad sket i projektet, idet hver områdeleder tilpasser aktiviteter og forventninger til de børn, han/hun har på det pågældende tidspunkt. Det vil dog være en fordel i eventuelt kommende projekter, at dette inkorporeres på et mere teoretisk niveau i

projektbeskrivelse og projektplan, og at man i opstillingen af forventede resultater i kraft af succeskriterier/indikatorer tager højde herfor.

4.3 Projektets fremtid

I foråret 2010 fik Foreningen Grønlandske Børn bevilliget midler til en forlængelse af projekt ”Et godt liv i Danmark med en varighed på halvandet år”.

I projektforlængelsen har man valgt ikke at optage nye børn i projektet i 2010. Beslutning er truffet, fordi det har taget lang tid at opbygge en fast kerne af deltagere, og det i projektperioden har vist sig, at det tager lang tid at opbygge tillidsrelationerne til børnene og deres familier, og at denne tillidsrelation er selve omdrejningspunktet for projektets arbejde. Når der ikke tages nye børn ind i projektet giver det desuden mulighed for at opprioritere ressourcerne omkring den opfølgende indsats på de nuværende børn i projektet, således at der i så stort et omfang som muligt er skabt relationer mellem barnet og nærmiljøet, når projektet afsluttes.

Som følge af ovenstående vil projektet i det næste halvandet år i højere grad end tidligere have fokus på børnenes skole og fritidsaktiviteter, så de får så stort et netværk som muligt. Desuden fremgår det af interviewdata, at indsatsen også vil centrere sig om, at få forældrene til at deltage mere aktivt i deres børns liv. I projektforlængelsen sker også den ændring, at sommerlejren ophører, hvilket såvel børn som voksne er kede af. For at børnene alligevel får en oplevelse af at være på ferie, så er projektet i dialog med ASF Dansk Folkehjælp om at lægge familielejren den første uge i sommerferien. Hvis det ikke lykkedes, er der i stedet planer om at lægge en forlænget weekendkoloni der.

Der kommer imidlertid også til at ske organisatoriske ændringer i det forlængede projekt. Fra første januar, hvor forlængelsen træder i kraft, er der ansat fem områdemedarbejdere med et timetal på 30 timer pr. uge. Til gengæld fratræder alle andre deltidsansatte i projektet med udgangen af 2010. I flere områder er det imidlertid nuværende weekendmedarbejdere, der er ansat som områdemedarbejdere, hvilket må anses som en fordel, idet de allerede kender projektet og børnene. I sekretariatet ændres projektmedarbejderens normering til 30 timer ugentligt.

Der vurderes derfor, at der i forlængelsen af ”Et godt liv i Danmark” umiddelbart er taget højde for de anbefalinger, der kan drages på baggrund af evalueringen.

5. DATAGRUNDLAG

Datagrundlaget for 2010-evalueringen af projekt ”Et godt liv i Danmark” er nedenfor opsummeret i tabelform.

	Proces- evaluering: Input, fremdrift	Proces- evaluering: Indhold, indsats, konceptintegritet	Resultat- evaluering (output): Resultater på kort, mellemlang og lang sigt	Resultat- evaluering (outcome): vurdering af sandsynligheden for mere langsigtede effekter
Evaluering af forprojekt (rapport)		X		
Forandringsteori		X	X	X
Projektplan/ projektbeskrivelse	X	X	X	X
Områdeledernes vurdering af hvert enkelt barn i spørgeskema - status november 2010			X	X
Karakteristik af målgruppen – områdeledernes vurdering af børnene, november 2008	X			
Deltagelsesprocent – kolonier og aktivitetsdage	X			
Programmer for weekendkolonier, aktivitetsdage, sommerlejr og familielejr	X	X		
Børnespørgeskema 2010		X	X	X
Lærerspørgeskema november 2010	X		X	X
Områdeledernes start- og slutinterview med samtlige børn (2007 og 2010)			X	X
Kvalitativt interview med projektledelse (projektmedarbejderen, da projektlederen var syg)	X	X	X	X
Kvalitativt fokusgruppinterview med områdeledere	X	X	X	X
Kvalitative interview med weekendmedarbejdere, frivillige og kontaktfamilier	X	X	X	X
Kvalitative interview med børn på sommerlejr 2010	X	X	X	X

Som det fremgår, bygger evalueringen af projektets **input og fremdrift** dels på områdeledernes løbende registreringer af deltagerantal til de enkelte aktiviteter, samt deres opgørelser over planlagte/gennemførte aktiviteter. Hertil kommer sekretariatets registreringer af antal rekrutterede hhv. tildelte kontaktfamilier samt øvrig skriftlig dokumentation vedr. projektets bemanning (dvs. dets professionelle og frivillige personalesammensætning), dets fremdrift i forhold til projektkalenderen, forbrug af midler, mv.. Dertil kommer områdeledernes karakteristik af de deltagende børn i forhold til målgruppedefinitionen og lærernes vurdering af børnene. Endelig bygger denne del af evalueringen på kvalitative interview med projektledelsen, områdelederne og øvrige ansatte samt frivillige og de deltagende børn.

Tilsvarende bygger evalueringen af projektets **indsats og konceptintegritet** på fokusgruppeinterview med de fem områdeledere, et interview med projektledelsen (projektmedarbejderen, idet projektlederen var sygemeldt) samt telefoniske interview med 6 repræsentanter for de timelønnede weekendmedarbejdere og cafemedarbejdere samt frivillige, som er tilknyttet projektets forskellige aktiviteter. Desuden inddrages programmerne for de afholdte aktiviteter i 2008. hertil kommer data fra børnespørgeskemaet i 2010.

Resultatevalueringen af output (resultater på kort, mellemlang og lang sigt) og **af outcome** (sandsynligheden for længerevarende effekter og yderligere effekt på længere sigt) bygger på områdeledernes vurdering af alle børn, deres indsamling af korte spørgeskemaer blandt børnene på den årlige sommerlejr, områdeledernes besvarelse af lange spørgeskemaer i 2007 og 2010 samt FGBs indhentelse af spørgeskemabesvarelser fra børnenes folkeskolelærere. Desuden har vi inddraget resultatvurderinger fra de gennemførte interview med projektledelse, områdeledere, weekendmedarbejdere, frivillige, kontaktfamilier og de deltagende børn og unge.

5.1 Datagrundlag for figurer

Tabel 8. Datagrundlag for figur 1 (2010-tal)

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
Besvarer familierne invitationer og henvendelser?	62 % (38)	20 % (12)	11 % (7)	2 % (1)	5 % (3)	0 % (0)
Tager barnet kontakt til dig mellem kolonierne?	10 % (6)	11 % (7)	28 % (17)	18 % (11)	33 % (20)	0 % (0)

Tabel 9. Datagrundlag for figur 2

Kan barnet bruge egne evner og potentialer inden for projektets aktiviteter?	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	10 % (8)	30 % (25)	46 % (38)	11 % (9)	0 % (0)	2 % (2)
2009	34 % (24)	34 % (24)	24 % (17)	6 % (4)	0 % (0)	1 % (1)
2010	44 % (27)	39 % (24)	15 % (9)	2 (1)	0 % (0)	0 % (0)

Tabel 10. Datagrundlag for figur 3

Kan barnet give udtryk for konkrete ønsker og behov? (fx jeg er sulten/tørstig, må jeg gå ud at lege, etc.)	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	15 % (12)	32 % (26)	32 % (26)	16 % (13)	1 % (1)	5 % (4)
2009	33 % (23)	33 % (23)	30 % (21)	4 % (3)	0 % (0)	0 % (0)
2010	44 % (27)	25 % (15)	26 % (16)	5 % (3)	0 % (0)	0 % (0)
Kan barnet give udtryk for abstrakte ønsker og behov? (fx jeg vil ikke hjem, jeg vil gerne være sygeplejerske, etc.)	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	4 % (3)	22 % (18)	34 % (28)	32 % (26)	2 % (2)	6 % (5)
2009	19 % (13)	39 % (27)	34 % (24)	7 % (5)	1 % (1)	0 % (0)
2010	18 % (11)	26 % (16)	36 % (22)	8 % (5)	2 % (1)	10 % (6)

Tabel 11. Datagrundlag for figur 4

Kan barnet reflektere over ønsker og behov? (fx jeg vil ikke hjem, fordi min mor er sur, jeg vil gerne være sygeplejerske, fordi XXX, jeg vil gerne være med i legen, fordi det er vigtigt at have venner)	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	2 % (2)	15 % (12)	24 % (20)	40 % (33)	9 % (7)	10 % (8)
2009	7 % (5)	17 % (12)	43 % (30)	26 % (18)	7 % (5)	0 % (0)
2010	13 % (8)	25 % (15)	34 % (21)	20 % (12)	7 % (4)	2 % (1)

Tabel 12. Datagrundlag for figur 5

Fungerer barnet i ud-af-huset aktiviteter?	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	13 % (11)	37 % (30)	40 % (33)	9 % (7)	0 % (0)	1 % (1)
2009	39 % (27)	30 % (21)	24 % (17)	6 % (4)	0 % (0)	1 % (1)
2010	44 % (27)	33 % (20)	21 % (13)	2 % (1)	0 % (0)	0 % (0)

Tabel 13. Datagrundlag for figur 7

Har barnet knyttet venskaber med andre børn i projektet?	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	13 % (11)	39 % (32)	24 % (20)	18 % (15)	2 % (2)	2 % (2)
2009	46 % (32)	26 % (18)	24 % (17)	3 % (2)	1 % (1)	0 % (0)
2010	53 % (32)	21 % (13)	26 % (16)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)

Tabel 14. Datagrundlag for figur 8

Oplever du, at du og barnet har en bæredygtig relation?	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	10 % (8)	38 % (31)	40 % (33)	11 % (9)	0 % (0)	1 % (1)
2009	33 % (23)	33 % (23)	24 % (17)	4 % (3)	0 % (0)	0 % (0)
2010	44 % (27)	30 % (18)	25 % (15)	0 % (0)	0 % (0)	2 % (1)
Har barnet en tillidsfuld relation til dig eller weekendmedarbejderen?	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	9 % (7)	43 % (35)	40 % (33)	7 % (6)	0 % (0)	1 % (1)
2009	34 % (24)	37 % (26)	21 % (15)	6 % (4)	0 % (0)	1 % (1)
2010	52 % (32)	25 % (15)	20 % (12)	2 % (1)	0 % (0)	2 % (1)
Har barnet relationer til andre voksne i projektet (fx frivillige/kontaktfamilier)?	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Ved ikke
2008	4 % (3)	21 % (17)	28 % (23)	16 % (13)	13 % (11)	18 % (15)
2009	20 % (14)	27 % (19)	34 % (24)	16 % (11)	3 % (2)	0 % (0)
2010	31 % (19)	38 % (23)	20 % (12)	11 % (7)	0 % (0)	0 % (0)

EPINION